

રોઝા લામ્બર્ટ

યાને

પાદરીની પુત્રી.

રોઝા લામ્બર્ટ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૯૪૨૫૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રોજી ભાગ્યદાયક અપ્પલ

પાઠશાળા પુત્રા-૨

વિષય ૬૩૩૩: ૩

રોઝા લામ્પર્ટ

અથવા

પ્રાદરીની પુત્રી.

ભાગ બીજો.

મુળ લેખક:

સ્વર્ગસ્થ મી૦ જ્યોર્જ વીલીઅમ રેનોલ્ડસ.

ભાષાંતરકાર:

સાકરલાલ મગનલાલ કાપડિયા.

લંડન રાજ રહસ્ય અથવા મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી ક્રાઇ ઓફ

લંડનના ભાષાંતર કર્તા.

૭, કુંભાર દુકાન, મુંબઈ.

મુદ્રક અને પ્રકાશક:

હરિલાલ વલ્લભદાસ અક્ષત્રી.

શ્રી હરિ-હર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, ક્રાઇ, મુંબઈ.

આવૃત્તિ ૧ લી.

જુલાઈ.

૧૯૨૮.

કિંમત રૂ. ૧-૦.

અમદાવાદ સંસ્થાન
ત્રી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
પ્રકરણ

૧૪૨૫૫
અનુક્રમણિકા.

	વિષય	પાનું.
૧૧ મું.	અદેખાઈ	૧
૧૨ મું.	ભુરખા નાચ	૮
૧૩ મું.	બીજો પ્રેમા	૧૮
૧૪ મું.	દગાખાજી	૨૬
૧૫ મું.	સુવાવડની તૈયારી	૩૪
૧૬ મું.	કેરોલાઈનની કરણ કરાણી	૪૪
૧૭ મું.	કંજુસ	૫૮
૧૮ મું.	જીદાર્થ	૬૬
૧૯ મું.	લખનાં વિધન	૭૬
૨૦ મું.	“ હું હુટાર્થ ગઈ! ”	૮૯
૨૧ મું.	રમણી કે રાક્ષસી.	૯૬
૨૨ મું.	નિરાશા.	૧૦૬
૨૩ મું.	બેદ કુટ્યો	૧૧૪
૨૪ મું.	દગો	૧૨૩
* ૨૫ મું. (૨૩)	હું વીકરી	૧૧૫-ક.
૨૬ મું. (૨૪)	નવા આશક	૧૨૪-ક.
૨૭ મું. (૨૫)	અત્રકારને ત્યાં	૧૩૨
૨૮ મું. (૨૬)	કોનું બાળક ?	૧૪૨
૨૯ મું. (૨૭)	આપઘાત	૧૫૧
૩૦ મું. (૨૮)	લુસીઆનું અપમાન	૧૫૭
૩૧ મું. (૨૯)	વિગ્નેશ	૧૬૩

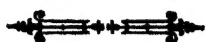
* ૧૨૮ પાના પછી વાંચકોએ પેજ નંબર અને પ્રકરણ અનુક્રમે સમજવા.

રોઝા લામ્બર્ટ

યાને

પાદરીની પુત્રી.

ભાગ ૨ નો.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

અહેખાઇ.

રાતે દશ વાગે કું પહાંગ પર પડી. ઉંઘ ન આવવાથી મેં એક વારતાની ચોપડી વાંચવા માંડી પણ તેમાં કંઈ પણ રસ ન પડ્યો. બાર વાગાને શુભારે મારી આંખો ઘેરાવા લાગી—અગાસા આવવા લાગ્યા અને ચોપડી બાબુએ મેલી કું નિદ્રાધીન થઇ ગઇ. અચાનક કું જાગી. આંખો ઉઘાડતાં જ એ બદમાસો મારા રૂમમાં ઘુસેલા નજરે પડ્યા. એક જણે મારા ઝવેરાતનો હાબડો હાથમાં લીધેલો હતો અને બીજો મારા પર ધા કરવાની અણી પર હતો એવામાં મારાથી કારમી ચીસ પડાઇ ગઇ. તોફાર ચાકરો જાગી ઉઠ્યા. બદમાસો જીવ લઇને નાહા. એક પળમાં મકાનમાં દોડા દોડ થઇ રહી. પ્રથમ ફાન્સીસ મારા રૂમમાં દોડી આવી.

“આહા હીરા ! મારા હીરા ચોરાઈ ગયા !” હું બોલી.

“હીરા ચોરાઈ ગયા !” ફાન્સીસ બયથી બોલી અને થરથર ધ્રુજવા લાગી.

શરીર પર શાશ્વ વીંટાળી હું રૂમમાંથી બહાર નીકળી. નીચે કોઈ મારામારી કરતું હતું. અચાનક જમીન પર કોઈ ભારી ચીજ પડી અને પછી અધુ શાંત થઈ ગયું.

“ઝવેરાત બચી ગયું છે એટલે બહાસો ભાસે નાસી જતા.” એક અવાજ આવ્યો. હું અજબ થઈ. એ અવાજ કેપ્ટન ફોર્ટેસ્ક્યુનો હતો.

“તમને લાગ્યું છે ?” ખીજે અવાજ મીસીસ હારબરોનો હતો.

“નહિં. આલો, ઉપર કોઈને કંઈ ઇજા છે કે નહિ તેની તપાસ કરીએ.”

હું ઘાઘરના નાકા પરજ ઉભી હતી. કેપ્ટનનો અવાજ સાંભળતાંજ હું સમજી ગઈ કે મીસીસ હારબરો આજે એકલી નહોતી. કાલ્ જાણે કેમ તેની અદેખાઈ આવી. હું પોતે પતિવ્રતાની દીકરી નહોતી છતાં મને મીસીસ હારબરો પર ચિકકાર ઉપજ્યો. એજ પળે કેપ્ટન રેન્ડનાલ્ડ ઝવેરાતનો દાખડો ભાઈ મારી પાસે આવ્યો.

“તમને લાગ્યું છે ?” તેણે પુછ્યું.

“નહિં.” મેં જવાબ આપ્યો. તેણે મારા ઝવેરાતનો કામડો મારા હાથમાં મુક્યો. આ સમયે તેણે મારો હાથ જરા દાખ્યો. અને મને પ્રેમાળ નજરે તે જોઈ રહ્યો. પણ મેં તરતજ મારો હાથ ખેંચી

લીધો અને થોડા ક્ષણોમાં તેનો આભાર માની તેને વિદાય કર્યો.

રહવારે હું જાગી ભારે પાછી આનદી થઇ ગઇ હતી. મીસીસ હાર્પરો અને વજુનોતરી મળવા આવી પશુ મેં તેની સાથે વધુ વાત કરી નહિ. તે પછી મારો હડાઉ ભાષ સીરીસ આવ્યો. તેની લંકાગી વાતો સાંભળી અને ધણું દુઃખ થયું. સીરીસ વિદાય થયા પછી મારો પ્રેમી આદ્યનલી આવ્યો. તેને મેં રાતની ચોરીની અને કેપટન ફારટેસ્કયુ અને મીસીસ હાર્પરોની દીલગીરીની વાત કરી. તે હસ્યો. પશુ અને તેની મજાક ગમી નહિ. અતે જો અને મીસીસ હાર્પરોના ઘરમાં રહેવાનું ન ગમતું હોય તો ખીજું ધર ભેવાનું તેણે વચન આપ્યું અને બાડાખતની મુદત પુરી થતાં ખીજા ધરમાં જવાની મેં અરજી બતાવી.

ત્રણ દિવસ વહી ગયા. ત્રીજે દિને અહીં જોઈ મવલીએ એક પત્ર લખી અને ખપર આપી કે તેણે આર્થર ખીજાસને નોકરી અપાવી છે. આજ પત્રમાં તેણે અને મળવાની માગણી કરી હતી. મેં તેને રાતે આઠ વાગે મળવા બોલાવ્યો કેમકે ગસ્ટેવ કોઇ દીનર પાર્ટીમાં જવાનો હતો.

બરાબર આઠના ટકોરા થતાંજ એ વૃદ્ધ ઉમરાવ મારી સેવામાં હાજર થયો. તેણે મારું કામ પાર પાડ્યું હતું તેથી તેના ચહેરા પર વિજયી આનંદની ખુમારી હતી. સોફા પર છેક મારી પાસે બેસી તે બોલ્યો:

મીસ બ્રામ્પટ ! તમારા હરમાન મુજબ રેવરંડ આરથર ખીજાસની

મહ કાથે હેમ્પશાયરમાં એલમવુડ ગામમાં વરસે અઢીસો પાઉડના પમાર પર નીમણુક મહ ગણ છે.”

“તમારો આભાર, મારા લોડ !”

“ઓ મારાં બહાલાં મીસ લામ્પટ ! તમારે આભાર માનવાની કંઈજ જરૂર નથી. તમારે માટે હું ગમે તે કરવાને તૈયાર છું. ખાત્રીથી માનજો કે મેં તમારી એકે એક આજ્ઞાનું પાલન કર્યું છે અને આજ્ઞા પર આ મહેરબાની કાણે કરી છે તેનો તેને જરા પણ ખ્યાલ નથી. હવે મીસ લામ્પટ ! મેં છેલ્લી મુલાકાત વખતે જે સુચના કરી હતી તે પર તમે વિચાર કર્યોજ હશે ?” કહી તેણે મારી કમ્મર પર હાથ નાખવાની કોશિષ કરી.

“મારા લોડ !” દુર ખસી જઈને હું બોલીઃ “મેં તમને નહોતું કહ્યું કે આપણે એક બીજાને વધુ ઓગાળવાની જરૂર છે.

“હા. તમે મારી કસોટી કરવા માગો છો. બોલો, બીજું હું શું કરું ?”

“ધીરજ રાખો. હું વિચાર કરીને જવાબ વાળીશ.”

“પણ તમે ક્યારે લખશો ? જલદી લખશોને ? તમને યાદ છે કે હું તમને સુંદર બંગલામાં નોકર આકરોની સરભરા નીચે રાખીશ—તમને ગાડી ઘોડે ફેરવીશ અને દોલતથી જે ખરીદી શકાય તે સર્વ તમારી તહેનાતમાં રજુ કરીશ. તમને એ યાદ છે ને ?”

“મને બધું યાદ છે, મારા લોડ ! ધીરજ રાખો.”

“તમારા કહેવા પ્રમાણેજ કરીશ—”

“તમારે મારો પત્ર મળ્યા પહેલાં મને મળવા આવવું નહિ. તેમ પત્ર પણ લખવો નહિ.”

“હા. પણ તમે મને પત્ર લખશો ત્યારે...”

“હારે તમારી આજ્ઞા પુરી થશે.”

“તો વ્હાલી ! જે આજ્ઞા પર હું જીવતો રહીશ.” ઠીક તેણે મારો હાથ પકડ્યો અને તે જોઈ સુધી ખેંચી જઈ તે પર ચુમી લીધી. તે પછી તે વિદાય થયો.

ખીજે દિને આશ્વનલી ન આવ્યો. ત્રીજે દિન પણ પસાર થયો. ચોથે દહાડે મને ચિંતા થઈ કે તે ખીમાર હશે. એમ ધારી મેં તેની તપાસ કરાવી. પણ તે ખીમાર નહોતો. જણી જોઈને તે મારી પાસે આવ્યો નહોતો. નોકર સાથે બપોરે આવવાની વરદી મોઢલી અને તે પ્રમાણે તે આવ્યો. પણ આવતાં ને વાર નિયમ મુજબ મને આલિંગન લેવાને બદલે તે ખુરશી પર બેઠો અને ઠંડે અવાજે બોલ્યોઃ “રાજા ! મારા વચન મુજબ હું આવ્યો છું.”

“તમે ત્રણ દિવસથી કેમ આવ્યા નહોતા ?” મેં જરા ગુસ્સે થઈ પૂછ્યું.

“તેનું કારણ તારા જીગરને પુછ.”

“મરડેવ ! મારા જીગરને કંઈ પુછવાનું નથી. મેં કંઈ ખોટું કયું નથી. હું અભિમાનથી બોલી.

“રાજા ! તું પણ થોડા સમયમાં નટીના જેવી એક્ટીંગ શીખી મઠ હાં !” તેણે બ્યંમ કર્યો.

“ગરટેવ ! ગરટેવ ! તમે શું બોલો છો ? તમારા મનમાં જે હોય તે કહી નાખો. આવા અપમાન સહન કરીને હું એક પણ પથ્ય તમારા ઘરમાં રહેવા માગતી નથી.

“રોઝ ! તું મારી પાસેજ બોલાવવા માગે છે તો સાંભળ. શું તું એમ સમજે છે કે અર્લ જોડે ઇવરી તને મળવા આવે છે તેની મને ખબર નથી ?”

“હું અર્લ અત્રે આવવાની ના પાડતી નથી. પથ્ય હું કસમથી કહું છું કે હું નિર્દોષ છું.

“હરો. પથ્ય અર્લને જેઓ જોળખે છે તેઓ સારી પેઠે જાણે છે કે તેની પાસે કોઈ સલામત રહેતી નથી.”

“ગરટેવ ! તમે મને એવી નીચ સમજો છો ? હું કપ્પલ કરું છું કે અર્લે મને ગાડી ઘેડે ફરવવાની અને વાડી વજીરામાં મોજ કરાવવવાની લાલચ આપી હતી. પથ્ય એક ગરીબ માણસને નોકરી અપાવવા મટેજ મેં તેને મુરખ બનાવ્યો હતો. જુઓ, આ તેના પત્રો વાંચો. શું એ પત્રોમાં પ્રેમપત્ર જેવી બાષા છે ?” મુરસાથી લાલ લાલ થઈને મેં ગરટેવના હાથમાં અર્લના એ પત્રો મુક્યા.

એ પત્રો વાંચી આશ્વતલીની લંગણી બદલાઈ ગઈ. છતાં તે હસ્યો નહિ :” કોડ ઇવલીની વાત જવાહે. પથ્ય એક ફાંદી ઘોડા ગાડીમાં તારી પાસે એક છેલ્લપટાક આવે છે તે કોણ છે ?”

“તે તો મારો બાપ સીરીસ !”

“ઓહા ! ત્યારે તો મારી જીલ થઈ. રોઝ ! બહાલી ! મને માફ કર.” કહી તે મારી પાસે આવી મારા માથા પર બહાળથી હાથ ફેરવવા લાગ્યો.

“તમને મારા પર આવી શોકા શાથી ઉત્પન્ન થઈ ?” મેં પુછ્યું.

“નનામા પત્રોથી ! મારા પર ત્રણ નનામા પત્રો આવ્યા તેમાં ૬ બેવડા હોવાની વાત લખી હતી.”

“તમે એવા નનામા પત્રો પર વિશ્વાસ રાખ્યો ?”

“હા. પણ તે માટે મેં તારી મારી માગી છે. હવે એ વાત જવાદે. પેલો ખુદો વાંદર તારા ગ્રેમની માગણી કરતો હતો ખરે ?”

“હા. તે મારી પાછળ પાછી પેઠે પૈસા વાપરવા માટે તૈયાર છે.”

“જવાદે એ વાત.” થોડી વાર ચુપ રહી ગરટેવે કહ્યું :

“રોઝ ! તારે પુરખા નાયમાં આવવું છે !”

“હા. મેં પુરખા નાય કદી જાંચે નથી.”

“તો આવને અઠવાડીયે હું તને જરૂર પુરખા નાયમાં લઈ જઈશ.”

હું ખુશી થઈ ગઈ. રીસાયલા આશક માથુક પાછાં મનાઈ ગયાં. પુરખા નાયમાં કેવા વેષમાં જવું તેની તે પછી અમે ચર્ચા કરી મારે એન્ડ્રોડ્યસીઅન લેડી અને ગરટેવે એલીઝાબેથના અમલના મોજીલા બહાવેલા સર વોલ્ટર રાલીના વેષમાં જવાનો અમે ઠરાવ કર્યો.

પ્રકરણ ૧૨-મું.

પુરખા નાચ.

પુરખાનાચનો દીવસ જોતજોતામાં આવી જાયો. હું કદિ આવા નાચમાં ગઇ નહોતી. તેથી મારું મન ઘણું જ પ્રસન્ન હતું. બની હતીને હું તૈયાર થઇ અને ઝોટલામાં આદવનલી આવી જાયો. અમે બંને મ્હોં પર પુરખા નાખી ગાડીમાં બેસી ગયા. થોડા સમયે ગાડી એક આલીશાન મહેલના દરવાજા આગળ આવી ઉભી. ત્યાંના કાઠ જોતાં જ હું હાલ થઇ ગઇ. ખરેખર કાઠ અમીરજાદીને ત્યાં જ આ નાચ હતો અને અદવનલી મને પોતાની પત્નિ તરીકે ત્યાં લઇ આવ્યો હતો.

“મરેટવ ! સાચું કહો - આ કોનું ઘર છે ?”

“રોઝ ! ચમકતી ના, આપણે આજે મારક્ષોનેસ ઓફ સડબરીના મહેમાન છીએ.”

“હેં !” તેણે ચમકવાની ના કહેવા છતાં હું ચમકી. કારણ કે મારક્ષોનેસ અર્લ ઓફ ઇવલીની બહેન થતી હતી તે હું જાણતી હતી. કદાચ આ રથજો અર્લ આવશે અને મને ઓળખી લેશે તો મારી બદનામી થશે એ ખ્યાલથી હું જરા ડરી. પણ અદવનલીએ મને હિમ્મત આપી અને અમે એ રાજવંશી મહેલનાં દાખલ થયાં.

પ્રવેશદ્વાર આગળ એક જાડી સ્ત્રી ઉભી હતી. તેણે મ્હોં પર પુરખો નાખ્યો ન હતો તે પરથી હું સમજી ગઇ કે તેજ અમારી યજમાન યાને મારક્ષોનેસ હતી.

“ પધારો સર વોલ્ટર રાલી અને લેડી ઝોફ સેવીલ !” અમારા ઉજ્જવેશ પ્રમાણેજ મારફોનેસે અમારાં નામ હમ અમને આવકાર આપ્યો. અને તેને નમન કરી અમે સ્ત્રી પુરુષોથી ચીકાર દિવાનખાનામાં ચાલ્યાં ગયાં.

આ અમીરો અને અમીરજાદીઓના વિલાસ વૈભવના વર્ણન કરી હું વાંચનારને કંટાળો આપવા માગતી નથી. દિવાનખાનામાં જતાંજ મારી આંખો ચક્રાક્રમ ગમ્મ. સેંકડો સ્ત્રી પુરુષો જાતજાતના વેશ લલ્લ આવ્યા હતા. અને સઘળા મનપ્રસન્ન મેજ કરતા હતા. બધાના મ્હોં પર ખુરખા હેવાથી કોઇ કોઇને જોળામી સ્થગતું નહોતું. અગાઉથી સંકેત કરીને આવેલા પ્રેમીઓ અહિં ખુશ ખુશાલ બગબગમાં હાથ ધાલીને ફરતા હતા.

દિવાનખાનામાં થોડાવાર ફરી બધા દારખાનું જોવા બગીચામાં ગયા. જાતજાતનું દારખાનું ફૂટવા લાગ્યું. અચાનક એક બાણ ફૂટ્યું અને મહેમાનોની મધ્યમાં આવી પડ્યું. સ્ત્રીઓએ ચીસ પાડી. નાસબાગ થઇ ગઇ. હું પણ બચથી ચીસ પાડી નાડી અને ગરટેવથી છુટી પડી ગમ્મ. આ નાસબાગ દરમ્યાન મારા મ્હોંપરનો ખુરખો કેયે પડી ગયો તેનું મને જાન રહ્યું નહિ તરતજ શાન્તિ પ્રસન્ની. કોઇ જગાએ આગ લાગી નહેતી. હું પણ સ્વસ્થ થઇ પણ બીજા પછે મને મારા ખુદશા અહેરાનો બચ લાગ્યો. શું કરવું તેની વમાસણમાં હું ઉભી હતી એવાનાં મારી નજરના એક પુલના કોંડ પાસે એક લીલો ખુરખો પડેલો જણાયો. મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. તરતજ તે ખુરખાથી મ્હોં ઢાંકી હું ગરટેવની સૌધ કરવા દિવાનખા-

ના તરફ જવા લાગી એવામાં હેન્રી આઠમાંના જમાનાના પહેરેગીરના વેષમાં એક યુવાન નારી પાસે આવ્યો અને તેણે ધીમેથી અને કંઈ:

“આલ, પેલી બેન્ચ પર ચાલ—હ્યુસીઆ !”

હું બીબી, આ અવાજ હોરેસ રોકાંગદામનો હતો. તેણે અને હ્યુસીઆ ધારો હતી એ દમામના અર્થ એક ઇવરીની પુત્રી હ્યુસીઆ સાથેના લગ્ન મેંજ તોડાવી નાખ્યા હતા. હવે એ પાપી બીજી શી જાળ ગુંથવા માગે છે તે જણવાની અને જાણાયા થઈ અને હું નીડર થઈ તેની સાથે એક બેન્ચ પર જઈ બેઠી.

“હ્યુસી ! બહાલી ! તું જાણે છે કે તારા જુદા આપના ખોટા અભિમાનને લીધેજ આપણું સુખ ધુળમાં મળ્યું છે.” હોરેસ બોલવા લાગ્યો. તે અને અર્થ એક ઇવરીની પુત્રીજ માની બેઠો હતો. હું કંઈ ન બોલી.

“તારો પત્ર અને મળ્યો હતો. તું અને પરણવાની ચિનંતી કરે છે. પણ હું શું કરું ? મારા પિતા તદ્દન પાયમાલ થઈ ગયા છે. હું ઘડી વિનાનો કંગાળ થયો છું. જો તારી ફોઈ મારશ્યોનેસ એક સડગરી તને સારી જેવી દોલત આપતી હોય તોજ આપણે પરણી શકશું.” તેણે આગળ ચલાવ્યું પણ હું કંઈ બોલી નહિ.

“હ્યુસીઆ ! હું તને ખરા જીગરથી ચાહું છું. ગમે તેમ કર—પણ પૈસા ન મળે ત્યાં સુધી હું સંસારની જવાબદારી માથે લેવા માગતો નથી. પણ તું બોલતી કેમ નથી ?”

મેં કુંસકા લેવાનો ઢોંગ કર્યો. આજ પળે એ ચાર જણ તે તરફ આવતા જણાયા એટલે હોરેસ મને છોડી ચલ્યો ગયો. કું થોડીક વાર એકઠી બેસી રહી. એ પાપી મારી નજરયા દુર થયા પછી કું ઉતાવળી ઉતાવળી બગીચામાંથી પસાર થતી હતી એવામાં મારાજ ખુરખા પર મારી નજર પડી. મેં લીલો ખુરખો કાઢી નાખી મારો કાળો ખુરખો પહેરી લીધો. દિવાનખાનામાં જતાં મેં આસ્વનલીને શોધી કાઢ્યો. તે ક્રાન્સના પ્રખ્યાત ભેખક મોં. વેલ્ટેરના પોષાકમાં સજ્જ થયલા એક મુદરથ સાથે વાત કરતો હતો તેજ વખત કું તેની પાસે જઈ પહોંચી.

“ઓ મહાન ફ્રેંચ શીલસુફ !” આસ્વનલીએ વોલ્ટેરને કહ્યું: “તમે તો સદ્ગુણના પુખ્તરી ક્રો છતાં ઇંગ્લાંડમાં રૂપસુંદરીઓની પાછળ કેમ બમ્બા કરો છો?”

“તમે શું કહેવા માગો છો?” વોલ્ટેર વેષધારી ઉમરાવ બોલ્યો. મેં તેનો અવાજ પારખ્યો. તે અલં ઓફ ઇવલી હતો.

“ઓ ! શીલસુફ ! મારી વાત તમે સમજતા નથી ? આ ધરડી ઉમ્મરે તમને બાલ લગામ એમએ છે ? તમે યુવાન રમણીને ચરણે પડી તેને રાજવંશી મહેલમાં નોકર ચાકરોની સરભરા નીચે રખવા માગો છો, તમારી દોલતથી તમારી પરીભદ્રોને લલચાવવા માગો છો, પણ ધરડા ધ્રુવડરાજ ! સમજો. એ નખરાંખાજ નાઝનીનો પાછળથી તમારી મશ્કરી ઉડાવે છે.”

અલ્લં થરથર ધુણ મયો. તે તીક્ષ્ણ નજરે મારા તરફ જોઈ રહ્યો. હું આલ્વનલીની મતલબ સમજી ગયો. તે તે વૃદ્ધ અમારની મારા તરફની વાસના માટે તેને કુર તાણા મારતો હતો. આલ્વનલીનું આ વર્તન મને ન મન્યું. અચાનક એજ વખતે લીસો ખુરખો પહેરી એક યુવાન સ્ત્રી ત્યાં આવી લાગી અને અલ્લંની હાથ પકડી બચબીત અવાજે બોલી: “પિતાજી ! તમે ક્યાં હતા ? હું તમને બધે શોધી આવી.”

“હું તને શોધ્યા કરું છું.” અલ્લં બોલ્યો અને તે પેચી સ્ત્રીની સાથે વિદાય થઈ ગયો. આજ લીસો ખુરખો પહેરતો હું હોરસ સાથે વાત કરી આવી હતી તેથી આ સ્ત્રી અલ્લંની પુત્રીજ હોવી જનમજે એવું મેં અનુમાન કર્યું.

અલ્લં અને તેની પુત્રી ગયા પછી હું આલ્વનલી પર યુરસે થયો. મેં તેને સ્પષ્ટ કહી દીધું કે તે મને રંગ રાગ માટે નાચમાં લઈ આવ્યો નહોતો પણ તેના હેતુ અલ્લંને તાણા મારવાનો અને મારી સાથે અલ્લંની દુશ્મનાવટ કરાવવાનો હતો. મારી હાજરીમાં આલ્વનલીએ અલ્લંને ઘરડો ધુવડ કહ્યો હતો તે પરથી તે એમજ સમજ્યા હશે કે તેની પ્રેમ યાચનાની વાત મેંજ આલ્વનલીને કહી હશે. અને મારી સંમતિથીજ મારો કાર તેને તાણા મારતો હશે. મને યુરસે ચચેલી જોઈ આલ્વનલી દિલગીર થયો. તેણે મને પટારી લીધી અને તે પછી નૃત્યભવનમાં નૃત્યનો દલાવો ભેવામાં હું ગુજતાન થઈ ગયો.

જે ત્રણ પુરુષો સાથે નાચ્યા પછી મારા મગજમાં એક તરંગ

આવો અને હું ઝુપઝુપ બગીચામાં નીકળી પડી. ઠેર ઠેર ગીચ લતા મંડપો હતા. મારી ધારણા રૂળી. હું લતા મંડપની પાછળ છુપાઈને ઉભી હતી તેજ વખતે હોરેસ રોકીંગદામનો અવાજ મારે કાને અથડાયો. તીક્ષ્ણ નજરે જોતાં મને જણાયું કે હવે તે ખરેખરી દ્યુસીઆ સાથે વાત કરતો એક બેંચ પર બેઠો હતો.

“તમે કહેવા શું માગો છો? હું તમને આજે અહિં અગાઉ મળી ગયો? ક્યારે? તમે ગાંડા થયા છો કે શું?” દ્યુસીઆ ઉશ્કેરાટ અને લાયથી પુછવા લાગી.

“દ્યુસી! આવો દંભ શામાટે કરે છે? તું મને હમણાંજ આ બગીચામાંજ મળી ગયો. પણ તે વખતે તું રડતી હતી અને મારી સાથે કંઈ બોલી નહોતી. તું આજ લીલો યુરખો પહેરીને આવી હતી —” હોરેસે કહ્યું.

“હોરેસ! કંઈ બચકર લુગ્ગ થઈ છે. બોલો, શું બાણ ફાટ્યું તે પછી કોઈ આ તમને મળી હતી?”

“હા.”

“ઓ રામ! માટે શું થયું?” બહુ મોત આવ્યું હોય તેમ થરથરતા અવાજે અર્લની પુર્તિએ કહ્યું:

“હોરેસ! હું તમારી પાસે આવી નહોતી. બોલો, તમે તેને મારે નામે બોલાવી હતી.”

“હા. મેં તારી ફાઈનું નામ પણ ટીકું હતું.”

“દયારે તો માઈં સલાનાશ વળી અયું.” દ્યુસીઆ રડી પડી.
 “હોરેસ! તમે મને જૂલમથી દગાથી જીગટ કરી એટલું નહિ પણ
 નિર્દય બેદરકારીથી તમે મારો શરમભર્યો બેદ બીજી કામ સ્ત્રીને
 જણાવી મારી જીદગી ધુળમાં નાખી.”

“તેમાં હું શું કરું? તારો પુરખો કામ બીજીએ પહેર્યો હશે
 તેની મને શી ખબર?”

“ખરાબર! એમાં તમારો કંઈ વાંક નથી. હોરેસ! મારો બચકર
 બેદ પ્રગટ થયો છે એટલે મને તમારા પ્રેમની વધુ જરૂર છે. હોરેસ!
 પ્રભુની નજરે હું તમારી પત્ની છું. બોમ્બો, કે કાલે તમે દુનિયાની
 નજરે મારો સ્વીકાર કરશો.”

“દ્યુસી! સાંભળ હવે આપણું લગ્ન અશક્ય છે.” તે નિર્દય
 પાપી લાગણીહીન અવાજે બોલ્યો.

“અશક્ય? શા માટે? નહિ. નહિ. હોરેસ! એમ ના બોમ્બો.
 તમે મને તજ દેશો તો માઈં મોન થશે.”

“શાંત થા ને મારા એક સવાનનો જવાબ આપ. તું એક બીખારી
 રીને પરણશે?”

“ઓહ! હોરેસ! તમે મજકરી કરો છો. તમે મને જીગટ કરી
 હવે તજ દેવા માગો છો?”

“દ્યુસી! હું મજકરી કરતો નથી. મારા પિતા પાશમાલ થઈ ગયા
 છે. અને મારી પાસે એક કાણી કોડી પણ નથી. બોલ, તું મારા
 જેવા બીખારીને પરણશે?”

“હા. હા.” દ્યુસીઆ પાગલ જેવી બોલી ઉઠી: “મમે તે બોમે હું મારા બાળકને તેના પિતાનું નામ આપવા માગુ છું.”

“તું તો ગાંડી થઇ છે. હું એકલો છું છતાં ગરીબી સહી શકતો નથી તો ત્રણ ત્રણ જીવનું શી રીતે પાલન થશે ? તારા આપની વડીલોપાત્રિત મીલકત પર તારા મોટા ભાઈનો દાવ છે. અર્થ પોતે પણ ઉઠાઈ અર્થ કરે છે. વળી તે મને પિસ્કારે છે એટલે જો તું મને પરણીશ તો તારા પિતા તને કંઈ આપવાના નથી.”

દ્યુસીઆ કુંસકે કુંસકે રોવા લાગી પણ હોરેસના રાક્ષસી હૃદય પર તેની ઇંછ અસર થઇ નહિ.

“હોરેસ ! મારી છેલ્લી વાત માંબળી બો. તમે ગરીબ હો કે તવંગર પણ હું તમને પરણવા તૈયાર છું. તમે સારી પેટે ગણો છો કે હું તમને મારી ઇચ્છાથી વશ થઇ નહોતી. પણ તમે છુપી રીતે મારા શયનગૃહમાં ઘુસી આવ્યા હતા અને દમાથી-અસાત્કારથી તમે મને બચ્છ કરી હતી. દવે મને તજી દઈને હંમેશને માટે કલંકિત કરશો ?”

“દ્યુસી !” લોમંડી વ્યંગ કરતો હોરેસ બોલ્યો. “જો એમજ હતું, તો તારા બાપે આપણું વેશવાસ તોડી નાખ્યું ત્યારેજ તેં તેને જા માટે ન સમજાવી લીધો ?”

“તે વખતે મારી દશાની મને ખબર નહોતી. વળી તમે મને પરણવાના હતા છતાં એજ વખતે એક બે બદામની સ્ત્રીના પ્રેમમાં પડ્યા હતા તે જાણીને હું ગુરસે થઇ હતી. પણ બ્યારે મારી ખાત્રી થઇ કે તમારા જીવનનું બચાંકર ચિન્હ મારા પેટમાં છે...”

“આહા ! તે પછી તને લાગ્યું કે મને ફરીથી આહવાનો દાંબ કરવામાં સાર છે. એમજને ! નહિ. નહિ,—હું તને પરણીને જીવનમરો બેઠારી બેવા માંગતો નથી.”

“બસ કરો, સાહેબ !” અચાનક દ્યુસી મક્કમ થઈ. “હવે હું તમને વિનંતી કરવા મગતી નથી. જાઓ, મારું જીવું નસિબ હશે તેમ જશે પણ પ્રજાની આંતર મારું કલંક જાહેર કરી તમારા પાપનો ઘડો વધુ ના બરતા.”

“હું તારા કલંકનો ભેદ કામને કહીશ નહિ” કહી હોરેસ દ્યુસી આને છોડી ગયો. દ્યુસી આ બેંચ પર બેસી રહી. થોડીકવાર રડોને જે પે તાની છાતી હલકી કરી. મને તેની દયા આવી. એ મિથ્યારી બદ-માસ હોરેશન. જીવનનો ભોગ થઈ પડી હતી તેના નેને મદદ આપતી મને પ્રેરણા થઈ અને હું મારી છુપી જગાએથી નીકળી તેની સામે જઈ બિલી.

“તમે કાણ છો ?” મને પોતાની પાસે લેબેલી જોઈ દ્યુસી આ સાવધ થઈ.

“હું ગમે તે હોઉં તેની દરખાશ ના કરો. હું એટલુંજ કહે ત મારું છું કે તમારો ભેદ કાઢ જણી શકશે નહિ. મેં તમારો ખુરખો પહેર્યો હતો.” મેં કહ્યું.

“ઓ પ્રજા !”

“કરો ના.”

“પણ તમે માણ છો ? બોલો, કૃપા કરી બોલો.”

“હમણાં નહિ. પરમ દહાડે બપોરે ત્રણ વાગે હાઇક પાર્કમાં સરપેન્ટાઇન બોઝ પાસે તમે આવી શકશો ?”

“હા. પણ તમને હું જોળખીશ શી રીતે ?”

“જુઓ—મરો મહેરો જોઇ લો.” કહી મેં ધુરખો દુર હાલ્યો. ભુમ્મીઆ મને એ ચાર પળ જોઇ રહી.

“હવે તો જોળખી શકશોને ?”

“હા.”

“તો પરમ દહાડે મળજો. ગભરાતા ના. હું તમને મદદ કરીશ.”

તે આશ્ચર્ય માનવાને કંઈક ગણુમણી પણ તે સાંભળવાને હું બોલી નહિ. દિવનખાનામાં જઈ હું આશ્વનવીને મળી અને અમે ગાડીમાં બેસી ઘેર આવ્યાં.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

બીજો પ્રમી.

ધુરખા નાચમાં આલ્વનલીએ અલં ઓહ છવલીને મારી નબર સામે જે કુર નણો માર્યો હતો ત્યારથી મને મારા ચાર પર ગુસ્સો ઉપજ્યો હતો અર્થ મને ફીગીથી કદિ ન મળે તે માટે તેણે આમ ક્યું હતું એ પર ૧૧ તેને મારા વર્તન પર શક ઉપજ્યો હતો એનો એકસ હતું. હું નતી પરણેલી પત્ની નહોતી છતાં હું તેને વફાદાર રહી હતી. પણ અ બનાવ પછી મને તેના તરફ અભાવ આવ્યો. બીજો દિને રહ્યારે હું એકલી વિચાર કરતી બેઠી હતી. એવામાં મને રેજીનાલ્ડ ફેરટેસ્કયુની યાદ આતી. એ ખુપસુરત યુવાનને ચોરીવાળી રાતે મીસીસ હોરવરોને ત્યાં એમને મને અદેખાઇ ઉપજી હતી. રેજીનાલ્ડ પર જાણે મારો કંઈ હક્ક હોય એમ લાગ્યું હતું. હું તેનાજ મીઠા સ્મરણમાં હતી એવામાં ઘસી એક પત્ર લખ આવી. ઓહ ! કેવો આનંદ ? એ પત્ર ફેપ્ટન ફેરટેસ્કયુનોજ હતો અને તેણે મને ત્રણ વાગે મળતા આવવાની ખબર આપી હતી.

મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. રેજીનાલ્ડ તરફ મને અતિ-વાર્ધ લગ પેદા થયો હતો. મેં ખાસ સંભળથી મારી દેહ શણગારી. બન્યાર ત્રણ વાગે ન આવ્યો અને એક ખુરશી પર બેસી મધુર સ્વરે બોલ્યો : “મીસ લખ્યટ” ! ચોરીવાળી રાત પછી મેં તમને વારંવાર મળવાની વિનંતી મોકલી હતી—”

“કોની સાથે ?” મેં અબજ થઇ પૂછ્યું.

“મીસીસ હારબરો સાથે.”

“તેણે મને એક પણ સંદેશો પુગાડ્યો નથી.”

“આહ ! હવે એ બદમાસ કોની લુચ્ચાઇ હું સમજ્યો એ પોતાના સ્વાર્થ માટે મારા સંદેશો પહોંચાડતી નથી. ખરેખર, મીસ બામ્બટન ! તમે તે રાતે મને એ બધાને સાં જોઈને ગુસ્સે થયાં હશો.”

“કેપ્ટન ! તમારા વર્તનની ટીકા કરવા મને કંઈજ હક નથી.”

“પણ તમે મને જોઈને તે રાતે નારાજ તો થયાજ હતા અને મને તેથી આનંદ થયો હતો. તમે મીસીસ હારબરો તરફ અદેખાં થયાં તેથી મારા જીગરમાં આશા ઉપજી હતી.”

“કેપ્ટન ! આ વિષય.....”

“પડતો મેલાય તેમ નથી.” તેણે વાક્ય પુરું કર્યું.” રોજ ! જ્ઞાલી રોજ ! હું તને આહુ છું “કહી તેણે મારો હાથ પોતાના હાથમાં લઈ તે પુર ચુમી લીધી. હું કંઈજ ન બોલી. પ્રેમના અતુલનીય સુખનું મને પ્રથમજ બાન થયું. મારી મૌન પ્રસન્નતા જોઈ તેણે મને ચુબનોથી નવરાવી નાખી. એજ પળે બારણાં ઉઘડ્યા અને ઉંઘરા પર આલ્પનલી ઉમેલો જણાવો. મારાથી બચને લીધે મીસ પડાઈ ગઈ; પણ કેપ્ટન ફોરટેસ્કેટનું રૂંવું પણ ફરક્યું નહિ.

“સાહેબ !” કેપ્ટને આલ્પનલીને સંબોધી કહ્યું: “હું આ લલનાને આહુ છું તેનો ઇનકાર કરતો નથી. એ વિષે વધારે બોલાવાની જરૂર

નથી. તમે મારી સાથે હાંદ યુધ્ધ રમવા માંમતા હો તો મને તે પગે હું તૈયાર છું.”

“મારે માટે હાંદ યુધ્ધ રમાય ? નહિ. નહિ. મારે માટે કોઇનો જીન જોખમમાં નાખવાની જરૂર નથી.”

“શાંત થા, બહાલી રેજી તું મમરા ના. તારે માટે મારા જેવી હજારો જીંદગી કુરબાન છે.” મારા નવા પ્રેમીએ કહ્યું.

બન્ને મને છોડી ગયા. આખો દિવસ મેં બારી ચિંતામાં પસાર કર્યો. સાંજે મને રેજીનાહડે એક સીડી મોકલો ખબર આપી કે તે આસ્વનલી સાથે બંદુકબાજીની લડાઈ બડી પરવાર્યો હતો. બન્નેએ સામ સામી એક એક જોળી છોડી હતી અને આસ્વનલીને ડાબા હાથ પર સહેજ જખમ થયો હતો યુધ્ધ પૂરું થયા પછી આસ્વનલી મુઠ્ઠામાંથી વર્ગ્યો હતો અને તેણે ખુશીથી મારા પરનો પોતાનો દાવો છોડી દીધો હતો.

આ પત્ર મળ્યા પછા મને આસ્વનલીનો પત્ર મળ્યો. તેમાં તેણે લખ્યું હતું કે મારી સાથેનો તેનો સંબંધ પૂરો થયો છે પણ તે મારા તરફ દુસ્મનાવટ ધરાવતો નથી. રેજીનાહડ સાથે હું સુખી થઈ એવી આશા દર્શાવી તેણે મને આપેલી બધી સીજે મારી માલીકીની ગણવાની વિનંતી કરી હતી આ પત્ર વાંચી મને શોક થયો પણ રેજીનાહડના પ્રેમ આગળ એ શોક હડી ગયો.

થોડીજ વારમાં મને યાદ આવ્યું કે આજે મેં હાઇક પાર્કમાં બેડી સુસીઆને મળવાનું વચન આપ્યું હતું હજી ત્રણ વાગવાને ફક્ત

મીનીટની વાર હતી. હું જલદી જલદી હેટ પહેરી બહાર નીકળી. માડીનાં બેસી હું હાઇડપાર્કથી થોડેક દુર ઉારી પડી. તે પછી ચહેરા પર ખુરખો નાખી હું પુત્ર તરફ ગયો. તો એક યુરખાવાળી સ્ત્રી ત્યાં ધીમે ધીમે ફરતી જણાઈ. તે મારી નજીક આવતાંજ તે પુત્રતી હતી હું સમજી ગયો.

“બેડી સુસીઆ! તમે જોને જોધો છો તે હુંજ છું. માલો, માડોની ઘડામાં એકાંતમાં બેસી વાત કરીએ. મેં કશું અને તેને લઈ હું એક મોટા ઝાડ પાસે ગયો. ખેંચ પર બેઠાં પછો મેં ખુરખો કાઢી નાખ્યો. આ જોધ બેડી સુસીઆએ પણ જરા ખુરખો ઉંચો કર્યો. તેનો ચહેરો ખુશ્મરત પણ લાગણીહીન હતો. તેના વાળ ચળકતા કાળા ભમ્મર જેવા હતા. તેની આંખો વિચારાળ અને કાળી હતી પણ તે બાવડીન હતી. તેનાં નયનોમાં બાવનાની ચમક નહોતી કે આવેશનો ચમકારો નહોતો, અને મને તે જડ સુંદર પુતળો જેવીજ લાગી.

“તમે ખુરખો પહેરી રાખો કેમકે તમને કોઈ જોધ જમ્ય તેમાં સાર નથી.” મેં તેને સલાહ આપી અને અમે બંનેએ પાછા એક બીજના મોં હાંકી દીધા.

“તમે મને જોળખી મયાં છો પણ તમે કોણ છો તેની હજી મને ખબર નથી.”

“મારું નામ મીસીસ વીલ્ટન છે.” મેં તરત જવાબ આપ્યો.

“મારા પતિ ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કંપનીની નોકરીમાં હિંદુસ્થાનમાં છે અને હું લંડનમાં મારી એક સગી સાથે રહું છું. ખુરખા નાચમાં

હું મારા પીત્રાઈ સાથે આવા હતી તે વખતે ગબરાટમાં મારો ધુરખો પડી જવાયાં મેં બગીચામાં પડેલો લીલો ધુરખો પહેરી લીધો હતો અને તે દરમિયાન એક યુવાન મારી સાથે વાતે વાળખ્યો હતો તે પરથી તમારો બેદ મારી ગળુમાં આવ્યો હતો તે તમે જાણો છો.”

“તમે તમારા પિત્રાઈને કંઈ વાત કરી નથી ?”

“નહિ. એક શબ્દ પણ નહિ. તમારી કૃષ્ણ કથા સાંભળ્યા પછી મને વિચાર આવ્યો કે આવી નાળુકે દશામાં તમને કોઈ નિઃસ્વાર્થી સખીની જરૂર છે અને બેડી હ્યુસીઆ! હું તમને સહાય કરવા—તમારા પરની આફત ટાળવા તૈયાર છું.”

“તમારો કેવા શબ્દમાં આભાર માનવો તે હું સમજી શકતી નથી. હા. થોડા સમયમાં મને તમારાં જેવાં રનેદાલ સખીની ગુપ્ત સહાયની જરૂર પડશે પણ કુટુંબની ગળુ વિના હું શી રીતે બહાર નીકળીશ તેની મને સમજ પડતી નથી. ગમે તે થાય પણ મારા પાપની મારા કોઈ પણ કુટુંબીને ખબર પડે તે કરતાં હું મોતને બહેતર માનું છું.”

વધુ વાતચીત પરથી મને ખબર પડી કે બેડી હ્યુસીઆને છઠો મહિનો જતો હતો. હજુ બે મહિના સુધી તે પોતાની હાલત હુપાવવાને શક્તિવાન હતી તેને બય તેની દાસીનોજ હતો, મેં તેને સલાહ આપી કે આઠમો મહિનો એકા પછી તેને સુવાચક માટે બે મહિના તેનું ઘર છોડવું પડશે, તે વખતે તેની દાસીની તેને અનિવાર્ય જરૂર પડશે માટે એ દાસીને વિશ્વાસમાં લેવી. હ્યુસીઆએ વાત

કશુભ કરી એટલે મેં તેને ખાત્રી આપી કે હું તેની ખાનગી સુવાવડ કરવા માટે એક એકાંત ઘર રાખીશ અને ત્યાં એટલું નામ નીચે તે બે મહિના રહી શકશે.

“પણ શ્રીસીમ વીલ્ટન!” તેણે પુછ્યું : “આપણે ફરીથી મળીએ તે પહેલાં મારે તમારી સાથે પત્ર વહેવાર ચલાવવો હોય તો કયે ઢેકાણે પત્ર લખું?”

“જો તમે હું જે સમાજોને ત્યાં રહું છું ત્યાં પત્ર લખશો તો તે કદાચ કામના હાથમાં જવાનો ભય છે. માટે તમે મારે નામે ‘આક્ષર’ અંકમાં કેવેન્ડીશ સ્ટ્રીટની પોસ્ટ ઓફીસમાં લખજો હું ત્યાં જાને જમને થોડે થોડે દલાડે તપાસ કરતી રહીશ.”

“વાર—”

“લેડી લ્યુસીઆ ! મને માફ કરજો પણ તમે કુત્ર : તમારા દગાબાજ પ્રેમીને મળવા.....”

“નહિ. નહિ. અમે હંમેશાંને માટે જાણ પડ્યા છે. એ બદમાશ પોતાની ખુશીથી મને મળવાનો નય. અને હું ? હું તેનું કાણું મેઠું ફરી જોવા માગતી નથી.”

“પણ કદાચ તમે તેને મળો તો કૃપા કરી કોઈ રીતે મારું નામ ન દેના; નહિ તો મારા સમાજોને કંઈ કંઈ શક જશે અને મારા પતિ દિલ્લમાંથી પાછા ફરે ત્યારે કદાચ મારા પર ગુસ્સે થાય—”

“તમારા અપુત્ર ઉપકારનો બદલો એવો અપકારથી વાળું એવી હું

નીચ નથી. નહિ. નહિ. હું ગાંધી પાસે તમારું નામ રજૂ નહિ. એ દુષ્ટનું હવે નામજ ન હો. જો પ્રભુ! એવા પતિને મળે જીવનભર બંધાવા કરતાં તો મોત હજાર દરજ્જે બહેતર છે. મીસીસ વીલ્ટન! તમે માનશો? એ બદમાસ મારી સાથે વેવીશાળ ચમલા હતા ત્યારે પણ તે એક બે બદામની વેશ્યા સાથે પ્રેમ કરતો હતો!" બેડી ટ્યુસીઆ પ્રખર પિકારથી બોલી. હું ચોંકી. એ "બે બદામની વેશ્યાજ" તેને આ સમયે મદદ કરવા આવી હતી તેનો તેને ખ્યાલ પણ નહોતો. હું જેમ તેમ મારો મનોભાવ છુપાવી શાંત રહી.

બેડી ટ્યુસીઆ મારો આભાર માની વિદાય થઈ. હું ઘેર ગઈ ત્યારે પાંચ વાગી ગયા હતા. રેજીનાર્ડે તે દરમિયાન એક-ચીડી મોકલી અને ખબર આપી હતી કે તેણે મારે માટે ચેલસા-માં સ્લોન ઓટમાં એક ધર બાડે લીધું છે. મીસીસ હારબરોના ધરથી હું કંટાળી ગઈ હતી એટલે મેં તરત ધર ખાલી કરવાનો કુકમ કર્યો અને હું મારા માનીતા આશક રેજીનાર્ડના આશ્રયમાં જઈ રહી.

રેજીનાર્ડ લાંબક ગાડુંસનો કેપ્ટન હતો. તેની હમ્મર પચીસ વરસની હતી. હજુ તે પરણ્યો નહોતો. તે શિક્ષિત, સંસ્કારી અને બુદ્ધિશાળી હતો. તેનો પિતા ભેરોનેટ હતો. માતા તેના બાલપણ-માંજ ગુજરી ગઈ હતી. તેનો પિતા ઉત્તર ઇંગ્લાંડમાં પોતાની જગીર-માં વસતો હતો અને લંડનમાં બાગ્યેજ આવતો. તે પોતાના પુત્રને મળવા માટે તેને વર્ષમાં બે વાર પોતાના ગામમાં બોલાવતો અને રેજીનાર્ડ "બાપાજી"ને સમજાવીને વધુ ખીસા ખરચી મેળવવા માટે નિયમિત રીતે બુકાળને મળવા જતો. સર રેજીનાર્ડ ફોર્ટેસ્કયુ

શ્રીમંત હતો. સ્વભાવે ઉદાર હોવાથી તે પોતાના પુત્રને જોઈએ તેટલા પૈસા આપતો. તેણે આખી જીંદગી ગામડાંમાં ગાળેલી હોવાથી લાંડનમાં લાઇફ માડ'સના કેપ્ટનને વિશેષ ખર્ચ થતોજ હતો એમ માનીને તે પોતાના પુત્રની માગણી મંજૂર કરતો હતો. લાંડનમાં તેના કેટલાક જુના મિત્રો હતા. તેઓ યુવાન રેજીનાલ્ડ પર દેખરેખ રાખતા. પણ તેઓની નજર સામે રેજીનાલ્ડ આદર્શ વર્તન રાખતો તેથી તેના પિતા પાસે તેને વિષે જરાપણ ખરાબ વાત ગમ નહોતી. પોતાના પિતાનો પ્રેમ જાળવી રાખવા માટેજ તેણે હંમેશાં મારી સાથે રહેવા પસંદ કર્યું નહોતું. પોલમાલમાં તેણે પોતાને માટે એક ઘર રાખેલું હતું તે હતુ કાચમ હતું. આ પરથી સમજાશે કે રેજીનાલ્ડ હતુ સમાજની નજરે શુદ્ધ ગૃહસ્થજ ગણાતો હતો. મારે માટે તેને આલ્વનલી સાથે હંદ્રુધ્ધ થયું હતું એ વાત ગુપ્ત રાખવામાં આવેલી હોવાથી વર્તમાન પત્રોમાં તે છપાઈ નહોતી અને તેથી વૃદ્ધ બેરોનેટને એ બતાવની જરાપણ ખચર પડી નહોતી.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

હગાઆજી.

મેં રેજીનાદડનો પ્રેમ સ્વીકાર્યા પછી દોઢ મહિનો વહી ગયો. લેડી લ્યુસીઆ તરફની કંઈ અંધર મેળવવા માટે હું કેટલીક વાર ક્વેન્ડીશ સ્ટ્રીટની ટપાલ આરીસમાં તપાસ કરી આવી. પણ મારા નામનો કોઈ પત્ર નહોતો. તે પરથી મેં માની લીધું કે લ્યુસીને ડરવાનું કંઈ મારણ હોવું જોઈએ નહિ. છાપા પરથી મને અંધર મળી કે અલ્બર્ટ એક ધવલી તેના કુટુંબ સાથે પોતાની જગીરમાં રહેવા ગયો હ. આ અહીંના જાણીતે મને આર આનંદ થયો. કેમકે લ્યુસીને હું ગદ્દ કરું તે પહેલાં હું કોણ છું તેની તેને હું અંધર પાડવા દેવા માગતી નહોતી.

આ દોઢ મહિનામાં ફરવા જતી વખતે આલ્વનલી મને વારવાર રસ્તામાં મળી જતો. તે વખતે તે મને માનથી નમન કરતો અને હું પણ માનથી મસ્ત નમાવતી. તેના દિવસમાં મારા તરફ જરા પણ અભાવ કે કુશમનનીની લાગણી નહોતી. તેણે જે જે નર નારીઓની મારી સાથે પીછાન કરાવી હતી તેઓ પણ સ્થોન સ્ટ્રીટમાંના મારા નવા ઘરમાં મને મળવા આવતા અને રેજીનાદડ બહાર જાય ત્યારે મને એકાંત વસમું લાગતું હોવાથી હું ખુશીથી તેઓની મુલાકાત લેતી. મારા બાપને મેં મારા નરા ઠેકાણાની પત્ર લખીને અંધર આપી હતી પણ તે મને મળવા આવ્યો નહોતો. આ પરથી તે લંડનમાંથી વિદાય થયો હશે એમ મેં ધાર્યું. જે તેમ હોય તો તેને માટે

સલામતીભયું હતું કેમકે લંડનમાં બદમાસ હોરેસ નેના પર ક્રોધ જાતનું વેર લે એવો ભય હતો.

રેજીનાલ્ડને હું ખરા જીગરથી ચાહતી હતી. નેના પર હું પાગલ થઈ ગઈ હતી. દોઢ મહિનો મેં સંપૂર્ણ સુખમાં પમાર કર્યો. જાણે એક સ્વર્ગીય સ્વપ્નનું પચ્ચાર થઈ ગયું.

એક દિવસ હું બપોરે એકલી બેઠી હતી એવામાં ટપાલી એક કાગળ આપી ગયો. એ પત્ર વાંચતાંજ મારું સુખરૂપેન ઊડી ગયું. એ નનામો પત્ર નીચે મુજબ હતો:

તા. ૧લી ઓગસ્ટ ૧૮૪૧.

તમારી સુંદરતા, તમારો સદગુણી સ્વભાવ અને તમારા ઉમદા ચારિત્ર્યને લીધે હું તમને આ પત્રથી એક ગંભીર ચેતવણી આપવા માગુ છું. રેજીનાલ્ડ ફારટેરકયુ એક વાર તમારી પેઠેજ પ્રત્યક્ષ પ્રેમથી ચાહવાનો દાવો કરતો હતો. પણ હવે તેણે મને નિરાધાર દશામાં છોડી દીધી છે. તમારી દશા પણ એક દિવસ એવી નહિ થાય તે માટે અગાઉથીજ ચેતી જાઓ. તમે એમ સમજતા હશો કે તમારો પ્રેમી લશ્કરી નોકરી બંજવવા ગયો છે; પણ ખરી સ્થિતિ તેથી જુદીજ છે તમને એકલાં છોડી તે પોલ માલમાં ના પોતાના ધરમાં બીજા કોઈ સ્ત્રીના પ્રેમની લહરિત આપે છે.

આ પત્ર વાંચતાંજ હું પાગલ થઈ ગઈ. સારાચારનો વિચાર કર્યા વિના હું સીધી પોલ માલમાં દોડી ગઈ અને કેપટન રેજીનાલ્ડના

ધર આગળ જમ જોરથી બારણું ખખડાવ્યું. તરત એક નોકર હાજર થયો.

“કેપટન ફારટેરકયુ ધરમાં છે?” મેં આવેશભર્યા અવાજે પૂછ્યું.

“નહિ મેડમ !”

“તારી ખાત્રી છે કે તે ધરમાં નથી?”

“હા. મેડમ ! મારા શેઠ આજે પહેરા પર છે અને કાલે રહવાર સુધી છુટવાના નથી.”

મને લાગ્યું કે નોકર તદ્દન જુઠું બોલે છે. મારી છપ્પાં વધી મઠ. રેશનાલિઝ ખરેખર કોઈ માથુકના ગામ ચુમનો બહિં છુપાયો છે એવો મને શક ગયો.

“તારા શેઠ ધરમાં ન હોય તો કંઈ શીકર નહિ. હું તેમને એક ચીઠી લખી જઈશ.”

“પણ મેડમ ! તમને આવકાર આપવા માટે ધરમાં ટાઇ સ્ત્રી નથી.”

“કંઈ શીકર નહિ. હું ચીઠી લખીને ચાલી જઈશ.”

નોકરે માનથી નમન કરી મને ધરમાં દાખલ કરી. આસપાસ નજર કરતાં મારી ખાત્રી થઈ ગઈ કે ત્યાં કોઈ નહોતી. એજ પળે આગલા બારણા કોઈએ ખખડાવ્યા. નોકર ત્યાં દોડી ગયો.

“કેપટન ફારટેરકયુએ મઠ કાલે લાયબ્રેરીમાંથી આવેલું નવું નોવેલ મંગાવ્યું છે.” આવનાર સખસ બોલ્યો અને નોકર ઝોરડામાં

આવી એક ચોપડી લખ ગયો. મારી ખાતો થઈ ગઈ કે કોઈ બદમાશે અમારા પ્રેમમાં વિન નાખવા માટેજ પેલો નનામો પત્ર લખ્યો હતો. મારા વહાલા રેણુનાદક પર ખોટો શક લાવવા માટે મને પરતાવો થતો લાગ્યો અને મારી આંખમાંથી બે ચાર આંસુ ખરી પડ્યાં. આંસુ લુછી નાખી મેં રેણુનાદકને પત્ર લખવા માંડ્યો. તેમાં મેં મને ઉપજેલી અદેખાઈની લાગણી કબુલ કરી તેની મારી માગી અને તે સાથે પેલો નનામો પત્ર કવરમાં નાખી હું વિદાય થવાની અણી પર હતી એવામાં વળી પાછી ધંટડી વાગી. હું ચમકીને ઉભી થઈ. બે ત્રણ પળમાં એક વૃદ્ધ ગૃહસ્થ મારી પાસે આવી ઉભો.

“તમે કેપટન ફારટેસ્કયુની રાહ જુઓ છો, મેડમ !” તેણે જરા કડવાશથી પુછ્યું.

“હું—હું—કેપટનને મળવા આવી હતી. પણ તે ઘરમાં નથી.” મેં લજ્જતી જવાબે જવાબ આપ્યો.

“તમને કંઈ ખાસ કામ હતું ?”

“નહિ. કહી હું ગભરાતી ગભરાતી ઘરમાંથી બહાર નીકળી ગઈ. આ ગૃહસ્થ કોણ હશે ? રેણુનાદકને પિતા હશે ? ઓ પ્રભુ ! જો એ કલ્પના ખરી પડે તો ! ખરેખર, મેં આ ઘરમાં આવીને મારા પ્રિયતમની આખરને તુકસાન કર્યું” હતું. શોક અને ગ્ભાનિથી હું રહવા જેવી જાણ ગઈ. રસ્તેથી જતી બાડાની ગાડીમાં હું યંત્રની પેઠે બેસી ગઈ અને ફરી ત્રિચારમાં પડી. ગાડી કયે રસ્તે જતી હતી તેનો મને ખ્યાલ પણ નહોતો. અરધા કલાક જાણી મને લાગ્યું કે બળતીજ

ગલીમાંથી ગાડી પસાર થતી હતી. કદાચ ડરામ્બર ટુંક રસ્તે જતો રશે એમ ધારી હું ચુપ રહી. અચાનક ગલીની અધ્ધવચમાં ગાડી ઉભી રહી. સામેના ધરમાંથી એક બાઇ બહાર નીકળી આવી અને તેણે ડરામ્બરને પૂછ્યું:

“આ મીસ લામ્બટ છે?”

“હા.” ડરામ્બર બોલ્યો.

“તમને મારું શું કામ છે?” મેં ગમરાટથી પૂછ્યું.

“મને તમારી જરૂર નથી. પણ તમારો બાઇ સીરીસ છેલ્લી ઘડીએ તમને મળવા માગે છે. તે મોતની અણી પર છે.” પેલી સ્ત્રીએ જવાબ આપ્યો.

“સીરીસ! મોતની અણી પર? ઓ ખુદા!” હું અચ્ચડી અને પામલ જેવી ગાડીમાંથી ઉતરી વીજળીક વેગે ઘરમાં દાખલ થય. પેલી સ્ત્રી મારી પાછળ આવી. એક દાઢર ચઢી અમે ઉપર મયા એટલે એક ઉઘાડા ઓરડા તરફ હાથ લંબાવી તે બોલી: “પેલા ઓરડામાં પડ્યા છે, મીસ લામ્બટ!”

દિવાની જેવી હું તે ઓરડામાં દોડી ગય. તેજ પળે તેના ચારણાં બંધ થઈ ગયા અને મારી સામે હોરેસ રોકીંગદામ ઉભો રહ્યો.

“બહાસ છોકરા! આ દગાબાજનો અર્થ શો? મને જવા દે.”

કહી હું આરણ્ય તરફ દોડી પશુ તે બદમાશ મારી પહેલાં આરા પાસે જઈ પુગ્યો અને આરણ્યને અટકી ઉભો રહ્યો. તેના બે હાથમાં એક એક પીસ્તોલ હતી અને તેને ચહેરા ધણોજ વિકરા થઈ ગયો હતો.

“ઉભી રહે રોજ ! મારી વાત સાંભળ.” તે બરાડ્યો.

“નહિ. નહિ. એક ભોલ પશુ નહિ. નીચ કર્મ ચંડાળ ! તારી આ પીસ્તોલ વપરાવાની નથી. મને જવા દે; નહિ તો વાંધણુ પેટે હું તારા પર તુડી પડીશ.” મેં ભયંકર ચંડિકા સ્વરે પધારણુ કર્યું.

“સીધી ઉભી રહે.” કહી તેણે મારા કપાળ સામે પીસ્તો તાકી અને હું ભયથી પાછો દડી ગયો.

પીસ્તોલ મુકી દો. તમે શું માગો છો ?”

“રોજ ! તું જણે છે કે એક વાર હું તને પાગલ પ્રેમથી ચાહ હતો. જે સંજોગવશાત તું મારી થઈ ન હોત તો કદાચ હું તને પરણવાની મુર્ખાઈ પણ કરી નાખત.” તે પીસ્તોલ જરા નીચી ઓલવા લાગ્યો : “મેં તારા યૌવનનો પ્રથમ લ્હાવો લીધો તે પછી નાસી ગયો અને આલ્વનલીની રખાત થઈ. જરમીન ઝીંટમાં હું તને ઘેર આવ્યો ત્યારે બદમાશ અહીં એક ધવલી સંતાયો હશે કે જાન પણ ન હોવાથી મેં મારા દીલનો એકરાર કર્યો. હું ખરેખર ચાહતો હતો—દળૂ પણ ચાહું છું અને ગમે તે ભોગે મારી બનાવીશ.”

“કાળાંતરે પણ નહિ બદમાશ ! મને જવા દે; નહિ તો ચીસા ચીસ પાડીશ.”

“ચુપ રહે; નહિ તો હું કંઈ નવા જાની કરી નાખીશ.” કહી તેણે ફરીથી મારા માથા સામે પીસ્તોલ ધરી: “તું ચીસ પાડશે તો તારું કંઈ વળવાનું નથી; કેમકે આ એવું ઘર છે કે જેનાંથી દરેકજ એવી ચીસો પડ્યાજ કરે છે ને આજીવાજીવના માણસો તેની જરા પણ પરવા કરતા નથી.”

“નીચ જાયતાન! તું મને કેવી જગાએ લપ્ત આપ્યો છે?”

“કેવી જગ્યા? તું તે કદપી શકતી નથી? જો, સાંભળ! હું તને પાગલ પ્રેમથી ચાહું છું. જો તું હા પાડે તો કાલે હું તને સુંદર આવીશ્વાન ધરમાં લપ્ત જમણ અને આપણે બન્ને અમન ચેન કરીશું.”

“નહિ. કદિ નહિ. તારા જેવા બદમાસનો પ્રેમ સ્વીકારવા કરતાં હું મોતને ભેટવાનું પસંદ કરીશ.”

“એમ! ત્યારે બીજી વાત સાંભળ. આ ઘર કોઈ આયરફાર કુટુંબનું રહેઠાણ નથી પણ વેશ્યાનું ઘર છે. માડીવાળો અમારો માણસ છે, જો તું મારી માથુક ચવાની ના પાડશે તો હું અરધા કલાક પછી તને અહિંથી જવા દઈશ. પણ તું વેશ્યાના ઘરમાં અરધો કલાક રહી આવી છે એ બીના છડે ચોક કહેતો ફરીશ અને તે પુરવાર કરવા માટે મારી પાસે જોઈએ તેટલા સાક્ષીઓ છે. સાંભળ, એક નનામો પત્ર રેજીનાલ્ડ પર જશે, તેમાં તું મારી સાથે આ ઘરમાં આવી હતી એ બીનાનું વર્ણન કરવામાં આવશે—”

“નીચ! બદમાસ! જાયતાન! તું એમ સમજે છે કે તે એ વાત માનશે?”

“હા. પ્રેમીઓ પોતાની માથુક વિષે જરા પણ ચક્રમંદ ખખર મળતાં છુપ્યાળુ થઇ જાય છે. બોલ, તું મારો પ્રેમ પસંદ કરે છે કે મારી કાતીલ દુશ્મની?”

દુશ્મની? જાઓ, બસે તમે મને પતીત વેશ્યા તરીકે જાહેર કર્યા કરજો. હું દુનિયાને જાહેર કરીશ કે તમારા વ્યાપ પાસે કાણી કાઢી પણ નથી.” મેં એક તીર છોડ્યું અને તે આપાદ વાગ્યું. હોરેસનો મહેરો ઉતરી ગયો.

“રોક! તું શું બોલે છે?”

“હું સાચું કહું છું. તમારા પિતા શ્રીમંતાબ્દે કોળ રાખે છે પણ સદામાં તે પાયમાલ થઇ ગયા છે. બોલો, તમે શું કહેવા માગો છો? હવે તમે મારી સાથે કેવી રીતે વર્તવા માગો છો?”

“સજુરા! હવે હું સમજ્યો. યુરખાનાયની મહોદ્દાલ્ય ભાગે છે.” હોરેસ બબડ્યો.

“હા. હોરેસ રોકીંગહામ! યુરખાનાયમાં તમે મને ભેડી વ્યુસીઆ સમજીને બધો ભેદ કહી દીધો હતો.”

“ઓ ખુદા! કેવી કમનસીબી!”

“બોલો હવે તમે મારી બદનામી કરશો કે?”

“નહિ. નહિ. મને માફ કર.”

“તો જાઓ! જો તમે મારું નામ દેશો નહિ તો હું તમારા વ્યાપની હાલતની જાહેરાત કરીશ નહિ. હવે મને જવા દો!”

મરીય વકરાની પેઠે તે વારણ પાસેથી ખસી ગયો અને હું તે બદમાસને છોડી તે ગંદા મકાનમાંથી બહાર નીકળી ગઇ. શીટઝરી સ્ટ્રીટમાં આવ્યા પછીજ મેં ગાડી બાંડે કરી અને તે પછી હું સ્કેન સ્ટ્રીટમાં મારે ઘેર જઇ પહોંચી.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

સુવાવડની તૈયારી.

હું સલામત ઘેર આવી પુગી. તે પછી રેજીનાલ્ડ ઇર્ષાને વશ થઈ તેને ઘેર જવા માટે શું ધારશે તે વિષે હું વિચાર કરવા લાગી. કદાચ પેસો વૃદ્ધ ગૃહસ્થ તેનો પિતાજી હોય તો રેજીનાલ્ડનું શું થશે? તેનો આપ તેને વિષે કેવા ખ્યાલ કરશે? ખરેખર, મેં મંબીર જુલ કરી હતી અને તે માટે મને ખરા જીમરથી પસ્તાવો થવા લાગ્યો. થોડી વારમાંજ રેજીનાલ્ડ આવી પુગ્યો. આવતાં વાર હું તને તેને વળગી પડી અને તેણે મને જોસથી છાતીઃસરસી દાખી અનેક ચુંબનોનું દાન કર્યું.

“બહાલા! તમારા રૂમમાં મને મળનાર ગૃહસ્થ તમારા પિતા હતા?”

“હા.”

“હેં! ત્યારે તે આપણને છુટાં પાડશે?” હું ગભરાઈ.

“શાંત થા.” રેજીનાલ્ડે મને પાસે ખેંચી કહ્યું: “મારા પિતાએ તારો પત્ર વાંચ્યો હતો તે પરથી તેમને આપણા પ્રેમ સંબંધની ખબર પડી ગઈ છે. જેમ તને નનામા પત્રથી ઇર્ષ્યાજી કરવામાં આવી હતી. તેવીજ રીતે મારા આરોગ્ય પર શંકા ઉપજે એવા નનામા પત્રો મારા પિતા પર પણ કોઈ બદમાસે લખ્યા હતા.

“આહ! કેવી નીચતા!” હું બચડી. મારી ખાત્રી હતી કે આ કામ હોરેસ રોકિંગહામનુંજ હતું.

“ હા. કોઇ નીચ માણસે મારા પિતાને લખ્યું હતું કે હું સુંદર રમણીઓ પાછળ મારી જીંદગીની બરબાદી કરી નાખ્યું છું. આ વાતની તપાસ કરવા માટે બાપા લંડન આવ્યા—”

“ અને આવતાં સાથેજ મને જોઇ—”

“ મમરા ના. બહાલી ! મેં મવનરને સમજાવી દીધા છે. મેં તેમને વચન પર વચન આપ્યા કે હવેથી હું ડાહયો. હમરો થઇ જઇશ, કદિ કોઇ સ્ત્રીની દોસ્તી કરીશ નહિ વિજેરે વિજેરે. મારા વચનથી સંતોષ પામી બાપાજી કાલે લંડનમાંથીજ વિદાય થશે. પછી આપણે મોજ કરીશું. કેમકે સેવક એક પણ વચન પાળવાના નથી.”

“ રેજનાહ ! તમારે મારે ખાતર તમારા પિતાને છોતરવા નહિ જોઇએ.” હું બબડી.

“ રોઝ ! આ તું બોલે છે ? શું મેં આપેલા વચન પ્રમાણે હું તારાથી છુટો પડ્યું ? નહિ. મારાથી કદિ એમ બનશે નહિ. રોઝ ! બહાલી ! હું કંઈ નાદાન છોકરો નથી કે બાપાજી નાક પકડીને ચલાવે ! મેં તેમને સંતોષ થયા તે માટે માગ્યા તેવા વચન આપ્યા. પણ એ વચનો હું પાળવાનો નથી.

હું કંઈ ન બોલી. તેના મારા પરના પ્રેમની મને ખાતરી થઇ. હવેથી નનામો પત્રોથી અદેખા ન બનતા એવા પત્રો એક બીજાને બતાવી દેવાનો અમે ઠરાવ કર્યો. અને આ બનાવ લુલી ગયાં.

થોડા કલાક પછી કવેન્ડીશ સ્ટ્રીટની પોસ્ટ ઓફીસમાં તપાસ કરતાં મને લેડી લ્યુસીઆનો પત્ર મળ્યો. તેમાં હુંકામાંજ તેણે મને

બીજે દિને હાઇડ પાર્કમાંના પુલ પાસે મળવાની અરજ કરી હતી. પત્ની નીચે ફક્ત એકજ અક્ષરની સહી હતી.

બીજે દિને હું લેડી હ્યુસીઆને મળવા બપોરે ત્રણ વાગે પુલ પાસે ગયો. તે ત્યાં હાજરજ હતી. મને જોતાંજ તેણે મને જોશથી શેકહેંક કરી અને મારો વારંવાર આભાર માનવા લાગી.

“મીસીસ વીલ્ટન ! તમારી મદદ માગવાનો સમય હવે નજીક આવી લાગ્યો છે.” તેણે એક એકાંત જગાએ બેસી મને કહ્યું : “હવે હું વધુ દિવસ મારી હાલત છુપાવી શકીશ નહિ. બહેન ! શું વાત કરું ? મેં મારી જીંદગીને બોગે આ બેદ છુપાવ્યો છે.

“તમારી દાસી ?”

“મેરીઆ મારી વિશ્વાસુ દાસી છે. તે બધું જાણે છે અને મને મદદ કરવાને તૈયાર છે. હાલમાં હું મારી ફાઇ માર્શ્યોનેસ ઓફ સડબરીને ત્યાં રહું છું. મારા માબાપ અને બાઇ બહેન યુરપ ખંડના પ્રવાસે ગયા છે એટલે અત્યાર સુધી હું મારી હાલત છુપાવી શકી છું. હવે જો સલામતીથી છુપી રીતે સુવાવડ થઇ જાય—” આટલું જોણતાં પુરબા નીચે ચળકતી તેની આંખોમાં પાણી બરામ આવ્યાં.

“જબરાઓ ના લેડી હ્યુસીઆ ! તમારાં ફાઇ તમારા પર બહુ દબરેખ રાખે છે કે ?”

“નહિ. કેમકે મારા પર તેને જરા પણ શક નથી.”

“વાર—ત્યારે તમારી ફાઇ તમને જરૂર જો મહિના બહારગામ જવાની રજા આપશે—”

“પણ બહાનું !”

“સાંભળો—તમે કદાચ બોરડીંગ સ્કુલમાં ભણ્યા હતા ?”

“બાથમાં મીસીસ આર્લીંગટનની—સ્કુલમાં—” તેણે જવાબ આપ્યો.

“કીક. હવે મારી યુકિત સાંભળી લો. માનીલો કે મીસીસ આર્લીંગટનની શાળામાં કેથેરાઇન રીવસ નામની તમારી દીદોગ્ન સખી હતી. એ કેથેરાઇન પણ તમારી પેઠે મોટી થઇ અને ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીની નોકરી કરતા મી. વીલ્ટનને પરણી મીસીસ વીલ્ટન થઇ છે. તેનો પતિ હિંદુસ્થાનમાં છે. મીસીસ વીલ્ટન તખીઅત સુધારવા માટે ઇંગ્લંડમાં રહે છે. તેનું સુંદર ઘર લંડનથી આળાસેક માઇલ દુર આવેલું છે. હવે ધારો કે હું મારે ધરેથી એક પત્ર લખીને તમને મારે ત્યાં એક બે મહિના મહેમાન તરિકે બોલાવું તો તમારા ફાઇ હા પાડશે ને ?”

“ઓહ મીસીસ વીલ્ટન ! હું તમારો આભાર શી રીતે વાળીશ. તમે મને જે મદદ કરી રહ્યા છો તે અદ્ભુત છે.. હજી ધર બેવાનું છે—”

“હા. પણ હું તરત તેની જોડવણી કરીશ.”

“પણ તે માટે પૈસા જોઇએ અને મારી પાસે—”

“શાંત થાઓ મારી પાસે પુરતા પૈસા છે.” મેં કહ્યું. તેણે ફરીથી મારો આભાર માન્યો અને ધર બાડે રાખ્યા પછી તેને નિમંત્રણનો કાગળ લખવાનું વચન આપી હું જીદી પડી.

હું સીધી મી. પરકીન્સ નામના એજન્ટને મળી. મારે નસિબે મને જોઇતી હતી તેવીજ જગ્યા ખાલી હતી. રોચેસ્ટર અને કેન્ટર-

બરીની વચ્ચેના ધોરી રસ્તા પર લાંડનથી બરાબર માળીસ માઇલ દુર સીટીંગ બોરન ગામમાં એક ઘર બાંટી રાખી લીધું. બીજો દિને મેં મારા માત પિતાને મળવા જવાને બહાને રેલનાઠક પાસેથી આઠ દહાડાની રગ લીધી અને હું સીટીંગબોરન ગમ. મેં બાંટી રાખેલા ઘરનું નામ “જેસમીન કોટેજ” હતું. ગામમાં બે હજાર માણસોથી વધારે વસ્તી ન હતી. જેસમીન કોટેજનો વહીવટ મી. બન્ટીંગ નામના એક કૃષ્ણ ગૃહસ્થના હાથમાં હતો. તે તદ્દન બહેરો હતો. મીસીસ બન્ટીંગ બલી બાઇ હતી. મેં ઉદારતાથી નાણાંને વહીવટ તેને સોંપવાથી તે રાજી રાજી થઇ ગઇ. બીજો દિને મેં મીસીસ બન્ટીંગને બરાબર આપી કે મીસીસ રીચર્ડ નામની મારી સખી મળવંતી છે અને તેની સુવાવડ કરવા માટે આ ઘર લીધું છે. એ બલી બાઇને મેં સમજાવી દીધું કે મીસીસ રીચર્ડનો પતિ પરદેશ ગયેલો છે-લાંડનના કોર્ટરોએ તેણીને ગામડામાં હવા ફેર કરવાની સલાહ આપી છે તેથી તેણી મારી સાથે રહેવા આવનાર છે. મીસીસ બન્ટીંગને આ વાતમાં કંઈ ભેદ ન લાગ્યો. તેણે મારો અક્ષર અક્ષર સાચો માની લીધો. તે પછી મેં સ્યુસીઆને આમંત્રણ કરનારો પત્ર લખ્યો અને હું જતેજ તે ટપાલમાં નાંખી આવી.

આ બનાવ પછી બીજો દિને રાતે દશ વાગ્યાને સુમારે જેસમીન કોટેજ પાસે એક બાઝાની ખાડી આવી હતી રહી અને તેમાંથી લેડી સ્યુસીઆ તેની વિશ્વાસ હાસી મેરીઆ સાથે હતરી. મેં તેને બહાલથી આવકાર આપ્યો. સ્યુસીઆના મોઢા પર જડો કાઢ્યો ધુરખો હતો. તે મને ભેટી પડી મારે પણ ધુરખો કાઢ્યો નહિ. મેરીઆએ બાહુ

ચુકવી આપ્યું અને કું સુસીઆને એક ચોરડામાં લઇ ગઇ.

“મીસીસ રીચર્ડ માટે વાળુ તૈયાર કરો.” મેં મીસીસ બ્લેન્ડિંગને કહ્યું અને તે બધી બાઇ તરત રસોડામાં જવા તૈયાર થઇ.

“મારી બહાલી સખી ! મને ચાહ સિવાય કંઇ જોઇતું નથી. મહેરબાની કરી મને કમનસુખમાં લઇ જાઓ. કું લાંબ ચાહ પી લઉં.”

મીસીસ બ્લેન્ડિંગ ચાહ બનાવવા રસોડામાં ગઇ અને કું સુસી-સીને સુવાના ચોરડામાં લઇ ગઇ. બાથરૂમ બંધ કર્યા પછીજ તેણે બુરજો ઠાઠી અને ચુંબી લીધી. ફરીથી તેણે મારો આભાર માન્યો અને તે પછી ઉતાવળે સ્વરે પૂછ્યું : “અહિં કેટલા નોકરો છે ?”

“ફક્ત બેજ. મી. અને મીસીસ બ્લેન્ડિંગ સિવાય મેં કોઇ દાસી રાખી નથી કેમકે તમારી દાસી તમારી સાથે આવવાની છે તે હું જાણતી હતી.

“બહુ સારું. મીસીસ બ્લેન્ડિંગનો સ્વભાવ કેવો છે ?”

“બહોળ સારો ! તેને કોઇ પણ જાનનો શક નથી.”

“મેં મેરીઆને કેવી રીતે વતવું તેની સુચના આપી દીધી છે, બહેન ! એ જુદા દંપતિને મારે માટે તમે ગમે તે વાત કહી નાખજો.”

“લેડી સુસીઆ ! નહિ આજણે એકલા હોઇએ ત્યારે પણ મારે તમને મીસીસ રીચર્ડસને નામેજ બોલાવવા જોઇએ. રખેને તમારું નામ બ્લેન્ડિંગ કુટુંબની જાણમાં આવે તો.....”

“હું એ ભોકાને મારી પાસે આવવા દેવા માગતીજ નથી.”
 લેડી દ્યુસીઆ તરત બોલી ઉઠી: “મેરીઆ માફ બોજન લાઇ આવશે.
 હું કોઇને માફ મ્હોં જોવા દેવાની નથી.”

“મારી બહાલી સખી! તમારે અહિં એ મહિના રહેવું પડશે.
 તે દરમિયાન તમે જ્યનગૃહમાંજ પુરાઇ રહેશો!” એ પુછ્યું.

“આ ધરની પાછળ બહારના માણસોથી ન જોઇ શકાય એવો
 નાનો બગીચો નથી?”

“હો, બગીચાની વાક ધણી ઉંચી છે એટલે તેમાં ફરનારને
 બહારથી જોઇ શકાશે નહિ.”

“ધણું સાફ. હું રાતે પુરખા સાથે કોઇ વાર બગીચામાં ફરવા
 જઇશ.”

“પણ તમારા એવા વર્તનથી નકામો શક ઉત્પન્ન થશે.”

“ઓહા કોઇ ગમે તેવી કલ્પના કરે તે બહેતર; પણ મને
 બિચ્ચમાં કોઇ ઓળખી ઠાઠે તેવી સ્થિતિ હું લાવવા માગતી નથી”
 લેડી દ્યુસીઆના જવાબ પરથી મારી ખાત્રી થઇ કે તે અગાઉથી
 કેમ વર્તવું તેનો નિશ્ચય કરી આવી હતી.

“તમારે જોઇએ તેમ કરજો; પણ છુટા છોડાને પ્રસંગે નર્સ કે
 ડોકડર આવશે ત્યારે—”

“ત્યારે પણ હું ખુરખો પહેરી રાખીશ. ઓરડામાં અંધારું
 રહેવા દઇશ. હું કોઇને માફ મ્હોં બતાવવા માગતી નથી. મેરીઆ
 મારી વિશ્વાસુ ઠાસી છે—તમે મારાં વિશ્વાસુ સખી છો અને બદમાસ

શાકીંગદામ મારી નિંદા કરવાની હિમ્મત કરી શકવાનો નથી.”

આ વાત અત્રેજ અટકી. પ્યારણા ઉઘાડી મેરીઆ ચાહ લાવી અને હ્યુસીઆ ચાહ પી સુધ ગઇ.

હું ત્રણ દિવસ પછી જવા તૈયાર થઇ ત્યારે હ્યુસીએ સુવાવડ માટે મને કાઢ ડોકટર કે નર્સની વ્યવસ્થા કરવાની વિનંતી કરી.

“જો નર્સ રાખીશું તો તે તમારા રૂમમાં આવશે.” મેં કહ્યું.

“નહિ. મારા રૂમમાં એકલી મેરીઆજ રહેશે.” હ્યુસી દૃઢતાથી બોલી: જો અમ્યું જીવશે—હું છમ્મું છું કે તે મરી જાય—પણ જો જીવે તો નર્સ ખીજા રૂમમાં તેની સંભાળ લેશે. હું જો બાળકનું કાળું મોં કદિ જોવાની નથી.”

તેના લામણીહીન શબ્દો સાંભળી હું ચમકી. તેની નિર્દયતા જોઇ તેના પરનું ગારં મન ધણું ઓછું થઇ ગયું.

“હમણાં નર્સ કે ડોકટરને મળીને ઘટનો બંદોબસ્ત કરીશ. પણ જો તમારું બાળક જીવે તો તેને માટે તમે શું કરવા માગો?”

“ઓહા!” તેનો ચહેરો ઉતરી ગયો: “મેં જો વિષે વિચારજ કર્યો નથી. જો જો કાળમુખું જીવે તો હું શું કરીશ? બહેન! તમેજ મને સલાહ આપો. મારા પિતા મારા અર્થ માટે મને વર્ષે બેઝાં ગીની આપે છે. એ બધા જરૂર ઝવેરાત અને કપડાં લક્ષ્યામાં ખરચાત જાય છે પણ કદાચ મહા મહેનતે હું વરસે વીશીક ગીની ખચારી શકીશ. તમે જાણો છો કે હું થોડા વખતમાં બોટા શ્રીમંત કુટુંબમાં પરણી જઇશ. તે પછી મારી પાસે પૈસાની છુટ થઇ જશે.

તેની સ્વાર્થા લામણી જોઈ મને ધણું દુઃખ થયું. એ શ્રોમંત અમીરજીદીને પોતાના બાળક કરતાં જરૂર ઝવેરાત વધુ બહાલા હતાં. મને તેના પર ધિક્કાર છુટ્યો. પણ તેની લાચાર હાલતમાં તેને તાણા મારવાનું મને યોગ્ય ન લાગ્યું.

“એક નાદા! બાળકને પાળવા માટે કોઈ ગરીબ કુટુંબ વીસ પાઉંડ મળતાં ખુશ થઈ જશે.”

“ઓહ! તમારો કેવો આભાર! માંસીસ વીલ્ટન! પાંજાં આવેલાં તમારે તમેજ દીક લાગે તેવી ગોઠતણ કરી નાખજો.” તે બોલી.

ડોક્ટર અને નર્સને મળીને મેં જરૂરી બંદોબસ્ત કર્યો અને મારી ગેરહાજરીમાં ખરચવા માટે દ્યુસીઆને એક પસંદ આપી તે સાંજે હું લડન આવવા ઉપડી. રાતે અગીઆર વાગીને સુમારે ગાડી વોટરલુ બ્રીજપર જઈ પહોંચી. ત્યાં જતાં અચાનક કાચમેને ગાડી ઉભી રાખી અને તે કાચ બોક્સ પરથી નીચે કુદી પડ્યો. મેં યારી ઉધાડી બહાર ડોકીયું કરી જોયું તો ખુલ્લ પરથી એક હતભાગી સ્ત્રી થેમ્સ નદિમાં પડવાને તૈયાર થયેલી જણાઈ. તેના મ્હોં પર ફાતસને પ્રકાશ પડતો હતો. તેના ચહેરા મોત જેવો ક્ષીકે પડી ગયો હતો. એક પળમાં મેં તેને ઓળખી. હું કેરોલાઇન સીમુર કહીને તેને ઓળખાવા જતી હતી એવામાં તેણે એક હૃદયભેદક ચીસ પાડી અને તેજ પળે થેમ્સ નદિના અગાધ જલમાં મોટો ધડકો થયો.

હું પાગલની પેઠે ગાડીમાંથી નીચે ઉતરી પડી. આઠ દશ રાહદારી પણ ભેગા થઈ ગયા. અમે પુલને બીજે નાકે દોડી ગયા.

“નદીમાં કોઇ હોડી ફરતી લાગે છે.”

“એ બોકોએ પેલીને ખચાવી લીધી લાગે છે.”

રાહદારીઓની આ વાત સાચી હતી. થોડી વારમાં બે ખલાસી-ઓની હોડી કિનારે આવી અને તેઓ બેભાન કેરોલાઇનને ઉંચકી અમારી પાસે આવ્યા. કોઇએ તેને હોસ્પિટલમાં અથવા પુઅર હાઉસમાં મોકલવાની સૂચના કરી. પણ મેં તેમ થવા દીધું નહિ. ઉદારતા બક્ષીસ આપવાની લાલચ આપી હું કેરોલાઇનને નજીકના કોફી હાઉસમાં ઉંચકાવી લઇ ગઇ. તેની સારવાર માટે ડોક્ટર મોકલાવ્યો અને કેરોલાઇનની પુરેપુરી સારવાર કરવા માટે “કોફી હાઉસ” ની માલીકશુને જોઇતા પૈસા આપી બીજો દિવસે કેરોલાઇનની ખર્ચર કાઢવા આવવાનું કહી હું ગાડીમાં બેસી ઘેર ગઇ મારો બ્લાસો રેજનાલ્ડ મને જોતાંજ પાગલની પેડે બેટી પડ્યો અને હું તેની ગાદમાં સ્વર્ગિય સુખ લુંટવા લાગ્યી.

પ્રકરણ ૧૬ મું.

કેરોલાઇનની કશ્ણ કહાણી.

કેપ્ટન ફાર્ટેસ્કયુ બીજે દિને લશ્કરી પહેરા પર હતો એટલે હું તદ્દન સ્વતંત્ર હતી. બપોરે ચાર વાગે હું કેરોલાઇન સીમુરની ખબર કાઢવા ધરમાંથી બહાર નીકળી. રસ્તેથી જતાં હાઉસ એસ્ટેટ મી. પરકીન્સને માનને તેને બાડના પૈસા સત્તામત મળ્યા હતા કે નહિ તેની તપાસ કરવાનો મને વિચાર આવ્યો કેમકે તેણે નિયમસર પહોંચ મોકલી નહોતી. હું તેની ઓફીસમાં ગયું કે તરત એક નોકરે મને મી. પરકીન્સના ખાનગી ઓરડામાં દાખલ કરી. મેં તેને માગ આગમનનું કારણ કહેતાં તેણે પોતાની ગફલતી માટે માફ માગી.

“મેડમ ! હું ગમ કાલેજ બહારમાંથી લંડન આવ્યો તે માટે આ દીલ થઇ છે.” તેણે કહ્યું.

આ પછે મારી નજર ટેબલ પર પડેલા એક મીલકતના પ્લાન પર પડી હતી. તે પર “હાયોને એસ્ટેટ, ચેશાયર” આટલા શબ્દો લખેલા હતા, એ શબ્દો વાંચતાંજ હું કિસ્કેરાઇ ગયું. એ મીલકત હોરેસના બાપની હતી.

“કદાચ તમે આ મીલકત જોઇ હશે ?” મી. પરકીન્સે મને વિચારમાં પડેલી જોઇ કહ્યું.

“હા. હું ચેશાયર ગયું હતી ત્યારે મેં આ મીલકત જોઇ હતી. શું એ વિચવાની છે ?”

“હા. મેડમ ! જાહેર અથવા ખાનગી સૈદ્ધાંતો એ મીલકત બેચ-
વાની છે. એટલા માટેજ હું ચેશાયર ગયો હતો.”

આ પછે નોકરે આવીને ખબર આપી: “મી. હોરેસ રોકીંગહામ
તમને જલદીથી મળવા માગે છે.”

“મને કંઈ ઉતાવળ નથી. તમે તમારા કુળને મળી આવો. હું
અહિં બેસીશ.” મેં પરકીન્સને કહ્યું કેમકે બદમાસ હોરેસનું મ્હોં
જોવાની મારી ધમ્મછા નહોતી.

“હું હમણાં પાછો આવીશ.” કહી તે બાળુના ઓરડામાં ગયો.
મારા ઓરડા અને બાળુના ઓરડાની વચ્ચે એક પાર્ટીશન હતું
અને નજરે પડ્યા વિના ત્યાં થતી વાત સાંભળી શકાય તેમ હતું.

“મી. પરકીન્સ !” હોરેસે વાત શરૂ કરી: “હું તમને ખાનગી
કામ માટે મળવા માંગુ છું.”

“રોયટ ! આ પત્રનો જવાબ લખ આવ.” કહી એજાંટે પોતા-
ના કારકુતને રજા આપી.

“મારા પિતાએ મને તમારી પાસે મોકલ્યો છે.” બંને એકલા
પડતાં હોરેસ બોલ્યો: “વધુ સુચના મળે ત્યાં સુધી તમારે અમારી
મીલકત સંબંધી કંઈ પગલા ભરવા નહીં.”

“તમે વકીલ મી. ફ્લેમીંગનો એવી મતલબનો પત્ર લાવ્યા છો ?”

“નહિ. મારા પિતા મી. ફ્લેમીંગને મળવા ગયા છે.”

“મારા બહાલા સાહેબ ! તમે જાણો છો કે આ બાબદમાં મારું
કંઈ ચલણુ નથી. તમારા પિતા મી. ફ્લેમીંગના કુળના કરજદાર છે.”

“એ બધી સદ્દાની મ્હોંકાણુ છે,”

“તેની સાથે મને કંઈ સંબંધ નથી. તમારા પિતાએ મી. ફ્લેમીંગને ચેશાયરમાંની મીલકત વેચવાની સત્તા આપી છે—માગનારાઓ નાણા માટે દબાણ કરે છે તેથી મી. ફ્લેમીંગ મને તાગડતોળ ચેશાયર બધી મીલકતના પ્લાન લઈ આવવાની આજ્ઞા કરી—”

“પણ હજી તમે ગમ રાનેજ અહિં આવ્યા, શું તમે એકદમ મીલકત વેચી નાખવા માંગો છો?”

“મી. રોક્રોંગ્હામ ! મને એવી સુચના મળી છે કે પ્લાન મળતાંજ મારે મીલકતના વેચાણુ માટે વતમાનપત્રોમાં જાહેર ખચર આપવી. આજે બધી જાહેર ખચર તૈયાર કરી કાલે રહવારના પત્રોમાં પ્રગટ કરવા માટે મોકલી આપીશ. હજી તમારી પાસે વખત છે, જે તમે મી. ફ્લેમીંગની મંજૂરી લઈ આવશો તો હું જાહેર ખચર આપવાનું મુલતવી રાખીશ.”

“તો હું હમણાંજ મી. ફ્લેમીંગની મંજૂરી મેળવી લાવું છું. તે દરમિયાન ખુદને ખાતર આ વાત કાઢને જાણુવા ના દેતા; નહિ તો અમે નારાજ થઈ જઈશું.”

“તેની તમે શીકર ના કરો. મી. રોક્રોંગ્હામ ! શું માગનારાઓ સાથે સમાધાની થવાનો સંભવ છે ? તમે મીલકત ખચાવી કાઢો એવા સંજોગ હિંમત આપી છે ?”

“હા. અમે અમારા માગનારાઓને પુગી વળવાને શક્તિવાન થઈશું. મી. પરકીન્સ ! તમને સાચી વાત કહેવામાં મને કાંઈ બાંધો

નથી. ગમ કાલે મારા પિતાએ બુદ્ધા સીમુર સાથે પીછાન પાડી હતી.”

“આહ ! પેન્ને શ્રીમંત કંજુસ ! તું તે આવી મોટી રકમ સંગીન જામીનગીરી વગર ધીરશે ?”

“તેને જોઈતી જામીનગીરી મળી રહેશે. મારા પિતાના એ મિત્રોને અમારી પાંચમાલ હાલતથી વાકેફ કરવામાં આવ્યા છે. તેઓ અમારા જામીન થશે. અમે એક લાખ પાઉંડ જોખેદા સીમુર પાસેની પાસેથી વ્યાજ લેવા માગીએ છીએ. એ રકમથી માગનારાઓને સંતોષ થશે. અને તેઓ અડધા લાખ માટે દયાણુ કરશે નહિં. હોરેસ બોલ્યો.

“તેમ થાય તો ધણું સારું, પણ કંજુસ સીમુર બહુ આલાક છે. તમારા પિતા તંગીમાં છે એવી ખબર મળશે તો તે કંઈ ધીરવાનો નથી.”

“તેટલા માટે તો અમે મીલકત વેચવા કાઢી છે એ વાત અમે છુપી રાખવા માગીએ છીએ. સીમુરે તો મીલકત પોતાને ત્યાં ગીરો મુકવાની માગણી કરી હતી પણ મારા પિતાએ તેમ કરવાની ના પાડી હતી. સીમુરને એમ સમજાવવામાં આવ્યું છે કે એક નફાકારક સદ્દા માટે એક લાખ જોઈએ છે...”

“વાર, વાર. તમે ગમે તે કરો. મારે ત્યાંથી કાઢને આ વાતની ખબર પડશે નહિ. શ્રી. ફ્રેન્સીસની લેખીત મંજૂરી લઈ આવો એટલે થયું ! તમારા પિતા તેમની પાસેજ ગયા છે.”

“હા. મી. ફ્લેમીંગને અમે એક બે દિવસમાં એક લાખ પાઉન્ડની સગવડ કરી આપીશું.”

“તો પણ અરધા લાખ માટે મીલકત વેચવાનો હક્ક તો મી. ફ્લેમીંગ પાસેજ રહેશે.”

“હારતો! એ કારણે તો અમે સીમુરને લાંબી વાર ગીરો મુકવાનો ફોજદારી ગુન્હો કરી શકતા નથી. સીમુરના એક લાખ મળતાં અમને થોડો સમય મળશે અને તેટલામાં નસિય કદાચ ફરી પણ જાય.”

“તમે દોઢ લાખ સીમુર પાસે લાઇને તેનેજ મીલકત ગીરો કેમ આપતા નથી?”

“કેમકે સીમુર હાલના સંજોગોમાં એક લાખથી વધુ આપવાની ના પાડે છે. એ એશાયરમાં સ્થાયર મીલકતના બાવ ગગડી ગયા છે એટલે અમારી મીલકતની કિંમત પણ ઓછી થઇ છે. લીલાંડમાં તમારા મત પ્રમાણે એનું શું આવે?”

“બહુ બહુ તો સવા લાખ!”

“બરાબર. તમે હવે સમજી શકશો કે મારા પિતા ચાલાકીથી રમત રમી રહ્યા છે. હું હમણાંજ મી. ફ્લેમીંગની લેખીત મંજૂરી બધા આવું છું. આ વાત તદ્દન ખાતરી રાખજો હો!”

“તમે તેની શીકર ના કરો.”

હોરેસ વિદાય થયો. પરન્કીસની ઓફીસમાં આવવાથી એ બહુમા-સના કુટુંબની પાયમાલીની કિંમતી માહિતી મને મળવા પામી તેથી

મને આનંદ થયો. પરકાન્સે મારી પામે આવી મને બાહાની પહોંચ લખી આપી અને હું તેનો આભાર માની કેરોલાઇન સીમુરની ખબર જોવા ગયું.

પ્રેશી હાઉસમાં જતાંજ મને ખબર મળી કે કમનસિય કેરોલાઇનની હાલત સુધરી છે. અને તેના તરફ આટલી બધી મમતા બતાવવા માટે તે મીસ લામ્પટને આભાર માને છે. હું તરતજ તેના રૂમમાં ગયું. મને જોતાંજ તેણે મારો હાથ પકડી તે પર સુખી લાંબી અને પછી છુટે મ્હોડે રોવા લાગી.

“શાંત થા બહેન! હું તારી બહેન જોવીજ છું.” મેં તેને દિલાસો દીધો.

“આહ મીસ લામ્પટ! જો તમે મને ઓળખતાં હો—”

“હું તને ઓળખું છું. તારું નામ કેરોલાઇન સીમુર છે.—”

“તમે મને ઓળખો છો? નહિ—નહિ: મેં તમારા તરફ કેવી દુષ્ટતા બતાવી હતી તે તમે જાણતા નથી.”

“નહિ. તે હું જાણતી નથી. હશે તેં ગમે તે ક્યું હોય તે પણ હું તારી દયા ખાઉં છું. કેરોલાઇન! ગઈ રાતે તું શા માટે આપઘાત કરવા તૈયાર થઈ હતી? જોલ, મારા બાપએ—”

“નહિ. નહિ. તમારા બાપનો કંઈ વાંક નથી. હું એક અદમાસ કમતાનની નીચતાથી જન આપવાને તૈયાર થઈ હતી.”

“કદાચ તું તેને આહતી હશે?”

“હા. હું તેને ચાહતી હતી. તમે તેને સારી પેઠે ઝોળખે
એ નીચ બદમાસનું નામ હોરેસ રોડીંગ હામ છે.”

“હોરેસ રોડીંગહામ ? શું તેણે તને અન્યાય કર્યો ?
તેણે તને શ્રેષ્ઠ કરી હતી ?”

“જોહા ! એ એક કૌણુ ઇતિહાસ છે. મેં તમારી સમક્ષ
એકરાર કરી મારી છાતીનો ખાર હલકો કરવાનો કરાવ કર્યો
મીસ લામ્પર્ટ એ બદમાસની નીચ જાળમાં મેં કટલી સહાય
હતી તેનો તમને ખ્યાલ પણ નહિ હશે !—” પુનઃ તે રડવા લા

“શાંત થા કેરોબાઇન ! તેં મારી વિરૂધ્ધ જે કંઈ કર્યું હશે
માટે હું તને અગાઉથીજ માફ કરું છું બોલ, તારી કહાણી
સાંભળાવ.” મેં લામ્પર્ટીબર્યાં સ્વરે કહ્યું.

સાંભળો ! હું એક શ્રીમંત પિતાની એકની એક પુત્રી છું. ૧
બાર વર્ષની મુકી મા મરી મધ હતો. સોળ વર્ષની ઉંમર સુ
હું બોર્ડીંગ સ્કૂલમાં ભણવા રહી હતી. લંડનમાં આવ્યા મને ૬
ત્રણજ વર્ષ થયા. છે. હજુ મરી વય વીસ વર્ષની પણ નથી
મારા પર જે વીતી છે તેથી હું આષેડ વયની લાગું છું. મ
પ્રુથ્વશ્વરતીએજ માફ સત્યાનાથ વાળ્યું છે.”

“તારા પિતાનું પુરું નામ શું ?”

“ઓબેદા સીમુર ! જોડ ઝીટના એ શ્રીમંત સાહુકારને બ
ઝોળખે છે. હું સોળ વર્ષની થઈ ત્યારે મારા પિતાએ મને શા
છોડાવી ધરને વહીવટ સોંપ્યો. અમારે ત્યાં બે નોકર હતા એ

મારે વધુ કામ નહોતું. મારા કંજુસ બાપને પૈસા શિવાય બીજા કશાની દરકાર નહોતી. તે મારી સામેજ માગી સુદરતાની પ્રશંસા કરતા તેથી હું જરા છડી ગઇ હતી. હું સતર વયની થઇ એવમાં અચાનક એક દિવસ હોરેસ રોકીંગહામ મારા પિતા પાસે બ્યાને નાણાં લેવા આવ્યો અને ત્યારથી મારે તેની સાથે ઝોળખાણ થઇ. એક બે વાર મારા પિતાએ તેને ડીનર લેવાને આમંત્રણ આપ્યું હતું. હું તેની ખુબસુરત, તેની મીઠી ભાષા અને તેના દંબી હાવભાવથી અંગમ ગઇ. મારે ત્યાં મારી સાથનો પરિચય ગાઢ થવાનો સંભવ નહોતો પણ હું બહાર નીકળી ત્યારે દર વખતે તે મને રસ્તામાં મળી જતો. હું તેને પ્રબળ પ્રેમથી ચાહતી હતી. તેણે પણ મને ચાહવાનો દાવો કર્યો. અમે બન્ને એક બીજાને છુપી રીતે મળવા લાગ્યાં. હોરેસે મને ધરણવાતું ગંભીર વચન આપ્યું હતું. મને તેના પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હતો. હું તેને મનથી વરી ચુકી હતી. પણ મારા પિતાની મરજી જીદીજ હતી, એક દિવસ તેણે અચાનક મને બોલાવીને કહ્યું કે તે મારા લગ્ન એડડરામેન શેના દીકરા સાથે કરવા માગે છે. શેા મારા કરતાં બમણી ઉમ્મરનો એડોળ ગૃહસ્થ હતો. તેને પરણવાની વાત સાંભળતાંજ હું લાલ પીળી થઇ ગઇ. હોરેસ રોકીંગહામને હું જઇ મળી. તેણે મને પોતાની સાથે નાતી જવાની સલાહ આપી અને હું હતભાગી એ પાપી પર વિશ્વાસ રાખી મારા બાપનું ઘર લજી બેઠી. હોરેસે મને એક ભાડાના ઘરમાં રાખી. તે પોતાના વચન પ્રમાણે મારા સાથે લગ્ન કરશે એવા વિશ્વાસથી હું તેની પત્ની તરીકે રહેવા લાગી. અમે બન્ને સ્વર્ગ સુખ અનુભવવા લાગ્યા. ત્રણ

મહિના પછી હોરેસે ચેક્કાપર જવાની રજા માગી. મને વિચોમનું દુઃખ ધણું કારમું લાગ્યું. પણ તેણે મને સમજાવી લીધી. હોથોર્ન હાઉસમાંથી તેના પત્રો મને મળતા તે વાંચી હું આનંદ પામતી. તે પાછો આવ્યો. એ મહિના સાથે રહ્યો અને વળી પાછો પોતાના બાપને ત્યાં ગયો. હવે તેના પત્રો ટુંકા મુદ્દાસર આવવા લાગ્યા. ત્રીજી વાર તે મને છોડી ગયો પછી તેના પત્રો બંધ થયા. મેં તેને પત્ર લખી મને મળી જવાનો આગ્રહ કર્યો. તે આવ્યો. આઠ દિવસ રહ્યો અને પછી મને છોડી ગયો. આજ સમયે મને ખબર પડી કે પ્રથમ-થીજ એ બદમાસની દયાનત મને દોષ દેવાની હતી. છેલ્લી મુલાકાત વખતે તે પોતાના સધળા પત્રો ચોરી ગયો હતો. રત્નશ યજ્ઞ. મારી પાસે એક પેની પણ નહોતી. મારા અવિચારી કૃત્રિ માટે પસ્તાતી—રોત્તી કકળતી હું મારા પિતાને ત્યાં ગય. પણ મને જ્ઞેતાંજ મારા પિતાએ બાણ્યું બંધ કર્યું અને મને ગમે ત્યાં કાળું કરી જવાની આજ્ઞા કરી. હું છેલ્લે પાટલે બેઠી. મને દુનિયાની નીતિની—કશાની દરકાર ન રહી. ઇશ્વરે મને ધૌવન અને ખુબસુરતી આપ્યાં હતાં તે બગ્ગર ચીજની પેઠે વેચવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો. થોડાક સમય હું એક અમીરનો રખાત તરીકે રહી. પણ તેને રાજદારી કામ માટે પરદેશ જવાની ફરજ પડવાથી હું પાછી નિરાધાર થય. તે પછી હું સામાન્ય વેશ્યાવૃત્તિયા પેટ ભરવા લાગી. એક દિવસ અચાનક વેસ્ટ એન્ડમાં મને હોરેસ રોકીંગહામ મળી ગયો. તે મારી પાસે આવ્યો. જાણે મારી સાથે કંઈ પણ હગાબાજી કરી ન હોય એવી રીતે વાત કરીને તેણે ફરીથી મારા હૃદય પર સત્તા મેળવી મારી સાથે તે મારે ઘેર આવ્યો. સુંદર

બોજન મગાવ્યું અને સાથે શરાબની પ્યાલીઓ ઉડવા લાગી. મને શરાબની કેટલુંક ચઢવા લાગી ત્યારે એ બદમાસે મને તમારી સામે વેર લેવાને ઉશ્કેરી મુકી. પ્રથમ તો હું કંઈ ન સમજી પણ થોડીજ વારમાં હું તમારી હડહડતી વેરણ ચઢ ગયો. તેણે મને કહ્યું કે મને છોડીને હોથોન' ગયા પછી હોરેસે તમને જ્યાં હતાં અને તમને જોતાંની સાથેજ ને મને લુલી ગયો હતો. બહેન રોઝા! તમે મારી જીંદગીની આજ્ઞા ધુળમાં મેળવી તમારે લીધે હોરેસ મને છોડી મયો. એમ માનીને હું તમારા પર વેર લેવા તૈયાર થયો. તેણે મને કહ્યું કે તે તમને આહતો હતો અને તમે એક ઉમરાવજી સાથે યનાશ તેના લગ્ન અટકાવ્યાં હતાં...કેરોલાઇન થોડીવાર શ્વાસ લેવા થોભી. હું ગુપચુપ બેસી રહી.

“તમને મારી પ્રતિરૂપી” માની હું તમારા પર વેર લેવાને તૈયાર થયો એટલે હોરેસે પોતાના એક મિત્ર મારફતે તમારા બાપ સીરીલનું ફેકાણું મેળવ્યું. તરતજ તેણે મને તમારા બાપવાળા ઘરમાં રૂમ બાડે રાખવાની સલાહ આપી અને એ રીતે હું સીરીલના સહવાસમાં આવી. સીરીલને હું ગમી ગયો અને હું તેની રખાત થયો. મારો હેતુ હોરેસની શીખવણી પ્રમાણે ચાલવાનો હતો. તેને એવો શક હતો કે સીરીલ “ફોરજરી” કરનારાઓનો દોસ્ત છે.....” કેરોલાઇને સાત આગળ ચલાવી.

“ફોરજરી?”

“હા કોન્ટ્રીનંટમાં તેઓ જેક ઓફ ઇંગ્લેન્ડની ખોટી નોટો રાખવાતા હતા એવો હોરેસને શક હતો. એ લંડનમાં સીરીલ એવું

કામ કરે તો તેને જોલમાં મોકલીને તમારા જીવર પર ધા કરવાની હોરેસનો મકસદ હતો અને તેથી સીરીસ પાછળ હું જનસુસી કરતી હતી. સારે નસીબે સીરીસે અહીં એવું કંઈ કર્યું નહોતું. જીમાર-માંજ મોટી કમાણી થવાથી સીરીસને કાયદાની અવમણના કરવાની જરૂર પડી નહિ. હોરેસ તેથી નિરાશ થયો નહિ. તેણે મારી પાસે મી. આલ્વનલી પર નનામી ચીઠીઓ લખાવી; પણ તેથી તેનું કંઈ વળ્યું નહિ ત્યારે તેણે નાટકમાં એક વેશ્યાને પૈસા આપીને મી. આલ્વનલીની સામે તમારું અપમાન કરાવ્યું હતું. તમે કેપ્ટન ફોર્ટે-સ્કયુના આશ્રમ નીચે આવ્યા પછી તેણે મારી પાસે કેપ્ટનના પિતા પર નનામા પત્રો લખાવ્યા હતા અને તમને કેપ્ટનના ઠેકાણા પર જઈને તપાસ કરવાની અરજ કરનારો પત્ર પણ મેંજ લખ્યો હતો. ટુંકમાં મેં તમને દુઃખી કરવા માટે ઘણાંજ નીચમાં નીચ કામો કર્યા હતા તે માટે મને અનહદ પરતાવો થાય છે, પણ તમે સાચું માનજો બહેન! પ્રેમમાં નિરાશ થવાથી, તમારા પ્રેમને માટેજ મને છોડી દેને હોરેસે મારી જીંદગી બરબાદ કરી હતી એમ માનીનેજ મેં આ બધાં પાપ કર્યાં હતાં. ઓહ! તે માટે ખુદાએ મને પુરતી સજા કરી છે.....તમે મને માફ કરો.....”

“ફેરોલાઇન! જીંદગીથી કંટાળીને બર જીવાનીમાં મધ રાતે તું આપઘાત કરવા નહિમાં કુદી પડી ત્યારથીજ મેં તને મારી આપી છે.” તારી વાત આગળ ચલાવ—” મેં તેનો હાથ મારા હાથમાં લઇ દિલાસો દીધો.

“ઓ બહેન ! હવે વધુ શું કહું? કેપટન ફારટેરકયુ સાથેનો તમારો સ્નેહ સંબંધ તોડી નખાવવા માટે તમારા પર અને કેપટનના પિતા પર મારી પાસે નનામા પત્રો લખાવી એ નીચ, બદમાસ, દુષ્ટ ક્ષયતાન મને તજી ગયો.....”

“હેં !”

“હા. તેજો મને સાફ કહી દીધું કે હવે તેને મારું કામ નથી. તમારા પર વેર દેવાની તેની બાજુ પુરી થઈ છે. તેણે મને કહ્યું કે હું તેને મન રમવાના રમકડા જેવી હતી. તેણે મને કદિ આહિજ નહોતી. મેં તેને કાકલુદી કરી—ધમકાવ્યો—મારું ક્ષિયણ લુરી મારી જીદગીની ધુળધાણી કરી નાખવા માટે તેને શ્રાપ દીધા. પણ તેના રાક્ષસી જીગર પર તેની કંઈ અસર થઈ નહિ. તે મને છોડી ગયો. છ અઠવાડિયાનું ધરતું ભાડુ ચઢી ગયું હતું. મારી પાસે એક પાછ પછ નહોતી. અંતે ધણે ત્રિચાર કરી મેં મારા પિતા પર એક પત્ર લખ્યો. તેમાં મેં મારા અવિચારી કૃત્ય માટે મને અનહદ પરતાવો થાય છે એમ કહી મને માફ કરવાની વિનંતી કરી. આ પત્ર મેં મારી ધરવાણી સાથે મારા પિતા પર મોકલ્યો. પણ હાથ ! મુઠ્ઠા હું અભાગણી ! મારા પિતાએ ધરવાણીને નિર્દયતાથી કહી દીધું કે તે મારું કાજું મ્હો કદિ જોવા માગતા નથી. મારા જન્મહાતાએ મારો પત્ર વાંચવાની પછુ તરદી ન લીધી. મારી નિરાશાની હદ થઈ. હું પાગલ જેવી બહાર નીકળી ક્યાં જવું તેનું મને જ્ઞાન નહોતું. મારા પગ જ્યાં ગયા ત્યાં હું ગઈ. વોટરજી બીજ તરફ જતાં મને બદમાસ ફોરેસ પાછો મળી ગયો. મેં તેને ફરીયાદ અરજ કરી. હું

મારા પિતાને પગે લાગી તેની મારી માગું? જોમ મેં તેને પુછ્યું. તેણે ના પાડી. હોરેસે કહ્યું કે મારે બાપ અને ઘરમાં રાખશે નહિ એટલુંજ નહિ પણ મને સુધારવા માટે હાઉસ ઓફ કરેકશનમાં મોકલી આપશે.” તે કમનસીબ યુવતી ઝારઝાર રોવા લાગી.

“ગઈ રાતે હોરેસે તને આવી સલાહ આપી હતી?”

“હા.”

“હવે જો બદમાસનો હેતુ હું સમજી.”

“શું?”

“હમણાં હું તને બધી વાત કહીશ. તારી કહાણી પુરી કર.”

“હવે મારે કંઈ કહેવાનું નથી. હોરેસ એટલું કહી ચાક્યો ગયો અને હું વોટરલુ પુલ પર આવી લાગો. પુલની નીચેથી વહી જતા ટેમ્સ નદિના અગાધ જલ પર નજર પડતાં મેં મારી પાપી જીંદગીનો અંત લાવવાનો ઠરાવ કર્યો અને પાગલની પેઠે હું પુલ પરથી નદિમાં કુદી પડી. બહેન! મારા જીવી હતુભાગીને માટે જમરાગને ત્યાં ગયું જગા નથી. મને માઝીઓએ બચાવી લીધી—તમે મારી સારવાર કરાવી—તમે મારા સમાં બહેનની ગરબ સારી; પણ હું હતુભાગી જીવીને શું કરીશ?”

કેરોલાઇને પોતાની કરમકથા પુરી કરી. થોડીકવાર હુંસકા ભરતી તે મૌન રહી. તેની છાતીનો બાર હલકો કર્યા પછી મેં તેને કહ્યું:

“બહેન! ગભરા ના. આપણે તારા બદમાસ આશકની સંવર્ણી આજી ધુળમાં મેળવી તેના પર વેર લાઇશું.”

“ ખરેખર? શું એમ બની શકશે ?”

“ હા. જરૂર બની શકશે. કાલે હોરેસે તને તારા બાપ પાસે જવાની ના પાડી હતી તેનું કારણ એ હતું કે તેને પોતાનું પોગલ પુટી જવાનો ભય લાગ્યો હતો. તને કાણુ જાણ કરી હતી તે તારા પિતા જણે છે ?”

“ નહિ.”

“ હવે સાંભળ. હોરેસના બાપે તારા પિતા પાસે પોતાની પાચ-માલી થતી અટકાવવા માટે એક લાખ પાઉંડની લોન મેળવવાની માગણી કરી છે—”

“ હું ”

“ સાંભળ ! જે તારા પિતા એ લોન ધીરશે તો તેને એક પાઇ પણુ પાછી મળવાની નથી. હું હમણાંજ તારા પિતા પાસે જઈ છું. અને આ લોનનું કાવતું ખુલ્લું કરી નાખું છું.

“ બહેન ! મારે વિષે બે બોલ—”

“ કેરોલાઇન ! તારે માટેજ હું આ કરું છું. ખરું જોતાં એક કાંકરે બે પક્ષી મારવાની મારી છત્ત છે. હોરેસ અને તેના બાપને જે લોન નહિ મળે તો તેઓ પાચમાલ થશે, તેમની મીઠકતનું લીલાંઈ થઇ જશે અને તેથી આપણું વેર વળશે તારા પિતા સાથે હું એવી રીતે વાત કરીશ કે તે તને ખુશાથી પાછી ઘરમાં રાખશે. શીકર ના કર. હું હમણાંજ જઈ છું. કેમકે વિગત કરવામાં માર નથી. આટલું કહી કેરોલાઇનને ચુમી લઇ હું તેના બાપને મળવા જવા માટે ગાડીમાં બેઠી.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

કંજુસ.

કેરોલાઇનને છોડી હું તેના પિતાને મળવા બોડ ઓટમાં ગયો. તેને ઘેર જતાં મેં અગત્યના કામસર મી. સીમુરને મળવાની માગણી કરી અને થોડીજ વારમાં નોકર અને તે કંજુસની પાસે લાઇ ગયો. મને જોતાંજ તેણે જરા માથું નમાવી નમન કર્યું અને મને ખુરશી પર બેસવાની અરજ કર્યા વિના મારા પર એવી માર્મિક નજરે જોયું કે જોયા તે હતાવળમાં છે તે હું સમજી ગયો.

“મી. સીમુર ! હું તમને પંદર વીસ મીનીટ જોટી કરીશ. પણ હું વિદાય થઇશ ત્યારે તમે મારા આભાર માન્યા વગર રહેશો નહિ.” મેં ખુરશી પર બેસી વાત શરૂ કરી.

“પણ મેડમ ! તમે મનેજ ખરેખર મળવા માગો છો ? તમારી કંઇ જૂલ તો નથી થઇ ?” મારા પર પોતાની તીક્ષ્ણ આંખો સ્થીર કરી તે બોલ્યો.

“હું મી. એબેલા સીમુરનેજ મળવા આવી છું.”

“તે તો હુંજ છું, બોલો, તમારે મારું શું કામ છે ?” કહી તે સામી ખુરશી પર બેઠો.

“મી. સીમુર ! ધારો કે તમને એક મોટી રકમની જોટમાંથી બચાવવાની મારામાં શક્તિ હોય તો ?”

“આહ ! શું ? જોટ ? મોટી જોટ ?” તે કંજુસ પર મારા શબ્દોની આજાહ અચ્ચર થઇ.

“હા. હું ખાત્રીથી કહું છું કે હું તમને એક મોટી ખોટમાંથી બચાવીશ.”

“ખરેખર ! મેડમ ! હું તમારી વાત ખોટી માનતો નથી. પણ જરા ખુલાશો કરો, તમે મને કેટલી ખોટમાંથી કેવી રીતે બચાવશો ?” તેનો અવાજ ધ્રુજવા લાગ્યો.

“જરા ધીરજ રાખો સાહેબ !” મેં કહ્યું : “આપણે વાત કરીએ છીએ તેટલામાં ખોટ જવાની નથી. તમે મોટી ધીરધાર કરો છો—ખરું ?”

“હા. હું કોઈ કોઈ વાર મોટી રકમ ધીર છું. પણ એક લાખ પાઉંડથી વધુ ને ખસો પાઉંડથી જોછી રકમ કદિ ધીરતો નથી. પણ તેથી શું ?—”

“હું હમણાંજ તમને સમજાવી દઉં છું ધારે કે હું તમને એવી ખબર આપું કે જેથી તમે હજારો પાઉંડની ખોટમાં પડતા બચી જાવ તો ?”

“તો—તો—હું તમને શું આપું ? બોલો, મેડમ ! બોલો. તમે મારી ઉદારતા પર વિશ્વાસ રાખો—”

“મારી વાત સાંભળો સાહેબ ! હું તદ્દન વેપારી રીતે વાત કરવા માગું છું.”

“હું તમે જે રકમ બચાવશો તેના પર એક ટકો આપીશ. વિચાર કરો મેડમ ! તમે હજારો પાઉંડ બચાવવાની વાત કરો છો એટલે એટલે ટકાને હિસાબે તમને મોટી રકમ મળશે.”

“મી. સીમુર ! મને પૈસાનો બદલો જોઈતોજ નથી.”

“ઓ તમારું બધું થાય !” તે કંજુસ હસ્યો: “ત્યારે તમને શું જોઈએ છે ? કંઈ બેટ ? તમે કહો તે બેટ આપીશ. ધયરીંગસ, નેકલેસ, સોનાનું ઘડિઆળ—”

“જુઓ, મારી પાસે એ બધી વસ્તુઓ છે.”

“ત્યારે તમને શું જોઈએ છે ? તમને ઘણી તો નિદ્રા જોઈતો હોય ! મેં ઘણી જાતના સોદા કર્યા છે. પણ તમારા જેવી વાત કદિ સાંભળી નથી, મેડમ હું ફરી પરજીવા માગતો નથી. પણ જો તમે મોટી રકમ બચાવતાં હો...”

તેની હસવા જેવી વાત સાંભળી હું ખડખડ હસી પડી અને તે કંજુસ બોડો પડી ગયો.

“મને બેટ પણ નથી જોઈતી ને ઘણી પણ નથી જોઈતો.”

“ત્યારે શું જોઈએ છે ?”

“તમે બોલ બોલ ના કરો. હું તમને મોટી ખોટમાંથી બચાવી શકીશ તે માટે કંઈ શક નથી. તે માટે મને બદલો જોઈએ છે એ વાત ખરી છે. પણ તે બદલો મારે માટે નથી. હું કોઈ બીજી વ્યક્તિ માટે એ બદલો માગું છું.”

“બીજી વ્યક્તિ માટે ? કોને માટે ? મેં જેલમાં મોકલેલા ફેડરીક માટે ?”

“ નહિ. નહિ. હું એક પરતાયલી અને કુઃખી દીકરી તરફથી

બહો માગું છું. કે જે પોતાના પિતાને પણ પડી તેની માફી માગવા આહે છે.”

“વેલ મેડમ ! જે તમે તમારું કમીશન છોડી દેતા હો તો કોઈ છોકરી મારે પણ પડે તેમાં મને કંઈ વાંધો નથી.”

“તમારે તેને ગઈ ગુજરી માફ કરી તમારા ઘરમાં આશરો આપવો પડશે.”

“તમે મારા કેટલા પૈસા બચાવશો ?” તે કંજુસે આતુરતાથી પૂછ્યું.”

“ધણી—ધણી—”

“પણ કેટલા ? વીસ હજાર ? ત્રીસ હજાર કે પચાસ હજાર ?”

“મને વધુ ના પુછો. ફક્ત તમે શું કરવા માગો છો તેજ જણાવો. તમારી કમનસીબ પુત્રી કેરોલાઇનને પોતાના અવિચારી કૃત્યની પુરતી સજા થઈ ચુકી છે અને હવે તે પરતાય છે. તમે તેનો છેલ્લો પત્ર વાંચ્યા વિનાજ પાછો મોકલ્યો ત્યારે તે લુખે મરતી હતી...”

“લુખે મરતી ?” સીમુર બબડ્યો, તેના જીગર પર જરા અસર થઈ : “નહિ. નહિ. એટલું બધું ન હોય.”

“મી. સીમુર ! હું તદ્દન સાચી વાત કહું છું. કેરોલાઇન ખરેખર લુખે મરતી હતી. તેની દયાળનક હાલતની દયા આપનેજ હું તમને મોટી ખોટમાંથી બચાવવા માગું છું. જે તમે તેને માફ કરી આશ્રય નહિ આપશો તો તે આપણાત કરી જીંદગીનો અંત લાવશે.”

“ જો ખુદા ! ...” સીમુર લાગણીભર્યા જીગરે બખડ્યો: “ પણ પેલા પૈસા ?”

“ તમે જો કેરોલાઇનને ધરમાં રાખવાનું કશું કરશો તો ?”

“ હું કયું છું. હું વચન આપું છું કે હું તેને માફ કરી ધરમાં રાખીશ.”

“ તમારો આભાર !” મેં કહ્યું. મારી જીત થવાથી મને સંતોષ થયો.

“ મી. સીમુર ! આકસ્મિક રીતે મને ખબર મળી છે કે ગાઢ કાલે એક ગૃહસ્થે તમારી પાસેથી એક લાખ પાઉંડની ભોન માગી હતી ?” મેં હવે ખરી વાત રજુ કરી.

“ હા. ખરી વાત છે પણ એમાં વાંધા જેવું શું છે ? મી. રોકીંગહામ મોટા જીગીરદાર છે.....”

“ એ બધી જીગીર ગીરો મુકાયલી છે.”

“ ગીરો મુકાયલી ?” તેણે ધીમી ચીસ પાડી: “ આહ ! મેં તો તેને કાલે પૈસા આપવાનું વચન આપ્યું હતું ! જો ખુદા ! કેવી મોટી ખોટ ! જો એક લાખ પાઉંડ જીત તો હું મરી જાત.”

“ મી. રોકીંગહામની બધી મીલકત ગીરો મુકાયલી છે. સેલીસીટર મી. ફ્રેમીંગ—”

“ ફ્રેમીંગને હું જાણ્યું છું.”

“ દીક ત્યારે. જો તમે મી. ફ્લેમીંગને મળશો તો તે તમને ખબર આપશે કે તેના કુળો પાસેથી મી. રૉડીંગહામે દોઢ લાખની લોન લીધી છે. અને જો તેઓને એક લાખ પાઉંડ મળે તો તેઓ મીલકતનું વેચાણ મુલતવી રાખવાને તૈયાર છે.

“ આહ ! બદમાસ મને છુટી જવા માગતો હતો.” સીમુર બોલ્યો: “જો ત્રણ વરસ પહેલાં મેં તેના દીકરા હોરસને થોડીક રકમ ધીરી હતી તે તે વ્યાજ સાથે ભરી ગયો હતો. હું રૉડીંગહામને શ્રીમંત બારતો હતો પણ એ તો ચીનનો સાકુકાર નીકળ્યો.”

“હવે તમે શાંત થાઓ. તમારી ખોટ બમ્મી મધ છે.”

“તમારો હું શી રીતે આભાર માનું મેડમ ? એક લાખ પાઉંડ માટે એક નહિ પણ સો હટકેલ છોકરોને માફ કરવાને હું તૈયાર થાત. મેડમ ! તમારો મારાપર મોટો આભાર થયો. જરા શરણ પીશો ?”

“ નહિ. હું તમને ખીજી વાત કરવા માગું છું. તમે રૉડીંગહામના દીકરા હોરસને ઝોળખો છો. એ બદમાસેજ તમારી પુત્રીને દમાથી બચાવે કરી હતી.”

“ શું ? એ છોકરી જેવા નાદાન છોકરાએ ?” સીમુર અજબ ! મધ ગુસ્સાથી બોલ્યો.

“ હા. એ છોકરી જેવો બદમાસ યુવાન જીવતો શમતાન છે. કરોબાઈને મને એ બદમાસની નીમતાની બધી વાત કરી છે.”

“ મારી મરીબ દીકરી !.....” બુદ્ધા પર હવે ખરેખરી અસર થઈ.

“ જાહેબજી મી. સીમુર! હું કેરોલાઇનને ખુશખબર આપવા જઈ. આજ કાલમાં હું તેને અહિં લઈ આવીશ.”

“ આજે જ લાવોને ! હું તમારી સાથે આવું ?”

“ નહિ. હું જ તેને ખુશ ખબર આપીશ.”

“ બહે તમારી મરજી પડે તેમ કરો. હું હમણાં જ મી. રોકીંગહામને લખી નાખું છું કે તેને હું લોન ધીરવાનો નથી. હું તેને કારણ પશુ જણાવી દઉં કે ?”

“ હા. તેને કહેજો કે તેના બદમાશ દીકરાએ તમારી પુત્રીને જાપ્ટ કરી હતી અને તેણે મોટાજેઠ સુકેલી મીલકત પર નાણાં લેવાની કોશિષ કરીને તમને હેતરવાની બાજી રચી હતી.”

તે પછી મેં તેનો રજા લીધી. હું કેરોલાઇનને ખુશ ખબર આપવા દોડી મઢ. તે મને જોતાં જ ખુશખબર છે. એમ સમજી ગઈ અને આનંદના આવેશમાં બેભાન થઈ ગઈ. થોડીકવારમાં તે શુધ્ધીમાં આવ્યા પછી મેં તેને બધી વાત કહી અને તે મારો આભાર માનતી આંસુ ભરી આંખે મારે ગળે વળગી પડી.

કેરોલાઇન આ ખબર સાંભળી એટલી બધી પ્રસન્ન થઈ ગઈ કે તેના શરીરની શક્તિ પશુ વધી ગઈ અને તેણે તેજ સાંજે પોતાના પિતાને ત્યાં જવાની આતુરતા બતાવી. મેં તેની વાત મંજૂર રાખી ગાડી બેભાવી અને અમે બન્ને મી. સીમુરને ઘેર જવા ઉપક્રમાં. તે કંજુસના ઘરની સામે ગાડી ઉભી રહી. અમે ગાડીમાંથી ઉતરવાની અણી પર હતાં એવામાં ફોરેસ અને તેનો પિતા સીમુરના ઘરમાંથી

બહાર નીકળ્યો. હોરેસના પિતાના મ્હો પર ગમગીની ફરી વળી હતી અને તે નીચે મ્હોડે લથડીઆ ખાતો ચાલતો હતો. તેની નજર મારા પર પડી નહિ. પણ હોરેસે મને જોયું. મને જોતાંજ તેનો ચહેરો વિકરાળ થઇ ગયો. તે સીધો ગાડી પાસે આવ્યો. કેરોલાઇનને જોતાં તે ચમક્યો. પણ ખીજીજ પળે તે શ્વેતતન પોતાની જાવ પર આવ્યો.

“રોઝ ! તેં અમને પાયમાલ કર્યા—બીખારી કર્યા. પણ કંઈ શીકર નહિ. હું તારા પર ભયંકર વેર લઇશ.”

આ સમયે કેરોલાઇન તેના તરફ ધિક્કારથી જોઇ રહી હતી તે પરથી મારી ખાત્રી થઇ ગઇ કે હવે તે ફરીથી હોરેસને આહવાની નથી. તે બદમાસ મને ધમકી આપી ચાલ્યો ગયો અને હું કેરોલાઇનને લઇ સીમુર પાસે ગઇ. તે વૃદ્ધ પિતાએ પોતાની પુત્રીને બહાલ થી છાતી સરસી આંપી અને એક હતભાગી સ્ત્રીને ઠેકાણે પાડવાનું પ્રયત્ન કરી હું મારે ઘેર જવા ઉપડી.

પ્રકરણ ૧૮-મું.

બુદ્ધાઈ.

કરોલાઈનને તેના પિતાની હુકાળા છાંયામાં છોડી હું ઘેર ગયું. ત્યારે રાતના દશ વાગેલા હતા. મારો પ્રિયતમ આજે પહેરાપર હતો એટલે તેણી રાહ જોવાની જરૂર નહોતી. કરોલાઈનને આશ્રમ અપાવવા માટે લીધેલા પરિશ્રમથી થાકી ગયું હતું. તેથી મેં મારી દાસી ફ્રાન્સીસને બોલાવી સવાની તૈયારી કરવાની આજ્ઞા કરી. ફ્રાન્સીસ નીચે જઈ પાછી આવી બોલી કે હજુ નોકરો બીજાને જવાને તૈયાર નથી.

“કેમ ?” હું જરા ગુસ્સે થયું.

“મારગરેટ બહાર ગયું છે તે હજુ આવી નથી.” ફ્રાન્સીસે જવાબ આપ્યો.

મારગરેટ ઘરકામ કરનારી બીજી દાસી હતી. પોતે પતિવ્રતા સતિ નહોતી છતાં આટલી રાતે મારી રમ્મ વિના મારગરેટ બહાર ગયું તે મને પસંદ પડ્યું નહીં. અગીયાર વાગ્યા સુધી જગતી બેસી રહી. સાડા અગીયારને સુમારે મારગરેટ આવી. મેં તરતજ તેને મારી પાસે બોલાવી.

“હું તારી સાથે વાત કરવા માગું છું.” ફ્રાન્સીસને ઓરડામાંથી બહાર કાઢી, મેં રાત્રી આંખે મારગરેટને કહ્યું.

“શાની વાત ?” તે ઉદ્ધતાપથી બોલી.

“તું રજા વિના શા માટે બહાર ગઇ હતી?”

“ઝોહ ! હું રાતે બહાર ગઇ તેથી બાપ સાહેબ છેડાયાં છે કે ? શું હું તમારી ગુલામડી છું કે મારા મિત્રોને મળવા પણ ન જઈ?” તેની ધૃષ્ટતા વધતી ગઇ.

“ચૂપ રહે ! મારગરેટ ! તું બાનમાં છે ? મારી સાથે કેમ વાત કરવી—”

“ઝોહ તારી સાથે કેમ વાત કરવી ? તને ઝુકી ઝુકીને સલામ કરવી જોઇએ ખરું ? જરા વિચાર તો કરી જો. તારા કરતાં હું હજાર દરજ્જે સારી છું. તું ખુબસુરત છે, યુવાન છે, પણ તારી સુંદરતા વેચીને તું પેટ ભરે છે. તું જે ખાય છે, જે વસ્ત્રો પહેરે છે, જે આલીશાન મકાન વાપરે છે, જે ગાડીમાં ફરવા જાય છે અને જે નોકરોપર સત્તા ચલાવે છે. એ સર્વ તારી જીવાનીની કીંમત છે. પણ એનો અંત કેવો આવશે ? જ્યારે તારા માલપરની રાત્રી સુરખી હડી જશે, આંખો ઉંડી ઉતરી જશે, ચામડી પર કરચલીઓ વળશે ત્યારે તું ખજારમાં બેસનારો હલકટ વેચ્યા યશે અને બીજા માંમતી મરો જશે અથવા ટેમ્સ નદીમાં પડી આપ-ધાત કરશે...”

“મારગરેટ !—” હું ગુસ્સાથી પાગલ થઇ ગઇ. મારાથી બીજો કશું ન બોલાયો. મારગરેટ છેલ્લે પાટલે બેઠી હતી. “હું તને રજા આપું છું.”

“મારે રખજ જોઈએ છે. તાગ જેવી વઠેલ સ્ત્રીને ત્યાં નોકરી રહેવામાં મારી શોભાજ નથી. હું મહેનત મજૂરી કરી પવિત્રતાથી પેટ ભરનારી કુલીન સ્ત્રી છું. તને માન ફાણુ આપે છે ? રસોઈપણ પણુ તારાથી કંટાળા ગઈ છે. ને તારી નોકરી છોડી જવા માગે છે. પેલી દંબી, હુન્ચી માંજરી બીલાડી ફ્રાન્સીસ તારી ભક્ત છે. પણુ જો જે ! એક દહાડો તે તારા જેવીજ થશે અથવા હમણાં પણુ છુપી રીતે બે ચાર આશકોને મળતી હશે !” મારગરેટે મને વજાઘાત કરવા આણુ રાખ્યા.

હું ગુસ્સાથી લાલ પીળા થઈ ગઈ અને ગુસ્સાથી ઘંટી મારી. તરત ફ્રાન્સીસ હાજર થઈ.

“ફ્રાન્સીસ ! મારગરેટેનો પગાર ચુકવી આપી એને હમણાં ને હમણાં રજા આપ.”

મારગરેટ ફ્રાન્સીસ સાથે બહાર ગઈ અને હું મારગરેટે ભાખેલા બચકર બિવિધથી ચરચરી જઈ ઉશીકા પર માથું નાખી છુટે મ્હોડે રોવા લાગી. કેરોલાઇનની કરણુ દશા મેં નજરે નીહાળી હતી. એક વાર મારે પણુ એવા હાલ થશે એ ખ્યાલથી હું ધુજી ગઈ મને રાત્રે ઉંઘ ન આવી. રહવારે જાગી ત્યારે મારે મન ખિન્ન થઈ ગયું હતું. માથું સખત દુખતું હતું અને કોઈ ભારી આકૃત આવવાની આગાહી હોય તેમ મારી જમણી આંખ ફરકતી હતી.

અપોરે રેજનાલ્ડ આલ્બે અને તેની ફુફાળી ગોદમાં પડતાંજ હું મારી સઘળી મનોવેદના ભુલી ગઈ. પણુ મારા નસિબમાં સુખ

લખાયેલું નહોતું. રેજીનાલ્ડના મધુર પ્રેમ ચુબનોથી મસ્ત થઇ હું તેની પાસે બેઠી હતી એવામાં ફ્રાન્સીસ ગભરાયલી મભરાયલી ત્યાં દોડી આવી બોલી:

“બાપ્પા! કોઈ સરકારી ઝોફીસર આવ્યો છે.

“સરકારી ઝોફીસર?” હું બચબીત થઇ પણ તેજ વખતે સરકારી અમલદાર હાથમાં વોરંટ લઇ અંદર આવ્યો અને માનથી નમન કરી બોલ્યો:

“હું તમને ખલલ કરવા માટે બહુજ દિલગીર છું. કેપટન! પણ સરકારી કુકમ આગળ લાચાર છું.

“શું છે? રેજીનાલ્ડ! શું છે?” રેજીનાલ્ડ તરફ બચબરી નજરે જોઇ મેં સવાલ કર્યા.

“મેડમ! ગભરાવાની કંઈ જરૂર નથી. કેપટન રેજીનાલ્ડ જેવા યુવાનો વારંવાર આવી મુશ્કેલીમાં આવી પડે છે અને પાછા છુટી જાય છે. કેપટન પર એમના માગનારાઓએ વોરંટ કઢાવ્યું છે અને મેં ફેરમાં એમનો પત્તો નહિ મળવાથી મારે અહિં આવવું પડ્યું છે.”

રેજીનાલ્ડ અત્યાર સુધી ચુપ બેસી રહ્યો હતો. તેના મૌન પરથી મારી ખાત્રી થઇ ગઇ કે સરકારી ઝોફીસરની વાત ખરી છે. મારા બહાલાએ મારે ખાતર કરજ કરીને આ આફત બહારી લીધી હતી એવો ખ્યાલ આવતાં મને અત્યંત દુઃખ થયું.

“રેજીનાલ્ડ! તમારે કેટલું કરજ છે? મારી પાસે જે છે તે વેચી નાખો.”

“બહાલી રાજા ! ગભરા ના. શાંત થા. હું તારી પામેથી એક પાછ પશુ લેવાનો નથી. ચાલો, ઓપ્રીસર ! હું કાયદાને માન આપવાને તૈયાર છું.” કહી રેજનાલ્ડ ઉભો થયો.

હું બાળકની જેમ રાખ પડી—રેજનાલ્ડને એક બે વાર બેટી પડી પશુ મારે નસિબે વિયોગજ લખાયેલો હતો. સરકારી નોકર રેજનાલ્ડને લઈ આવ્યો ગયો અને હું ગમગીનીમાં ગીરફતાર થઈ ડુસકા ખાવા લાગી.

સાંભળના છ વાગ્યા છું કરવું તેની મને સમજ પડી નહિ. મારે રેજનાલ્ડ કેદમાં? આ વિચારજ મારું કલેજનું કારી ખાતો હતો. તેના માગનારાઓના નામ ઠેકાણાંની મને ખબર નહોતી. મારે રેજનાલ્ડને શી રીતે છોડાવવો તે વિષે હું જાતજાતના તરંગ ઉઠાવતી હતી એવામાં ફ્રાન્સીસ ઓરડામાં આવી અને તેણે સર રેજનાલ્ડ ફારટે-શકયુના આગમનની ખબર આપી.

“તેમને અંદર લઈ આવ.” રેજનાલ્ડના પિતાના આગમનની ખબર સાંભળી મેં જલદીથી આંસુ લુછી નાખ્યા. બીજી મીનીટે તે વૃદ્ધ મહરથ દિવાનખાનામાં આવ્યો અને મેં તેને માનપૂર્વક ખુરશી પર બેસવાની વિનંતી કરી.

“ ઓસ લામ્પટ ! હું તમારી સાથે થોડીવાર અમલની વાત ચીત કરવા માગું છું.” રેજનાલ્ડના પિતાએ મંબીર અવાજે કહ્યું.

મેં ફ્રાન્સીસને રજા આપી.

“તમને મેં મારા દીકરાના શ્વસનમાં તે દહાડે જોયાં ત્યારે તમે જે પત્ર લખી ગયાં હતું તે પરથી મારી ખાત્રી થઇ ગઇ હતી કે તમે સ્વાર્થી નથી. હું એ પણ જાણું છું કે તમે મારા પુત્રને આહો છો. અને તે તમને આહે છે.”

“જોહ ! સર રેજનાહ ! જે મારાથી બનતું—”

“ગભરાવ ના મીસ લામ્પટ ! તમારે બદલે કોઇ સ્વાર્થી અને વહેલ સ્ત્રીના પંજામાં મારો પુત્ર સપડાયો હોત તો તે વધારે ખરાબ થાત. પણ તમારે માટે મને માન છે. મારી ખાત્રી છે કે તમે તમારી રાજી ખુશીથી પવિત્રતાને તજી આ રસ્તે ચલ્યા નથી. તમે કોઇ અસાધારણ સંજોગનાં ભોગ બન્યા હોવા જોઇએ. તમારે માટે મારી આવી ભાગણી હોવાથીજ હું તમને એક વિનંતી કરવા આવ્યો છું....” આટલું બોલી તે વૃદ્ધ ખેરોનેટ સ્થિર આંખે મારા તરફ જોઇ રહ્યો.

“બોબો, સાહેબ ! હું તમારી દરેક આજ્ઞા માનવાને તૈયાર છું.

“મિસ લામ્પટ ! હું શું માગું છું તે તમે કદી જાણતા નથી ! હું તમારી પાસેથી મારો પુત્ર પાછો માગું છું. હું વૃદ્ધ થયો છું.... આ દુનિયામાં હું થોડા દહાડાનો મહેમાન છું અને મારા પુત્રને ખાતર મારી જીંદગીની આખરીએ હું દુઃખી નહિ થાઉં તે માટે હું તમારી કૃપા માગું છું.....”

“કુટુંબમાં તમે અમે કહેવા માગો છો કે મારે તમારા પુત્રથી જીવવા પડવું. સર રેજનાહ ! જાઓ, હું તમને વચન આપું છું કે હું કેપ્ટનને ફરીથી કદિ મળીશ નહિ.”

“ઓ! તમારા ઉમદા જીવનમાંથી આવોજ નવાજ મળશે એવી મારી ખાત્રી હતી. તમે મારો પુત્ર અને પાછો આપો છો તે માટે હું તમારો જીવન સુધી આભારી રહીશ. હવે મીસ લામ્પર્ટ! મારી વાત સાંભળી મારું લગાડશો નહિ. હું તમારા છતેચ્છુ તરીકે એક સુચના કરું છું. આ કવરમાં પાંચસો પાઉંડની નોટ છે. તે લો—લંડન છોડી જાઓ—કોઈ ગામમાં આવજ દરકારથી જીવન ગાળો અને તમારા જીવનનું સાર્થક કરો. જો તમે મારી સલાહ માનશો તો તમને કદિ કોઈની સહાયની જરૂર પડશે નહિ; છતાં જો કમ સંજોગે તમને કોઈ વડીલની સહાયની જરૂર પડે તો હું હંમેશાં તમને પડખે ઉભો રહીશ.”

તે વૃદ્ધ ગૃહસ્થની આ વાત સાંભળી મારી આંખમાં આંસુ આંભ્યા. રેજીનાલ્ડને હું ખરા પ્રેમથી ચાહતી હતી. એ પ્રેમીનો પ્રેમ છોડતાં મારા જીવનમાં અંધકારજ રહેશે. હવે આ વિલાસી જીંદગી ગાળવાની અને હોંસ પણ નહોતી.

“સર રેજીનાલ્ડ! તમારી સલાહ મારે મંજૂર છે. હું આજેજ આ ઘર ખાલી કરી ચાલી જઈશ. અને પ્રભુ કૃપાથી જો હું પવિત્ર જીંદગી ગાળી શકીશ તો તમને એક વર્ષ પછી હું પત્ર લખીશ.”

“તમે જરૂર પવિત્ર રહી શકશો, મીસ લામ્પર્ટ! લો, આ નોટ રાખો—”

“નહિ. નહિ. મને પૈસાની જરૂર નથી. હું પૈસાને ખાતર રેજીનાલ્ડને છોડી ગઈ છું—”

“ નહિ. નહિ. તમે મહા આત્મભોગ આપ્યો છે તેની કું રેણનાદને ખાતો આપીશ. મારા પુત્રના કલ્યાણ માટે તમે આ પગલું ભરો છો તે કું જાણું છું. લો, મીસ લામ્પર્ટ ! અત્યાર સુધી લક્ષ્મી તમને પગે લાગતી આવતી હતી. હવે તમે પવિત્રતાને પંથે જશો ત્યારે નખરાંખાજ લક્ષ્મી દેવી તમને જોષ આકુ જોશે. માટે લો... ”

મેં વૃદ્ધ બેરોનેટને આભાર માની પાંચસોની નોટ સ્વીકારી. ફ્રાન્સીસને બોલાવી મેં મારો સધળો સામાન પાંધવાની આજ્ઞા કરી. મારગરેટને મેં રજા આપી દીધી હતી. રસોઇયણને મેં તરત પગાર ચુકવી દીધો. પણ મારી વ્હાલી વફાદાર દાસી ફ્રાન્સીસથી જુદાં પડતાં મને લાગી આવ્યું. મેં તેને તેના પગાર ઉપરાંત દશ ગીની આપી તેની આ પાસે જવાનું કહ્યું. તે રડી પડી. તે વગર પગારે મારી નોકરી કરવા તૈયાર હતી. પણ મારો નિશ્ચય અડગ રહ્યો. કું પાપ માર્ગ છોડવા તત્પર થઇ હતી. લેડી લ્યુસીયા માટે સીટીંગ-અર્નમાં મેં ધર બાંહે રાખ્યું હતું : ત્યાંજ જવાનો મારો ઠરાવ હતો. ફ્રાન્સીસને સમજાવી સામાન ગાડીમાં નખાવી કું તેજ સાંજે સીટીંગ-અર્ન જવા ઉપડી ગઇ.

“ કું રાતે અગીઆર વાગે સીટીંગઅર્ન પહોંચી. મને જોષને અન્ડીંગ દમ્પન્ટ રાજી રાજી થઇ ગયું, પણ લ્યુસીયાની દારી મેરીઆ જરા નારાજ થઇ. તેણે મારા અચાનક આગમનની આશા રાખી નહોતી પણ તેની શેઠાણી મારા આભાર નીચે હતી એ વાતને ખ્યાલ આવતાંજ તેને અભાવની લાગણી દુર કરી કું લ્યુસીયાના રૂમમાં ગઇ. ત્યારે

તે ઉમરાવગઢી પ્રથમ મને વ્હાલથી બેટવાને બદલે પ્રથમ બારણા બંધ કરવા થોભી. અને દાર બંધ કર્યા પછીજ તેણે મને ચુમી લીધી. પોતાનીજ સલામતી માટેની તેની આટલી બધી કાળજી જોઈ મને જરા મઠું લાગ્યું. પણ તે સમયે હું મન મારી બેસી રહી.

હ્યુસીઆ તદન સ્વાર્થી હતી. તે વિષે હવે મને જરા પણ શક રહ્યો નહિ. તેને માટે પુષ્પળ ખર્ચ કરીને હું સ્વાદિષ્ટ બોબન તૈયાર કરાવતી, છતાં તેમાં તે કંઈને કંઈ ખામી શકતી.

પંદર દિવસ વહી ગયા. અકટોમ્બર મહીનાનો આરંભ થયો. હ્યુસીઆને પુરા મહીના જતા દતા. એક સાંજે તેને સખત ચુંક આવી. નસ અને ડોકટરને બોલાવવાની જરૂર પડી, પણ એ હઠીલી અને સ્વાર્થી ઉમરાવગઢીએ જાડા ખુરઆથી ચહેરો ઢાંકી લીધા પછીજ નર્સને રૂમમાં દાખલ થવા દીધી થોડીવાર પછી તેણે એક છોકરીને જન્મ આપ્યો અને નર્સ તેને લઈ બીજા ઝોરકામાં ગઈ. બાળકને માફ કર્યા પછી નર્સે તે તેની માતાને બતલાવવાની ઇચ્છા જાહેર કરી પણ હ્યુસીએ રાક્ષસી હૃદયે તેના મ્હોં જોવાની ના પાડી. એ હૃદયહીન માતાએ પોતાની દીકરીને ધવડાવવાની પણ ના પાડી. મને બચ્ચાં માટે લાગી આવ્યું અને મેં તેને માટે એક ઘાઘ શોધવાની મીસીસ બ્રન્ટરને અરજ કરી. મારે નસિએ એક માછલ દુર રહેતી મીસીસ મીલ્વડે' એક મહીના પરજ પોતાનું બાળક ચુમાવ્યું હતું. તેનો ઘણી ખેતરમાં નોકરી કરતો હતો. મીસીસ બ્રન્ટરની બત્રામણ્યા આ ગરીબ દમ્પત્તિએ હ્યુસીની પુત્રીને

પોતાની પુત્રી તરીકે ઉછેરવાનું કપ્પુલ કયું અને દ્યુસીના વચન પર વિશ્વાસ રાખી મેં તેઓને દર વરસે વીશ પાઉંડ આપવાની કપ્પુલાત આપી. આરંભમાં મેં મારા ગજવામાંથી દશ ગીની આપી.

બીજા પંદર દીવસમાં દ્યુસીની તબીબત તદ્દન સુધરી ગઇ. એવામાં તેની ફાઇનો પત્ર આવ્યો. તેમાં તેણે દ્યુસીને લાંડન પાછા ફરવાની વિનંતી કરી હતી. દ્યુસી જવા તૈયાર થઇ. તેણે મને એક પાઇ પણ આપી નહોતી. મેં તેના પર અનહદ ઉપકાર કર્યો હતો. પણ તેને મ્હાડેથી મારો ઉપકાર માની બનતા સગવડે મારા પૈસા ભરી આપવાની ખાત્રી આપી. મારી સાથે ભવિષ્યમાં પત્ર વહેવાર કરવાની પણ તેની મસ્તી નહોતી તેથી તેણે મારું નવું ઢેકાણું માગવાની દરકાર પણ ન કરી. તેની નીચ સ્વાર્થ પ્રકૃતિ હું સમજી ગઇ હતી. પણ તે માટે હું કંઇ ન બોલી. તે સીમીઅનને છોડી ગઇ. તે ગયા પછી ગામના લોકો મારા તરફ આંગળી નાકી કંઇ કંઇ વાત કરવા લાગ્યા. હું કંટાળી અને નવા ધરની શોધમાં પડી, હેમ્પશાયરમાં એક સગવડભર્યું ધર ભાડે આપવાનું છે એવી જાહેર-ખબર છાપામાં વાંચી મેં તે માટે તપાસ ચલાવી. અને એ ધર અનુકુળ લાગવાથી હું બ્રિટીશ તથા મીલવડ દમ્પતિને મળી મારા નવા ધરમાં રહેવા ગઇ.

પ્રકરણ ૧૯ મું.

લગ્નમાં વિધન.

મારા નવા ઘર ક્લેરેન્સ વીલામાં ઠેકાણે પડ્યા પછી પંદરેક દિવસ બાદ હું ફરવા મઠ હતી ત્યારે અચાનક આર્થર બ્રીજસ અને રસ્તામાં મળી ગયો. તે પ્રેમાળ યુવાન હતો. તેની કાળી આંખોમાં સ્નેહાળ લાગમણી સ્પષ્ટ જણાતી હતી. મધ્યમ બાંધાનો, પાતળો અને નમ્ર ચહેરાનો એ યુવાન આશરે પચીસેક વર્ષનો હશે. હાલમાં તે સુંદર કાળા શુટમાં મળ્યો ગયો હતા અને ખાનદાન ગૃહસ્થ જેવો લાગતો હતો.

તેણે મને તરત ઓળખી. આનંદ અને અજાનબીયાં તેનો ચહેરો ખીલી ગયો. તે મારો હાથ પકડી આભાગની લાગમણી વ્યક્ત કરતો બોલ્યો: “આહ! મીસ લામ્પટ! તમને ફરીથી મળતાં મને જે ખુશાલી ઉપજી છે તેની શું વાત કરું? હું તમારો અત્યંત રહી છું. હું કદિ તમને ભુલ્યો નહોતો મેં તમને પત્ર ન લખ્યો તે માટે તમે મને નસુણો મારી લાંધો હશે—”

“નહિ. મી. બ્રીજસ! તમારે માટે કદિ એવો વિચાર આવ્યો નથી. મહેરબાની કરી ભુતકાળની વાત ભુલી જાઓ—” મેં કહ્યું.

“ભુતકાળ ભુલી જાઉં? જે બનાવ મારા સ્મૃતિપટ પર સોનેરી અક્ષરે લખાઈ ગયો છે તેને ભુલી જાઉં? મીસ લામ્પટ? મને માફ કરો. પણ મને નોકરી મેળવી આપનાર દેવી તમેજ હતાં એવો મને શક છે. લોડ! ધવલીને મેં એ વિષે ઝાઝી પરચુઝ કરી નહોતી.”

“વેલ, મી. બ્રીજસ! હું કશું કરું છું કે મારા કેટલાક મિત્રોને લોડ ધવલી સાથે મિત્રતા હોવાથી મેં તમારે માટે બલામણુ કરી હતી.” મેં ખરી વાત છુપાવવામાં હવે કંઈ સાર ન જોયો.

“મીસ લાન્ગર્ટ!” અત્યંત લાગણીથી તે બોલ્યો. “હું તમારો આભાર કદિ બાળી શકીશ નહિ. તમે મને મરીખીમાંથી, મોહતાજમાંથી અને જેલમાંથી બચાવ્યો. પણ એટલાંથીજ તમને સંતોષ થયો નહિ. તમે મને જાન્યુકની નોકરી આપવી જીવનભરનો આભારી કર્યો. મીસ લાન્ગર્ટ! લોડ ધવલીની મહેરબાનીથી એકમણુના પાદરીનો ઓધો મને મળ્યા પછી મેં કરકસરથી જીંદગી ગાળવા માંડી હતી અને મને જેલમાંથી બચાવવા માટે જે રકમ તમે ધીરી ગયા હતા તે બે ત્રણ દિવસમાંજ હું તમને આપવા આવીશ. તમે મામમાં રહેો છો કે એક બે દહાડા માટેજ આવ્યા છો?”

“હું અહિં ક્લેરેન્સ વીલામાં રહું છું.” મેં કહ્યું.

“એમ? ત્યારે તો ષષ્ઠવાર મારા ચચમાં પધારી મને આભારી કરજો.” આથરે વિનંતી કરી અને અમે એક બીજાને નમન કરી છુટાં પડ્યાં.

બે દિવસ પછી તે મને મળવાને ક્લેરેન્સ વીલામાં આવ્યો. આવતાં વાર તેણે મેં તેને ધીરેથી રકમ ટેબલ પર મુકી અને મારો પુનઃ પુનઃ આભાર માનવા શરૂ થયો.

“મી. બ્રીજસ! કૃપા કરી મારો આભાર માનવાનું માંડી વાળો. અને મારા પર એક કૃપા કરો—

“જોહ ! તમે કહો તે કરવાને હું તૈયાર છું.”

“આ પૈસા લઈ જાઓ અને તમને યોગ્ય લાગે તેવા ધાર્મિક કામમાં વાપરી નાખજો.”

“મીસ લાન્ગટ ! તમારી આજ્ઞાનો અણિશુદ્ધ અમલ થશે.” કહી આર્થરે પૈસા ગળવામાં મુક્યા: “હવે હું બીજીજ વાત કરીશ. તમે આ ગામનાં કુટુંબો સાથે પરિચિત થવા માગો છો ?”

“નાહિ. હું જોઈનાં વાસ પસંદ કરું છું.”

“બહે, જેવી તમારી ઇચ્છા ! પણ તમે મને એક મિત્ર જેવો મણુશીને ?”

“તમને મિત્ર મણુવાની મારાથી કેમ ના પડાય ?” હું બોલી. તેણે માનથી પણ વહાલ સાથે મારો હાથ જરા દાખ્યો.

જે ત્રણ વાર રવિવારને દિને હું આર્થરના દેવળમાં તેનો ઉપદેશ સાંભળી આવી. તેના ધાર્મિક બોધની મારા પર ઉંડી અસર થઈ. આર્થર એક આદર્શ યુવાન હતો એવી મારી ખાત્રી થઈ ગઈ.

મહિનાઓ વહી ગયા અને પ્રેમીઓની માનીતી વસંત રતુ બેઠી. વનસ્પતિ લીલી છંમ થઈ ગઈ. મધુર પુષ્પોનો પરામ વાતાવરણને મુગધમય બનાવી રહ્યો. મધમાખો પુષ્પોનો રસ સુસતી મણુગણુટ કરતી બમવા લાગી. આ સમય દરમ્યાન આર્થર અઠવાડીયામાં જે વાર મને મળવા આવતો અને દર રવિવારે હું તેના દેવળમાં જતી. ગામડીઆઓ હવે મારા તરફ માનથી જોતા હતા અને મારું વર્તન

પણ તેવુંજ હતું. રેણુનાદને છોડી દઇને તેના પિતાની લામણીને માન આપવા માટે મને આનંદ થતો હતો. રેણુનાદ તરફના પ્રથમ પ્રેમનો ઉભરો સ્ત્રી ગયો હતો અને હવે હું મારી ઇચ્છા સફળિતને પ્રતાપે સંભરી થઇ હતી.

મારે અત્રે કહી દેવું જોઇએ કે આથર મને આહતો હતો. મેં તેના પર ઉપકાર કર્યો હતો અને એ ઉપકારની લાગણી હવે પ્રેમમાં કેરવાઇ ગઇ હતી. તેણે પોતાના પ્રેમનો મારી સમક્ષ હજી એકરાર કર્યો નહોતો. પણ દર મુલાકાત વખતે મને જોઇને તેની આંખો જે ભાવ વ્યક્ત કરતી તે પરથી મને તેના પ્રેમ વિષે જરા પણ શક રહ્યો નહોતો. હું પણ એ પ્રમિષ્ઠ યુવાનના પવિત્ર પ્રેમ પર મુગ્ધ થઇ હતી. પણ હું તેની નિર્દોષતાનો લાભ લઇ મારો સ્વાર્થ સાધવા માગતી નહોતી. આથર વહેલા મોડા મને પરણવાની માગણી કર્યા વિના રહેવાનો નથી એમ લામતાંજ હું જોયેન થઇ મારા બચકર ભુતકાળ માટે મને ધિક્કાર ઉપજ્યો. આહ ! જો હું પેલા નિયમ કર્મચંડાળની જાળમાં દમાયાજીથી ફસી ગઇ ન હોત તો આજે હું કેટલી સુખી થાત ? નહિ. મારા નમિષમાં પ્રભુએ સૂચન શાંતિ લખ્યાજ નથી. આથર પવિત્ર નિર્દોષ અને પ્રેમાળ હતો. હું જાણ પાપીણી હતી. ગમે તે ભોગે મારે તેની નજર સામેથી દુર થવું જોઇએ એવો મેં વિચાર કર્યો. અને એક દિવસ છાતી કઠણ કરી મેં સામાન બાંધવાનો નોકરોને કુકમ કર્યો. તે સાથેજ જે દુકાનદારોને ત્યાંથી હું માલ ખરીદતી હતી તેઓને તેઓના બીલ લઇ જવાની મેં વિનંતી કરી અને સાંજે પોટરમથ જવા માટે એક ખેડૂતની માડી બાડે કરી.

નોકરોએ મારો સાપાન બાંધી લીધો. સાંજે ચાર વાગાને શુભાર કબેરંસ વીલા સામે ગાડી આવી ઉભી રહી. કું હટ પહેરી શાલ જોડી લેવા માટે મારા ડ્રેસીંગ રૂમમાં ગયું તેજ પળે આગલા બારણા ખખડ્યા અને આવ રનો અવાજ સંભળાયો:

“મીસ બામ્પટ’ ઘરમાં છે ? ..આ શું ? શું ખરેખર તમારો શેઠાણી બહારમામ જાય છે ?” તેણે મારી દાસી સાથે કરેલી આટલી વાત મને સંભળાઈ. મારી છાતી ધડકવા લાગી. મારી આંખમાં આંસુ આવ્યા પણ હવે હટતાની જરૂર હતી. કું આર્થરને માટેજ આ ગામ છોડી જતી હતી. ગમે તેમ થાય પણ મારા પાપી આત્માને કું આર્થરના પવિત્ર આત્મા સાથે જોડવા માગતી નહોતી.

કું જેમ તેમ મારી મનોવેદના દયાવી તેની પાસે ગયું. મને જોતાંજ તે આવેજાબર્યા સ્વરે બોલી ઉઠ્યો: “મીસ બામ્પટ ! શું તમે ખરેખર વિદાય થાઓ છો ?”

“હા. અનિવાર્ય કારણસર મારે જવું પડે છે, પણ તમને જે વાતની શી રીતે ખબર પડી ?” મેં કહ્યું.

“મને શી રીતે ખબર પડી ? આહ ! તમેલાવાળા ખેડુતે વાતમાંને વાતમાં મને ખબર આપી. પણ તમે આમ અચાનક શા માટે ચાલી જાઓ છો ? શું તમારા કુટુંબ પર કંઈ આક્રમ આવી છે ?”

“હા એમજ છે.” તેના શબ્દોમાંથીજ મેં મારી વીદાયમીરીનું બહાનું શોધી કાઢ્યું.

“આહ ! મને તમારે માટે અત્યંત લાગી આવે છે.” ધીમા, કશ્ચ અવાજે તે મોઢ્યોઃ “પણ શું હું તમારી કામ રીતે સેવા બળવી ન શકું ? આહ મીસ લામ્બટ ! જો તમે મારા હૃદયની લાગણી જાણતા હોત ! પણ નહિ. નહિ. મારી હિમ્મત ચાલતી નથી. જો તમે મને અગાઉથી ખબર કરી હોત તો હું તમારે માટે માડી બાંહે કરી લાવત ! એવો, મીસ લામ્બટ ! તમે મારા પર નારાજ થયાં છો ? તમે આટલાં ગંભીર કેમ છો ?” તેના આવેશનો પાર નહોતો. તેની છાતી ધડકી રહી હતી અને તે જેમ તેમ આંસુ ખાળી રહ્યો હતો.

નહિ. મી. બ્રીજસ ! હું તમારા પર જરા પણ નારાજ થઈ નથી.” મેં તેને ખાત્રી આપી.

“આહ ! તમારા શબ્દો મને ખીંકા દિલાસા જેવા લાગે છે. મીસ લામ્બટ ! તમે થોડા દિવસ માટે જતાં હો એમ લાગતું નથી. આ ધરના દેખાવ પરથી તો તમે હંમેશને માટે ક્લેરેન્સ વીણા તજી જાઓ છો એવો ભાસ થાય છે આહ ! મારા સુખનું એક માત્ર કેન્દ્રસ્થાન.....નહિ નહિ. મને માફ કરો—મારી ભુલ થઈ.....”

“મી. બ્રીજસ !” મારો અવાજ ધુજી ગયોઃ “તમે મને કાલે મળી ગયા ત્યારે મારે અચાંક અત્રી જવું પડ્યું એવો મને ખ્યાલ પણ નહોતો—”

“ત્યારે તમે હંમેશને માટે જાઓ છો ? આહ ! આ હંમેશના વિયોગથી મને કેટલું દુઃખ થશે ? મીસ લામ્બટ ! મને માફ કરજો.

પણ તમારો વિખેગ મારાથી સહન થશે નહિ કેમકે હું તમને ચાહું છું.” અંતે જે એકરારથી હું કરતી હતી તેજ એકરાર થયો. તેણે પ્રેમના આવેશમાં મારો હાથ પકડી તે પર ચુમી લઇ લીધી. હું કંઈ ન ખોલી. મેં તેના ઓઠ પર મારો હાથ રહેવા દીધો. એક પલ—આહ ! પણ કેવી મધુર પલ ? મને લાગ્યું કે હું તેને ચાહું છું. પણ એ પ્રેમ રેણુનાદ પરના પ્રેમ કરતાં જુદી જાતનો હતો. એ પ્રેમમાં શારીરિક વાસનાનું પ્રાપ્ત્ય નહોતું. એ પ્રેમ પવિત્ર દમ્પતિ જીવન ગાળવાની અભિલાષા રૂપ હતો.

જે ત્રણ પળ પછી હું એ સુખી સ્વપ્નમાંથી ચમકીને જાગત થય.

“મી. બ્રીજસા ! કૃપા કરી તમે હમણાં જે એકરાર કર્યો તે ભુલી જાઓ, મહેરબાની કરી તમે મને વિસારી દો.”

“શા માટે ? રોજ ! ગઢાલી રોજ તું બીજા કામને ચાહે છે ?”

“નહિ.”

“ત્યારે મારા વફાદાર જીમરનો પવિત્ર પ્રેમ તું શા માટે સ્વીકારતી નથી ? જો રોજ ! તારા એકજ શબ્દ પર મારા જીવનના સુખ દુઃખનો આધાર છે. પણ મુઝો હું કમજબત ! તારા કુટુંબ પર આશ્રિત આવી છે. ત્યારે હું પ્રેમની માગણી કરી રહ્યો છું. રોજ ! મારા અવિચારી હિચ્ચાર માટે મને માફ કર.....” તે પ્રમાણિક યુવાન પ્રેમના આવેશમાં પોતાનીજ ભુલ જોવા લાગ્યો.

“બ્રીજસ ! મને વધુ દુઃખી નાં કરો. મને છોડી જાઓ મને જુલો જાઓ—”

“તમારા બોલને હું કાયદા જેટલું માન આપવાને તૈયાર છું. મીસ લામ્બર્ટ ! પણ શું તમે અરેઅર મને આત્મા જવાનો કુકમ કરો છો ?”

“હા જાઓ, જાઓ.” મારી આંખમાં આંસુ આવ્યા.

“તમારી આજ્ઞા મારે માથે ચઢાવવાને હું તૈયાર છું.” કહી તે ખુરશી પરથી ઉભો થયો. “રોઝ ! છેલ્લી સલામ ! તું જ્યાં જાય ત્યાં સુખી થજો ! મારે નસિબે તો હવે—”

તેણે મોઢો ફેરવી લીધું. આંખ પર રૂમાલ દાખ્યો અને બારણું પાસે ગયો.

“આર્થર ! પાછા ફરો—મને છોડી ના જાઓ.” હું મારા હૃદય પરનો કાબુ ગુમાવી બેઠી. આર્થરની ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહિ. તે પાછો ફર્યો અને બ્રીજ પળે હું તેની પ્રેમાળ ગોદમાં જઈ પડી. તે પ્રેમ ઘેસો યુવાન મારા માથા પર, ઝોઠ પર, ગાલ પર ચુમીઓનો વરસાદ વરસાવવા લાગ્યો. હું તેની માઠી ગોદમાં અનિર્વાચ્ય આનંદ ભોગવતી પડી રહી.

“મી. બ્રીજસ !...” પ્રેમનો ઉભરો સમી ગયા પછી હું બોલી.

“હવે શાંતિથી મારી વાત સાંભળી સો.” મારા અવાજની મંબીરતાની તેના પર પુરી અસર થઈ. તે મારી સામેની ખુરશી પર

પેઠા. ફરીથી તેના વદન પર સંયમ અને શાંતિની છટા આવી ગઈ હતી.

“હું તમને માફતી હોઉં એવી રીતે વર્તી છું છતાં જો હું તમને એમ કહું કે તમારે માટે મારા હૃદયમાં સ્થાન નથી તો ?

“તો હું થોભીશ.....”

“નહિ. નહિ. આર્થર ! હું તમારે માટેજ વિદાય થતી હતી.”

“આહ ! તારા શબ્દોથી મારી ચિંતા ઓછી થાય છે. તારા પર મારું કુટુંબી આકર્ષણ આવી નથી—”

“નહિ. હવે સ્પષ્ટ વાત કરીશ. આર્થર ! તમારો ને મારો બિંધ અશક્ય છે.”

“નહિ. બદાલી ! હું તને ચાહું છું. રોઝા ! તું મારી થશે ?”

“હું તમારી શાઉં ? ઓ પ્રભુ ! જો એમ બની શકતું હોત...”

“તો તો તું જરૂર મારી થશે. બદાલી ! જો તારો આત્મા બંધાયેલો થશે તો તે રૂઝવવાને હું પ્રયત્ન કરીશ, રોઝા ! મને તારા પ્રેમ શિવાય બીજા કશાની જરૂર નથી. બોલ, બોલ, તું મારી થશે ?”

“આર્થર ! તમે કોને તમારી પત્ની થવાની અરજ કરો છો તે બોલો છો ?”

“હા. રોઝા ! તારા જેવી દેવી મેં હજી કોઈ જોઈ નથી, તારા

હૃદય પ્રેમાળ, દયાળુ અને ઉમદા છે. હું તને ખરા જીમરથી ચાહું છું.” તેની આંખોમાં પ્રેમ તરવરી રહ્યો હતો.

“આચર ! સાંભળો. મારો એકરાર સાંભળી મને ધિક્કારતા ના. મારી દયા ખાજો. આચર ! હું નાસી જતી હતી કેમકે વહેલી મોડી આ પળ આવશે એવો મને ભય હતો. મી. બ્રીજસ ! મારો ખ્યાલ છોડી દો કેમકે હું પાપી સ્ત્રી છું.” મારી આંખમાંથી હાહા આંસુ પાડવા લાગ્યાં.

“રોજ ! બહાલી ! જન્મતમાં એકું કોઈ પાપ નથી કે જે પરતાવાના આંસુથી ધોવાઈ ન જાય.”

“આચર ! પ્રેમના આવેશમાં પામી ન જનો હું તમને કસમથી કહું છું કે હું પતીતા છું—હું કૌમાર ધર્મ ભુલી છું. આચર ! હું અબ્બે જણુની રખાત તરિકે રહી હતી.....”

તેના મોઢા પર દયાની લાગણી છવાઈ. તે દિલસોજ અવાજે બોલ્યો : “રોજ ! તું તારી રાજી પ્રુશીથી બચ્ત નહિ થઈ હોય...”

નહિ. નહિ. પ્રભુ મારો સાક્ષી છે કે મને દમાથી ફસાવવામાં આવી હતી. પણ એકવાર બચ્ત થયા પછી મેં ભોક્કળ છોડી દીધી હતી. તે પછી મેં જે જાતની જીદગી માણી છે. તેને માટે હું જ હપકાને પાત્ર છું.” મેં લયડતે અવાજે જવાબ વાળ્યો.

“બહાલી ! તારા એકરાગ્યી મારા પ્રેમમાં જરા પણ ફેર પડતો નથી, હું તને ચાહું છું અને તને મારી પતની બનાવવાને તૈયાર છું.”

“ આચાર ! વિચાર કરી જુઓ. મારે માટે સમાજ તમારો બહિષ્કાર કરશે.”

“ મને સમાજની પરવા નથી. મને તો મારી મીઠી રોજની દરકાર છે.” કહી તેણે મને નજીક ખેંચી અને હું પણ પ્રેમધેણી થઇ તેને ઝુંબનનો મજૂર સ્વાદ ચખાડવા લાગી,

ખીજે દિને આચાર પાછો આવ્યો અને તેણે મને પ્રેમની નિશાનીની વીંટી પહેરાવી. મારા આનંદની અવધિ થઇ. એક મહિના પછી અમારા લગ્ન નક્કી થયા અને જોત જોતામાં લગ્નનો દિવસ નક્કી થયો.

આચારે કન્યાદાન દેવા માટે મી. ડાઇલ નામના પોતાના એક મિત્રને વિનવણી કરી હતી. ડાઇલની જે બહેનો કન્યાની સખીઓ થવાની હતી. લગ્નના દિને મારા આનંદની સીમાજ નહોતી. હું કન્યાના વજો સજી મારી સખીઓ સાથે દેવળમાં ગઇ. મારો બહાલો આચાર મારી પાસે ઉભો હતો. પણ લગ્નક્રિયા શરૂ થવાને એક પળનીજ વાર હતી એવામાં મારી પાછળથી કોઇના ભયંકર હાસ્યનો અવાજ આવ્યો. મેં ચમકીને પાછી ફરી જોયું તો પેલો નીચ રાક્ષક હોરેસ ઉભેલો હતો.

“ જોહ લગ્ન ! અને તે પણ રોજાના ?—” તે બદમાસની આંખોમાં ભયંકર જવાલા સળગી રહી. હું ખેંચાન થવાની અણી પર હતો. પણ આચારે મને પકડી રાખી.

“ રોજા લાગ્યું ?” જે એકવાર મારી માથુક થઇ હતી, આવ્વ-નલી અને ફારટેસકયુની સાથે રહી હતી અને ખીજ કાચુ ગળે

કેટલાને પામમાલ કરી આવી હશે તે આજે જાગન કરવા તૈયાર થઈ છે !.....” અથા સાંભળે તેવી રીતે તે નીચ જાયતાન બોલ્યો. આ અપમાનભર્યા શબ્દો સાંભળતાંજ તે વકરાયલા વાલની પેઠે રેકાંમદામ પર કુદી પડ્યો અને તેનું મળું દાબી તેની છાતી પર ચઢી બેઠો. આ ધાંધલથી ખીજઓ પણ ત્યાં દોડી આવી. એક મિનિટમાં આ અધું જની ગયું. પણ એ પ્રભુ ! કેવી બચંકર મોતીટ ?

“આથર ! જરા એકાંતમાં આવો.....” આ અચાનક અનાવધી મારા દુઃખનો પાર રહ્યો નહોતો. છતાં મારી સખળી શક્તિ બેગી કરી હું એક ખુણામાં દોડી ગઈ. આથર મારી પાછળ આવ્યો અને મને વિનવણી કરતો બોલ્યો :

“રોજા ! શાંત થા—ભગ્નક્રિયા થવા દે.”

“કદિ નહિ આથર ! એ એક મધુર સ્વપ્ન હતું આથર ! પ્રભુએજ તમને બચાવવા માટે આ અદમાસને મોકલી આપ્યો.”

“રોજા ! રોજા !—”

“ઓ આથર ! તમે તો પુરૂષ છો. તમે તમારા મન પર કાબુ રાખો. વિદાય ! છેલ્લી સજામ વહાલા ! “કહી પાગલની પેઠે હું દેવળની બહાર દોડી ગઈ અને રસ્તેથી જતી એક માડીમાં બેસી બોલી : “કલેરન્સ વીલામાં બો.”

માડી ચાલી અને હું એકલી પડતાં છુટે મંદાડે રેવા લાગી.

સમ્પૂર્ણ !

સમ્પૂર્ણ !

સમ્પૂર્ણ !

લંડન રાજ-રહસ્ય.

અથવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી ક્રાઇમ ઓફ લંડન.

ગુજરાતી ભાષામાં શ્રી. સરળ, રસીલી જ્ઞાનમાં પહેલ વહેલી વાર રેનેલ્ડસની આ જગમગદુર વારતા આર ભાગમાં સમ્પૂર્ણ પ્રગટ થઈ ચુકી છે અને એ જ્યાં વોલ્યુમસ તમારી લાયબ્રેરીમાં સાચવી રાખવાજ નોંધ્યો.

આ વારતા કંઈ સામાન્ય વારતા નથી. ઇંગ્લંડના રાજ ત્રીજા જ્યોર્જના છુપાં લગ્નની સરટીરીકેટ બદમાસોના કાયમાં જવાથી રાજને પટેલી વીરંગણાઓ, તેના પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સના મુગલાઈ રંગરાગ, શરાબ અને સુંદરીની દોસ્તીમાં થતી ખુલ્લારી, રંગીલી દરજજાના ઘરમાં ચાલતી ભયંકર અતીતિ, નપુંથક કિમરાવને પનારે પટેલી ખુલસુરત કિમરાવખદી, રાજકુમારી સોરીઆને કુવારી દશામાં જન્મેલો પુત્ર, સજકુમારી એમીલીઆનો સાવકા ભાઈ સાચનો પ્રેમ, લંડનનો મવાલી દાદો તે પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સની રખાતનો ધણી, ફાંસીને લાકડેથી જીવતો યવશે ઉઠાવગીર કિમરાવખદીના પ્રેમમાં, વિજેરે વિજેરે સાચા પ્રેમ અને પાપી હવસ, લુચ્ચાઈ અને નેદા, પવિત્રતા અને પાપ, બદમાસી અને સમ્યાપ્તતા દોલનાં રૂંવા ઉભાં કરનારા અનેક ખતાવોથી આ વારતા બરપુર છે. તેની તારીફ કરવી ને જોયા શોના પર ગીકીઝ ચઢાવવા સમાન છે.

આર લાગતો કમ્પલીટ સેટ ૩. ૮. પોસ્ટેજ ૩. ૧.

આજેજ ઉપડો જાઓ; નહિ તો પાછળથી પસ્તાશો.

તે સીવાય બીજે દરેક જાતના પુસ્તકો હમારે ત્યાંથી કાઢાયત બાંધે મળશે. વેપારીઓને બરપુર કમીશન.

વિલાસ ઓફીસ, બજારગેટ, સ્ટ્રીટ. કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૨૦ મું.

“હું હુંદાઈ ગઈ!”

બહાસ હોરેસે મારા હોઠ સુધી આવેલો અમૃતનો ધ્યાસો ઢાળી નાખ્યો. તે પછો કક્ષેરંસ વીલામાં જઈ મેં બધો સામાન ગાડીમાં નાખ્યો અને ક્યાં જવું તે નક્કી કર્યા વિનાજ હું ગાડીમાં બેસી ગઈ. થોડેક દુર ગયા પછી ગાડીચાળાએ ક્યાં જવું? એવો સવાલ પુછ્યો અને મેં જવાબમાં પાગલની પેટે તેને હોથોનું જવાનું કહ્યું. હોથો-નમાં જઈ મારા માત પિતાની મારી માગી પવિત્ર જીંદગી ગાળવાનો મેં વિચાર કર્યો હતો. કલાકોની મુસાફરી કર્યા પછી ગાડી હોથોનમાં મારામાં દાખલ થઈ. મારા બાળપણનું ગામ જોઈ મને આનંદ થયો. મારું ઘર આવી પુગતાં હું ભાડું ચુકવી ગાડીમાંથી ઉતરી. એક આધેડ બાઈએ બારણું ખોલ્યું તેનો બીડામણો દેખાવ જોતાંજ મને ભય લાગ્યો કે મારા પિતા હજી સુધર્યા નથી.

“તમે મીસ રોઝા છો?” તેણે મને પુછ્યું. તેની તીક્ષ્ણ નજર અને હાવ ભાવ પરથી હું સમજી ગઈ કે તે મારો શરમભર્યો ઇતિહાસ જાણતી હોવી જોઈએ.

“હા. મારી મા ક્યાં છે?”

“અફસોસ! તમારી મા બચે એમ નથી.” મારી આંખમાં તરત આંસુ ભરાયાં.

“અને મારા પિતા?”

“અહા ! તેની તમે શીકર ન કરો. એ શરાબના પ્યાલા સાથે મોજ કરે છે !”

મેં એક ધીમી ચીસ પાડી. મારી મા મોતને બિછાને પડી હતી ત્યારે આપ વહિબિચાર અને શરાબીમાં ગુલતાન થયો હતો. મારી આંખે ચક્રર આવ્યા અને હું એક ખુરસી પર ખેંસી ગઈ.

“પાણી ! જરા પાણી !” હું બબડી.

“તમે જગા ઝાંડી લેશો, મીસ ?” પેલી સ્ત્રીએ સુચના કરી.

“નહિ.” મેં ધુસ્સાથી કહ્યું. તે પાણી લાવી ને હું તે પી જરા શાંત થઈ.

આ વખતે ઝોરડામાં મારા પિતા આવ્યા. લાજ અને શરમથી હું છુછ ગઈ, મારા પિતા સામે જોવાની મારી દિશ્મત ન ચાલી. હું તેને પગે પડી બોલી : “પિતાજી ! મને માફ કરો. માફ કરો.”

“રોઝ ! દીકરી ! તું આવી ?” કેરી અવાજે તે બોલ્યા : “હા થા ! મને ચુમી લે—હું તને કંઈ કહેવાનો નથી.”

હું હાલી થઈ અને રડતાં રડતાં મેં માગ કૃષ્ણ પિતાને ચુમી લીધી. તે લગભગ બે વરસે મારે ઘેર મારા બહાલા પિતાને જોઈને મારા જલતા જીભરને જરા શાંત થઈ ગઈ.

“રોઝ ! તું તો આવી. પપ્પા સ્ત્રીરીજ ક્યાં છે ?”

“તમને તેની ખબર નથી ?”

“નહિ. છ મદિનાથી તેણે કંઈ કાગળ લખ્યો નથી ?”

“વાર, હવે મને માને મળવા જવા દો.” કહી હું મારી વ્હાલી માના ઝોરડામાં ગઇ. તે એક કંગાળ ખીજાના પર ખેબાન હાલતમાં પડી હતી. તેનું શરીર હાડપિંજર જેવું થઇ ગયું હતું.

“મા ! વ્હાલી મા !” મેં રડતાં રડતાં કહ્યું. થોડી વાર પછી મારી વૃદ્ધ માએ આંખ ઉઘાડી.

“રોઝ ! દીકરી ! તું આવી ? મારી પાસે આવ ” હું ધીમેથી મારી માને જળગી પડી. તેના ઠંડા કપાળ ઉપર મેં ચુમી લીધી.

“મા ! મા ! મને માફ કર.”

“દીકરી ! હું તને ખરા જીગરથી માફ કરું છું.”

અસ ! આ તેના છેલ્લા શબ્દો હતા. ખીજી પળે તેણે હેડકી આંધી અને મારી વ્હાલી મા રજો સીધાવી. હું પોક મુકીને રોઇ. પણ રોવાથી કોઇની મરી ગયેલા મા પાછી આવે છે ?

મારી માતાની અંતિમ ક્રિયા કર્યા પછી ગામના લોકોએ પોતાના પૈસા માગવા માંડ્યા. દુકાનદારોને ખચર મળી હતી કે હું પૈસાદાર થઇ પાછો આવી હતી અને મેં તેઓનું કરજ તરત ચુકવી દીધું એટલે ગામમાં મારાં માન વધી ગયા. પણ મારા આપે રીવરંડમાં પણ કરજ કયું હતું અને હોયેના માગનારાઓના પૈસા વસુલ થવાની ખચર મળતાં તેઓએ પણ પોતાના પૈસા માટે તગાદ કરવા માંડ્યા. માતાની અંતિમ ક્રિયા કર્યા પછી અને ગામના માગનારાઓના કરજ ચુકવ્યા પછી મારી પાસેની રોકડ રકમ ખલાસ થઇ ગઇ એટલે આશ્વનલીએ આપેલા હીરાના દાગીના વેચી નાખવાનો

મેં નિશ્ચય કર્યો. રીવરડેલમાં એવા કિમતી હીરા ખરીદનાર કોઈ ઝવેરી નહિ હોવાથી હું ચેસ્ટર જવા તૈયાર થઈ અને મારી ખરી મતલબની માશ પિતાને ખબર આપ્યા વિના હું ચેસ્ટર જવાની ગાડીમાં બેઠી. ગાડીમાં બીજા ઉતાડિઓ પણ હતા. તેઓમાં એક આધેડ વયનો પુખ્ત દેખાવનો પાદરી હતો.

“રેવરંડ સાહેબ ! તમે ચેસ્ટર જાઓ છો ?” મેં તેને માનથી પુછ્યું.

“હા.” કહી તે ચુપ રહ્યો. થોડીવાર પછી ખીશામાંથી હડીઆળ કાઢી તે બોલ્યો: “આહ ! દશ નો વાગી ગયા અને મેં ચેસ્ટરના બોર્ડીંગપને બાર વાગે મળવાનું વચન આપ્યું છે.”

“આપણે વખત સર પહોંચી જઈશું” સાહેબ !”

“જેવી પ્રભુની મરજી ! બહેન ! તમારું નામ જણાવવાની કૃપા કરશો ?”

“મારું નામ મીસ લાન્ગટ” !”

“તમે હોયનંના રેવરંડ મી. લાન્ગટનાં કંઈ સગાં છો ?”

“હું તેમની દીકરી થાઉં છું” મેં જવાબ આપ્યો.

“તમે શેઠમાં લાગો છો !”

“હમણાંજ મારી મા ઝુજરી મઠ સાહેબ !” તે માનવંત પાદરી સાથે ખુલ્લા દીલથી વાતચીત કરવામાં મને કંઈ વાંધા જેવું લાગ્યું નહિ.

“માતાની ખોટ કદિ પુરાતી નથી. પણ જેવી પ્રભુની મરજી ! બહેન ! મારે પણ વ્હાલી મા હતી. તે મારકવીસ ઓફ એડગન્ટ-

નની પુત્રી હતી. તમે એ અમીરનું નામ સાંભળ્યું છે ?”

“ નહિ.”

“ એકમન્ટન કુટુંબ ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ છે.” મારા પાદરી મિત્રે કહ્યું: “ મારું નામ રેચરંડ ડા. ગુડમેન છે અને હું હારફોર્ડશાયરના દેવળમાં ઉપદેશ કરું છું.”

“ તમારી પીછાન ચવાથી હું મારી જાતને બાળ્યશાળી સમજી છું.”

“ પ્રભુજ એક બીજાની મુલાકાત કરાવે છે. માનવીનું ધારેલું કંઈજ થતું નથી. તમે ચેસ્ટરમાં કંઈ કામે જાઓ છો ?”

“ મારે થોડાક હીરા વેચવા છે.”

“ ઓહ ! માયા ! માયા ! ઓઓ કદિ વજાબંકારનો મોહ તજી શકિત નથી. જુઓ મીસ લામ્પટ ! જે માયાવી વસ્તુનો તમને અત્યંત મોહ છે તે પ્રભુ તમારી પાસે રહેવા દેવાનો નથી.”

હું કંઈ ન બોલી. એ પાદરીને હું ગુસ્સે કરવા મામતી નહોતી.

“ મીસ લામ્પટ ! બધા મોહ છોડી દો અને આ દેવી પુસ્તક વાંચો.....” કહી તેણે પાતાના ગજવામાંથી એક નાની ચોપડી કઢી મને આપી. હું તે વાંચવા લાગી.

“ હવે આ પુસ્તક લો-” તે બોલ્યો.

મેં તેના તરફ નજર કરી પણ એ પ્રભુ ! આ શું ! તેના કામમાં પુસ્તક નહોતું પણ બરેલી પીસ્તોલ હતી, તરતજ બીજા

ખીસામાંથી પણ તેણે પીરતોલ ખેંચી કહાડી અને તેણે અમ સામે અને પીરતોલો ટાંકી ગાડીવાળાને માડી અટકાવવાનો હુકમો. હું તો મોત સામે ઉભી હોય તેમ થરથરી રહી હતી. પીરતોલ જોઈ ગાડીવાળાએ ઘોડાની લગામ ખેંચી. આ ઉભી રહી. ડા. ગુડમેને એક પીરતોલ ગળવામાં મુકી અને આ પાસેથી મારા કિંમતી ફાગીનની ડબ્બી ઝુટવી લીધી. તરતજ ગાડીમાંથી નીચે ઉતરી પડ્યો અને બોલ્યો: “મીસ લોમ્પટ આજ પણ પ્રભુની મરણ છે.”

“બદમાશ ! નીચ !” હું બબડી પણ એટલામાં તો તે પાપ જંગલમાં અદ્રશ્ય થઈ ગયો. મારી મીલકત છુટી જવાથી મારા શોકનો પાર રહ્યો નહિ. થોડી વાર પછી અમે ઝંક નાના મામમાં દાખલ થયાં અને ત્યાંના પીઠાવાળાને બનેલા બનાવની વાત કરી. તેણે ડા. ગુડમેનનું વર્ણન સાંભળી કહ્યું:

“ઓહ ! એ તો ટાળી ગ્રેટીન ! એના જેવો બદમાશ છુટારો હજી પકડાયો નથી. તે જાત જાતના વેપ બદલી કરે છે. આજે પાદરી તો કાલે લશ્કરી કર્નલ થઈ જાય છે ! મીસ ! ભવિષ્યમાં એવા બદમાશથી ચેતેલા રહેજો !” પીઠાવાળાએ અમને ચેતવણી આપી.

“લારે મારા ફાગીન પાછા નહિ મળે ?”

“નહિ મેડમ ! હવે આશા છોડી દો.”

હું હતાશ મધ પાછી હોયોન આવી. મારી પાસે હવે કંઈ રહ્યું નહોતું. હું રસ્તામાં છુટી હતી એ વાત મેં મારા પિતાને

જલ્પવા દીધી નહોતી અને ગાડીવાળાને પણ એ વાત છુપી રાખવાની
 મેં આજ્ઞા કરી હતી. માગનારાઓના તગાદા વધવા લાગ્યા, અંતે
 મેં સર રેજીનાલ્ડની સહાય માગવાનો વિચાર કર્યો. મેં તેને ખાનગી
 કાગળ લખ્યો તેને એથે દિને એ બહા બેરોનેટનો પત્ર આવ્યો.
 તેમાં એસ્ટરના બેંકર પર મારા નામનો પાંચસો પાઉંડનો ચેક હતો.
 પત્રમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે તેનો પુત્ર રેજીનાલ્ડ હવે સુધરી ગયો
 છે અને તેને સન્માર્ગે લઈ જવા માટે મેં જે આત્મભોગ આપ્યો
 હતો તે પ્રશંસાપાત્ર હતો. તેણે મને પવિત્ર જીંદગી ગાળી સુખી
 થવાની આશિષ દીધી હતી. અને જરૂર પડે તો વધુ પૈસા મંગાવ-
 વાની અરજ કરી હતી.

પ્રકરણ ૨૧ મું.

કમણી કે રાક્ષસી ?

સર રેજીનાલ્ડ ફારટેસ્કચુનો એક વટાવવા માટે કું પાછી ચેસ્ટર ગઇ ત્યારે મારા પિતાને સાથે લઇ ગઇ હતી. સારે નસિમે આ મુસાફરીમાં કંઇ આફત નડી નહિ અને કું એક વટાવી મામ આવી. દુકાનદારોના પૈસા ચુકવાઇ જવાથી મારું કોઇ અપમાન કરતું નહોતું. પણ મારા પિતા દિન પરદિન વધુ ને વધુ શરાબી થતા જતા હતા. રવીવારે તેમનો ઉપદેશ સાંભળવાને તદ્દન ગરીબ માણસોજ દેવળમાં આવતા. મને એક રીતે તેથી આનંદ થયો કેમકે કું વધુ માણસોના સમાગમમાં આવવા માગતી નહોતી. સીરીલની અમને કંઇ ખબર નહોતી. મેં લંડનના છાપાઓમાં તેને ઘેર પાછા ફરવાની વિનંતી કરનારી જાહેર ખબરો છપાવી પણ તેનો કંઇ જવાબ મળ્યો નહિ.

વખત વહી ગયો. પાનખર રત્ન પછી ઉનાળો આવ્યો અને શિયાળો આવવાની તૃણપારી હતી. સીટીંગ બોર્ન નજીક જેસમીન કોટેજમાં લેડી લ્યુસીઆની સુવાવડ કરવાને એક વર્ષ થઇ ગયું છ મહિના પહેલાં મેં કલેરંસ વીલામાંથી મીલ્વડ હમ્પટિ પર પત્ર લખીને લ્યુસીના બાળકની ખબર પુછાવી હતી તેના જવાબથી મને ખબર મળી હતી કે લ્યુસીની પુત્રી સારી હતી અને તેના બરણ પોષણ માટેના પૈસા મળ્યા હતા. હવે મેં મીલ્વડ હમ્પટિ પર બીજો પત્ર લખ્યો. તેનો જવાબ મને ૧૮૪૨ ના અક્ટોબરની

અધવચમાં મળ્યો. આ પત્રમાં જણાવ્યું હતું કે આશરે દોઢ મહિનાની વાત પર મીસીસ રીચર્ડની દાંસી (બેડી લ્યુસીઆને મીલ્વર્ડ દમ્પતિ મીસીસ રીચર્ડને નામેજ ઓળખતું હતું) છોકરીને લઈ ગઈ હતી અને તેઓને સારો બહો આપી ગઈ હતી. આ ખબર સાંભળી હું જરા અજબ થઈ પશુ વિચાર કરતાં અને લાગ્યું કે લ્યુસીએ પોતાના પાપનું જરા પણ ચિન્હ ન રાખવા માટે પોતાની પુત્રીને મીલ્વર્ડ દમ્પતિ પાસેથી લઈ લીધી હતી.

હવે નાતાલના તહેવાર નજીક આવ્યા અને હું ખરીદ કરવા માટે રીવરડેલ ગઈ. બપોરે બારેક વાગાને સુમારે હું ગામમાં ગઈ. કલાકેક ખરીદીમાં પસાર થયા પછી હું પાછી ફરતી હતી એવામાં રીવરડેલના મુખ્ય હોટલની સામે ચાર ઘોડા અને એક રાજવંશી ગાડી ઉભેલી જોઈ. બે હજુરીઆ લાંબા વાત કરતા હતા. તેઓના પગ પરથી તેઓ લ્યુસીઆની ફાઇ મારશ્યોનૈસ એફ સડબરીના નોકરો છે તે હું સમજી ગઈ. એ સમયે એક દાંસી હોટલમાંથી બહાર આવી અને તેણે હજુરીઆને કહ્યું: “બેડી લ્યુસીઆને તૈયાર થતાં હવે પાંચેક કલાક થશે.”

“વાર, જીમ! ચાલ, એક પ્યાલી એલ પી લઈએ: પશુ બ્રીન્કટ!...” તે દાંસી તરફ ફર્યો: “આજે કેટલે દુર જવાનું છે?”

“કેટલે દુર વળી? એસ્ટર સુધી દાંસીએ જવાબ આપ્યો; “એસ્ટરમાં ખર્ચ અને કાઉન્ટેસ મળશે અને પછી આપણે સ્ટેફરડ શાયરમાં નાતાલ ગુજારવા જઈશું.”

“ત્યારે તો ધણી મજા પડશે.” કહી હળુરીએ પોતાના આથી સાથે પીકા તરફ ગયો અને દાસી હોટલમાં ગયું.

અચાનક આ વાત સાંભળતાં મને લ્યુસીને મળવાનું મન થઈ. હાલમાં તેની દીપરી ક્યાં છે તથા હવે તે અને કેવો આવકાર આપે છે તે જાણવા માટે હું તેની દાસીની પાછળ હોટલમાં ગયું અને તેને ઉભી રાખી બોલી: “હું ધારું છું કે તું ભેડી લ્યુસીઆ કાશ્યોપની દાસી છે.”

“હા મેડમ!”

“નેા મહેરબાની કરી ભેડી સાહેબાને કહે કે મીસીસ વીલ્ટનને ભેડી સાહેબ આ હોટલમાં હોવાની ખબર મળવાથી તે તેને મળવા માગે છે.”

“મારી સાથે ચાલો મેમ ! ભેડી સાહેબ હમણાં એકલાં જ છે.”

હું તેની સાથે માગ પર ગયું અને દાસીએ એક સુંદર દીવાન-ખાનાના બારણા ઉપાડી “મીસીસ વીલ્ટન”નું નામ પોકાર્યું. હું ઝીર-ડામાં દાખલ થયું કે તરત દાસી રવાના થઈ ગઈ.

લ્યુસી એક સોફા પર બેઠી હતી. મને જોતાં જ તે ચોંકી એકાદસે મને જોઈ રહી. તેની કાળી આંખો અજબ ભાવથી ચમકી રહી. તેનો ચહેરો ધણો ખુશસૂરત હતો. મને જોઈ તે રાજ થયેલી દેખાઈ નહીં પણ તરત જ તે પોતાનો મનોભાવ છુપાવી દસીને ઉભી થઈ અને મારી સાથે શેકહેંડ કરી બોલી: “ઓહ ! મારાં બહાણાં મીસીસ વીલ્ટન ! તમને મળવાથી મને ખરેખર આનંદ ઉપજ્યો છે.” તે કમને આટલા શબ્દો બોલી.

“તમે આ હોટલમાં એકલાં છો એવી અકસ્માત ખબર મળી જવાથી મને થયું કે ચાલ, જરા ભેડી સાહેબને મળી આવું—” હું મારા મનની ગુસ્સાની લાગણી દબાવીને બોલી.

“ધણું સારું થયું. આહ ! મીસીસ વીલ્ટન ! તમે પહેલાંના કરતાં ધણું ખુબસુરત લાગો છો. પણ તમારાં વસ્ત્રો શોકદર્શક છે...”

“મારી મા ગુજરી ગઇ.”

“આહ ! તમારો ધણી તો નજ મરી ગયો હોય એમ હું સમજી ગઇ હતી કેમકે તમારાં વસ્ત્રો ત્રિષવાના નથી.” આ જાણે તે એવી હૃદયહીનતાથી બોલી કે મને તેના પર વિકાર છુટ્યો. મારી માતાના મરણ માટે શોક દર્શાવવાને બદલે તે મારા પતિના મરણ વિષે તક કરી રહી હતી ! કેવી રાક્ષસી આ !

“તમે રીવરડેલમાં રહો છો ?” તેણે મને પુછ્યું.

“હા. અહિંથી થોડે દુરના ગામડાંમાં—મેં મીલ્વર્ડ દમ્પતિને પણ જાણ્યો હતો—”

“તમે મીલ્વર્ડને પણ જાણ્યો ? શા માટે ?” ભેડી દયુસીઆ એકદમ ગુસ્સે થઇ.

“એટલા માટે ભેડી સાહેબ !” હું પણ જરા ઠરસાથી બોલી : “કે તમને તમારા બાળકની દરકાર નહિ હોય તો હું તેની સંભાળ રાખીશ.”

“ચુપ ! ધીમે ધીમે ! કિત્તેને પણ કાન હોય છે.” પગથી માથા સુધી ધુજળી તે બોલી : “તમને એમ માનવાનું શું કારણ હતું ? હાં ! બરાબર ! મને માદ આપે છે કે મારે તમને થોડાક પૈસા આપવાના છે. કદાચ તમે પૈસા માટેજ મને મળવા આવ્યા હશે.—”

“ નહિ ભેડી દ્યુસીઆ !” હું ગુરસાથી લાલ થઇ બોલી: “ એવે સ્વાથ વિચાર મને કદિ આવ્યો નથી, હું અજબ થાઉં છું કે તમે મારું આમ અપમાન કરો છો—”

“ મીસ વીલ્ટન ! તમારું વર્તન મને વિચિત્ર લાગે છે.”

“ નહિ, ભેડી દ્યુસીઆ ! તમેજ મારી સાથે વિચિત્ર વર્તન ચલાવી રહ્યાં છો.”

“ વેલ, હું તમને મારું લગાડવા માંગતી નહોતી—” પોતાની પર્સમાંના પછસા જોઇ તે બોલી: “ હું દીલગીર છું કે મારી પાસે તમારા દેહેણા જેટલા પછસા નથી. મારા પિતા શ્રીમંત હોવા છતાં મને પુરતા પછસા આપતા નથી. પણ થોડાક વખતમાં—”

તે અટકી. જાણે ન બોલવાના બોલ તેનાથી બોલાઇ ગયા હોય તેમ તે ચુપ રહી. હું કાંઇ સમજી નહી. મને એટલોજ ખ્યાલ આવ્યો કે થોડા વખતમાં કદાચ તે કોઇ શ્રીમંતને પરણીને પોતાના પિતાની મોહતાજગીરીમાંથી મુક્ત થવાની હશે !

“ ભેડી દ્યુસીઆ !” હું હંડા અવાજે બોલી: “ તમારી પસ તમારી પાસે રાખો, તમારે માટે મેં જે ખર્ચ કર્યો હતો તેનો મેં કદિ ખ્યાલ કર્યો નહોતો. પણ તમારા પર મેં જે ઉપકાર કર્યો હતો તે તમે આટલા જલદી ભુલી જશો એવી મને આશા નહોતી...”

“ મીસીસ વીલ્ટન ! અકસ્માત સંજોગોને લીધે તમે મારા પર

ને નજીવો ઉપકાર કર્યો હતો તેને તમે બહુ મોટું રૂપ આપો છો !”
તેણે અભીમાની અવાજે કહ્યું.

“ નજીવો ઉપકાર ! મોટું રૂપ !” હું ખુરસી પરથી એકદમ ઉભી થઈ ગયી : “ આ શબ્દો મારો સામે ? ભેડી દ્યુસીઆ ! તમે જાણો છો કે એક બહેન પણ ભાગ્યેજ બનવા શકે એવી મેં તમારી સેવા બનવી હતી ?”

“ હા. હા. મીસીસ બીલ્ટન ! આપણે એ વિષે ચર્ચા કરવાની જરૂર નથી. તમે મને મળી ગયાં છો તો તમને કેટલી રકમ આપવી તે આપણે નક્કી કરી નાંખીએ. ખોસો, તમને કેટલા પૈસા જોઈએ છે ? તમારું ઠેકાણું આપો. થોડા દિવસમાં—”

“ ભેડી દ્યુસીઆ !” હું મંબીર થઈ. “ તમે એમ સમજો છો કે પૈસાને જોરે તમે મારો ઉપકાર ફેંકી શકશો ? મેં કદિ તમારો પાસે કંઈ માંગણી કરી ન હોત. પણ તમે જાણી જોઈને આ સ્થિતિ ઉભી કરી છે. એ પ્રભુ ! તમારું જીવન કષ્ટ જાતનું હશે કે તમે મને આટલી બધી નીચ અને સ્વાર્થી માનો છો ! હું તમને મળવા આવી ત્યારે તમે ખરા જીવનથી મને ભેટ્યા હોત તો હું તેને લાખ્ખો રૂપિયા કરતાં વધુ કીમતી ગણત. પણ તમે તમારા અભિમાનથી મારું કેવું બચાંકર અપમાન કર્યું છે તેના તમને ખ્યાલ છે ?”

“ તમે શું કહેવા માંગો છો તે હું સમજી શકત નથી. મેં તમારા ઉપકારના બદલામાં પૈસા આપવાનું કહ્યું કે નથી આપણું

સંબંધનો અંત આવી જાય. હું ફરીથી કહું છું કે મને તમારું ઠેકાણું આપો.”

“બસ કરો લેડી સ્ટુસીઆ ! તમારો એક એક બોલ મારું બહુ અપમાન કરનારો છે. હું સામાન્ય બનાવ માટે સામાન્ય વેર ભેતી નથી. પણ જ્યારે મારું બચકર અપમાન થાય છે ત્યારે હું બચકર વેર લઉં છું. તમે અત્યારે મારું બચકર અપમાન કયું છે—”

“જે તમે આપણી વાતચીતનો આવોજ અથ કરતાં હો તો મોહતર છે કે આપણે સ્પષ્ટ વાત કરી નાંખીએ—” તે સ્વાર્થ અભિમાની ઉમરાવજી અભિમાન અને ધિક્કારતી બોલી: “સાંભળો, મીસીસ વીલ્ટન ! તમે તદ્દન નિઃસ્વાર્થોદ્વિતિથી મારી સેવા બળવી હતી તે હું પ્રથમથીજ માનતી નથી. દુનિયામાં નિઃસ્વાર્થ સેવા છેજ નહિ. હું સારી પેઠે જાણતી હતી કે તમારા સ્વાર્થ માટે તમે મારા પર સત્તા મેળવવા માંગો છો. પણ હું મુરખ નહોતી. ધારો કે તમે મારા પર વેર લેવા તૈયાર થઓ તો તમે શું કરી શકશો ? તમારી પાસે શી શાખીતી છે ? એવી ધિક્કારપાત્ર વાત માનશેજ કોણ ? એકસ બનાવ વખતે મહિનો દોઢ મહિનો હું સમાજમાં ફરી નહોતી તેથી મારા પર કોણ શક લઇ જશે ? જેસમીન કોટેજમાં મને કોણે જોઇ હતી ? મને કોણે જાણપી શકે એમ છે ? પેલા બદમાસની ધિક્કારપાત્ર છોકરી ક્યાં છે તેની તમને ખબર નથી. જાહ ! મીસીસ વીલ્ટન ! હવે તમે સમજી શકશો કે હું મારો અભામતી માટે પુરતી સાવધ રહી હતી. તમારી

પાસે મારો એક પશુ પત્ર નથી. એવી જાળમાં ફસાઈ એવી હું મુશ્કેલી નહોતી.” આટલું કહી તે પિછારથી હસી. મારા મુસ્સાનો પાર રહ્યો નહિ. મારી આંખમાંથી અગ્નિ ઝરવા લાગ્યો.

“ હેડી યુસીઆ ! હવે મારી વાત સાંભળી લો. તમારી અપકારી લાગણી હું સહી ભેત. તમારું અમીરી અભીમાન હું સાંખી ભેત. પશુ તમે મારા પવિત્ર હેતુ વિષે આવી નીચ કલ્પના કરી છો તે હું કદિ સહન કરીશ નહિ.”

“ તમારે જોઈએ તેમ માની લો. તમારી જાત મારી સામે ખુશી થઈ મઠ છે. જે તમે ખરેખર નિઃસ્વાર્થ અને ઉદાર હોત તો તમે મારી પાસે આવ્યાજ ન હોત. પશુ આવ્યા તે એક રીતે સારું થયું. તમે હવે સમજી શકશો કે તમે મને કાંઈ રીતે સતાવી શકશો નહિ.”

આ વખતે અચાનક દ્વાર ઉઘડી ગયા અને આ શો ગજબ ! અર્લે આફ્રિકાની દિવાનખાનામાં દાખલ થયો. હું એટલી બધી મમરાઈ મઠ કે મને સંતાઈ જવાનું મન થયું. હું ખારી પાસે દોડી ગઈ અને અર્લે તરફ પીઠ રાખી ઉભી રહી.

“ વેલ, યુસીઆ ! આખરે હુંજ તને લેવા આવ્યો—” મને જોયા વિનાજ અર્લે તેની દીકરીને કહ્યું.

“ તમારો મોટો ઉપકાર પિતાજી ! મહેરબાની કરી થોડીવાર

ખીજા રૂમમાં થોભો કેમકે મારે આ બી સાથે થોડીક વાત કરવાન છે.” દ્યુસીઆએ ભયભિત સ્વરે જવાબ આપ્યો.

“દ્યુસીઆ ! તને શું થયું છે ? તું આવી ઉશ્કેરાયેલી કેમ દેખાય છે ?”

“પિતાજી ! મારે જરા ખાનગી કામ છે.” તેણે તરત પોતાનો આવેશ દાખી દીધો.

“કુળ અને ધર્માસા ! આ બાબ સાથે તને શું કામ છે ?” કહી અર્લે સીધો મારો પાસે આવ્યો. કું તેની નજર સામેથી છટકી જઈ સડી નહિ. મને જોતાંજ તે અમક્યો.

“તમે ? મીસ લામ્બર્ટ ?” તે બોલી પડ્યો.

“શું ? પિતાજી ? તમે કાનું નામ દીધું ? મીસ લામ્બર્ટ ?”

“દ્યુસી ! તને મીસ લામ્બર્ટની પીછાણી શી રીતે મળે ?” અર્લે પોતાની પુત્રીને ઘસાથી પુછ્યું. હું મોત જેવી શીક્ષી પડી મળ હતી. પણ તરતજ મેં હિંમત ભેગી કરી. મને બાપ કે દીકરી કોઈનો ભય નહોતો. દ્યુસી નીચું મ્હોં કરી સોફા પર અપચુપ બેસી રહી હતી.

“દ્યુસી ! મીસ લામ્બર્ટ !—” કંઈ સમજ નહિ પડવાથી અર્લે

બોલ્યો: “આતો અર્થ શે? મીસ લામ્બર્ટ! એકવાર હું તમારા પ્રેમમાં પાગલ થયો હતો. તે વાત તમે મારી પુત્રીને કહેવા આવ્યા છો?” તે મારી પાસે આવી દ્યુસી ન સાંભળે તેમ બોલ્યો.

“નહિ. મારા ભોડા! એવી નીચતા મારા મનમાં કદિ પણ આવી નથી.” મેં ધીમે સ્વરે જવાબ વાળ્યો.

“પુરખાનામમાં પેલા સખસે મને તાણા માર્યા હતા.”

“હું કસમ ખાધને કહું છું કે અનવસ્તીએ પોતાની મરજીથી તમને તાણા માર્યા હતા.”

“હું તમારી વાત માનું છું.” અલ્ બોલ્યો.

“પિતાજી! હોરસ રોકિંગહામ વિષે તમને આજ સ્ત્રીએ માહિતી આપી હતી? દ્યુસીએ પોતાના બાપને પુછ્યું પણ તેના પર ધ્યાન આપ્યા વિના અલે મને કહ્યું: “બોલ, તમે જે જણુ શી રીતે મળ્યા? તમને ખેને શું કામ છે?”

“આહ! આજ સ્ત્રીએ ખબર આપી હતી!” દ્યુસી પિચ્છરથી બોલી.

“હા. લેડી દ્યુસીઆ!” મેં મગરૂરીથી કહ્યું: “તમે કહો છો તે વાત તદ્દન સાચી છે. હું તેજ મીસ લામ્બર્ટ હું કે જણે હોરસની બદમાસીની તમારા પિતાને ખબર આપી હતી. બોલો, હવે તમે મને પિચ્છરશો?”

દ્યુસી કંઈ ન બોલી. તેની છાતી ધમધમી પેઠે ઢાંકતી હતી, તેનો બાપ એક બાજુ પથરના પુતળા પેઠે ઉભો રહ્યો હતો. દ્યુસીને મળવા જતાં આવું મરો તેનો મને ખ્યાલ પણ નહોતો. હું તરત દિવાખાનામાંથી બહાર નીકળી ગઈ અને હોટલ છોડી ચાલી ગઈ.

પ્રકરણ ૨૨ મું.

નિરાશા.

મયા પ્રકરણમાં વર્ણવેલો બનાવ બન્યા પછી ત્રણ સાડા ત્રણ મહિના વહી ગયા. ૧૮૪૩ નો માચ મહિનો બેઠો અને તેની સાથેજ વસંત રતુની પધરામણી થઈ. રેણનાંડને છોડ્યા પછી મેં તદ્દન પવિત્ર છાંદશી ગાળી હતી અને તેથી મારા દીકરને આનંદ થતો હતો. મને હાલમાં ફક્ત એકજ દુઃખ હતું અને તે મારા દારૂડીઆ પિતાનું. મેં બહુ કરજ ચુકવી દેવાથી મારા પિતાને પીઠાંવાળાઓ હવે ઉધાર દારૂ આપતા હતા અને હું બધી તકેદારી રાખતી છતાં મારા પિતા બધીવાર છાકટ થઈ જતા હતા. જ્યારે મારા પિતા ન સમજ્યા ત્યારે મારે પીઠાંવાળાઓને કહીને તેમને ઉધાર આપવાની મના કરવી પડી.

અપકારી લ્યુસીઆને મળ્યા પછી ત્રણ સાડા ત્રણ મહિના વહી ગયા. એક દિવસ હું બંડનનું એક ચર્તમાન પત્ર વાંચતી હતી એવામાં મારી નજર એક ચોંકાવનારી ખબર પર પડી. એ ખબર નીચે મુજબ હતી:

“કપટન રેણનાંડ ફારટેસ્કયુ થોડા સમયમાં અર્લ ઝોફ ધવલીના સુંદર અને સરકારી પુત્રી લેડી લ્યુસીઆ કાલચરોપ સાથે લગ્નની પવિત્ર ગાંઠથી જોડાનાર છે.”

ઓ ત્રણ ! આ વળી શું ? લ્યુસી—હોરેસથી જાગે થયલી હિમરાવળદી મારા રેણનાંડની પત્ની માય ? લ્યુસી રેણનાંડની

પત્ની થવાને લાયકજ નહોતી; કમકે તેને પોતાના પેટના બાળકની પથ્થુ દરકાર નહોતી. તેણે મારું અપમાન કયું હતું તેથી તેને માટે મારા હીલમાં લાગણી રહી નહોતી. પથ્થુ મારો હેતુ વેર લેવાનો નહોતો. રેણનાલકના પિતાએ મારા પર મહદ ઉપકાર કર્યો હતો. એ બધા બેરોનેટને પ્રતાપેજ હું પાપી અંદગી છોડી સન્માન લાગી હતી. રેણનાલકનો સ્વભાવ હું સારી પેઠે જાણતી હતી. તે ઉદાર સ્નેહાળુ અને સંસ્કારી હતો. લ્યુસીઆ જેવી હૃદયહીન, અપકારી અને સ્વાર્થી બધા તેને ગળે વળગે તો તેની અંદગીની પાયમાલી થઈ જશે તે કંઈ શક્ય નહોતો. આથી આ લગ્ન અટકાવવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો અને પુખ્ત વિચાર કરી રેણનાલકના પિતા પર એક પત્ર લખી નાખ્યો.

આ પત્રમાં મને યુરખાનાયમાં લ્યુસીઆના બેદની ખબર પડી, તેના પર દયા આવવાથી મેં તેની સાથે મીસીસ વીલ્ટનને નામે પીછાન પાડી, તેની છુપી સુવાવડ માટે ત્યાં લ્યુસીઆ પોતાના મ્હોં પર જુરખો નાખી રહી, તેને એક પુત્રી અવતરી અને તેને મીસ્વડ દમ્પતિને સોંપવામાં આવી વિજેરે બધી વાત મેં વિગતવાર લખી જણાવી. લ્યુસીઆની સુવાવડ વખતે હાજર રહેનાર નસ' અને ડોક્ટરના નામ પથ્થુ મેં લખ્યા અને એ જરૂર પડે તો બધી ખીના પુરવાર કરી આપવાની મેં તૈયારી બતાવી.

આ પત્રનો વળતી ટપાલે જવાબ મળ્યો. અને સર રેણનાલકે મને લાંઠનમાં ચોક્કસ હોટલમાં મળવા આવવાની તાકીદ કરી. તરતજ

હું મારા પિતાની રજા લાઇ લાંડન જવા ઉપડી અને લાંડનમાં જતા વાર સર રેજનાલ્ડે કહેલા હોટલમાં જઇ તેની તપાસ કરી. તે હોટલમાં આવી મયા હતો અને મારીજ રાહ જોતા હતા. એક નોકર મને તેના ઓરડામાં લઇ ગયા. તેનું મોં ચિંતાચરત હતું અને અતિશય વિચાર કરવાથી તેના કપાળ પર કરચલી વળી હતી. મને જોઇ તેણે શેકહેંડ માટે હાથ લાંબો કર્યો પણ તેના અહેરા પરથી તેને મારી વાત વિષે વસવસો હતો તે હું સમજી ગઇ.

“મીસ લામ્બર્ટ !—” હું પુરશી પર બેઠા પછી તેણે ગંભીર અવાજે વાત શરૂ કરી: “તમારો પત્ર મળતાં હું છક્ક થઇ ગયો હતો. તમારા પર મને વિશ્વાસ છે; છતાં તમે જે ભયંકર બીના કહી છે તે પુરવાર થયા વિના મારી ભેવાને માફ મન અચકાય છે.”

“હું તમે કહેા તેવી સાબીતી આપવાને તત્પર છું.” મે તરત જવાબ આપ્યો.

“રેજનાલ્ડ હમણાં લાંડનમાં છે પણ તેને મારી અહીંની હાલ-રીની ખબર નથી. હું તેની બાવી પત્નીના આરિખની તપાસ કરવા અહિં આવ્યો છું એ બીના તેને કાને જવા દેવાની નથી. જુઓ મીસ લામ્બર્ટ ! ખોટું ના લગાડતા; પણ આપણે એવી સાબીતી બેગી કરવી પડશે કે જ્યારે વખત આવે ત્યારે ભેડી ક્યુસીઆ જરા પણ ઇનકાર કરવાની હિંમત ન કરી શકે ?” તે વૃદ્ધ બેરા-નેટ કહ્યું.

“ સર રેજનાલ્ડ ! ખાત્રીથી માનજો કે ભેડી લ્યુસીઆ તરફ કોઈ જાતની અદેખાઈ હોવાથી મેં તેના પર ખોટો આરોપ મુક્યો નથી. તમારા તરફ મારો પુન્યભાવ છે. તમે મને પાપની મર્તિમાંથી ઉગારી સન્માર્ગે ચઢાવી છે અને તમારા પુત્ર તરફ મારી લામણી છે તેથી તે એક નાલાયક સ્ત્રીને ન પરણે એટલા માટેજ મેં તમને ખરી હકીકતથી માહિતગાર કરવાની મારી ફરજ માની છે.” મારા શબ્દોની સર રેજનાલ્ડ પર ગંભીર અસર થઈ.

“ તમે બનાવટી વાત ઉભી કરી છે એમ હું કહેતો નથી. પણ એ બયંદર બીતાની સાબીતી શી છે ?”

“ તમે મારશ્યોનેસ એફ સડખરીને-લ્યુસીઆની ફાઇને જાગ્યો છો ?”

“ હા.” બેરોનેટે જવાબ વાળ્યો.

“ ઠીક. પ્રથમ આપણે સીટીંગવન જઈ તપાસ કરી આવીએ. તે પછી તમે મારશ્યોનેસને મળીને તેને આજ્ઞાક્રી પુછી જોજો કે તેની બત્રીજી ૧૮૪૧ ની પાનખર રૂઠામાં જેસમીન કોટેજમાં મીસીસ વીલ્ટનને ત્યાં દોઢ બે મહિના પસાર કર્યા હતા કે નહિ.”

“ હું તમે કહો તેમ કરવાને તૈયાર છું.”

“ તો કાલે રહેવારે આપણે સીટીંગવન જઈશું.” મેં કહ્યું. સર રેજનાલ્ડે એ વાત ક્યુબ સમ્પ્રી.

બીજો દીવસે રહવારે ઘોડાગાડી કરી અમે. સીનીંગબનં જવા ઉપડ્યાં. બપોરે બે વાગ્યાને સુમારે અમે જેસમીન કોટેજ પાસે ઉતર્યા. બગીચા પાસે કેટલાક બાળકો રમતા હતા અને તેમની સાથે એક આવા હતી.

“અહિં મી. બન્ટીંગ રહે છે?” સર રેજનાલ્ડે આવાને સવાલ પુછ્યો.

“અહિં મી. બન્ટીંગ રહેતા નથી. સાહેબ! મારા સૈકનું નામ જેમેસન છે.” આવાએ જવાબ આપ્યો અને કું નિરાશ થઇ.

“મી. જેમેસન અહિં ક્યારથી રહે છે?” સર રેજનાલ્ડે બીજો સવાલ પુછ્યો.

“હેલા બાર તેર મહિનાથી.”

“તમે અહિં રહેવા આવ્યા ત્યારે અહિં એક વૃદ્ધ દમ્પતિ કુટુંબ રહેતું નહોતું?” હવે મેં પુછપરછ કરી.

“હા. એક બહેરો માળી તેની ઘેરી સાથે રહેતો હતો.”

“એજ મી. અને મીસીસ બન્ટીંગ?”

“મેં તેઓનું નામ સાંભળ્યું નહોતું કેમકે અમે આવ્યા તેજ દિને બંને વિદાય થયા હતા.”

“એ લોકો ક્યાં ગયા છે તે તમે જાણો છો?”

“નહિ.”

અમે આવાને તરની આપવા માટે તેનો આભાર માની રજા લીધી. સર રેજનાલ્ડ ગંભીર વિચારમાં પડ્યા હતા અને હું જરા મુંઝાઈ હતી. મારા બે ગુપ્ત સાક્ષીઓ જ મુમ થઈ ગયા હતા જતાં હું ડરી નહિ. હું સર રેજનાલ્ડને કાંઈ બેડી સ્યુસીઆની સારવાર કરનાર સરજનના ધર આગળ મઠ. પણ અફસોસ ! ફરવા-ખપર કોઈ ખીજતું જ નામ હતું. તપાસ કરતાં અમને ખબર પડી કે તે ડાક્ટર દેવાણુ કાઠીને નાસી ગયો હતો.

“અફસોસની વાત છે કે ડાક્ટર પણ નાસી ગયો છે. ચાલો, હવે નર્સની તપાસ કરીએ.”

આ બીજી નિરાશાથી મારો મહેરા હતરી ગયો. આવી આપેલી મુતળીની પેઠે વૃદ્ધ નર્સ રહેતી હતી ત્યાં મઠ. એક યુવાન બાઈ અમને બારણા આગળ મળી. મેં તેને પેલા નર્સ ક્યાં છે તે પુછ્યું અને તે બાઈએ જવાબ આપ્યો કે તે તો મરી ગઈ છે !”

“હવે ક્યાં જવું છે ?” સર રેજનાલ્ડે વધુ ગંભીર થઈ મુઠ્યુ.”

“સ્યુસીઆની પુત્રીને રાખનાર દમ્પતિને ત્યાં”

“પણ મીસ્વડ દમ્પતિ મળે તો પણ તેઓ શું કહી શકશે ? તેઓ એટલું જ કહેશે કે તેઓએ એક છોકરી પાળવા લીધી હતી પણ તે કોની હતી તે તેઓ કહી શકશે નહિ.”

“ખરું—” હું બમડી. મારી વાત તકન બનાવટી જણાવાનો ભય મારા દીનમાં પેલા થયો અને હું થયરી. નિરાશાની કાલીલ વેદના સાથે હું વૃદ્ધ બેરોનેટ સાથે મીસ્વડના ધર આગળ મઠ. પણ

અહસોસ ! મારું નસિબજ દ્યુનું હતું. ત્યાંથી અમને ખબર પડી કે મીસ્વર્ડે હમ્પતિ ત્રણ મહીના પહેલાં કોઇ સમાનો વારસો મલવાથી લંડન આવી ગયું હતું પણ તેમના ઠેકાણાની કોઇને ખબર નહોતી.

“ મીસ લામ્બર્ટ ! અહસોસની વાત છે કે એકે જગ્યાએ આપણે ફોતેલ મેળવી નથી.” સર રેજીનાલ્ડે ગામના નાના હોટલ તરફ જતાં કહ્યું.

“ જોહ ! તમે મારી વાત જુદી માને છો ? પણ હું ખુદાના કસમ ખાધ છું છું કે હું સાચી છું રેજીનાલ્ડ ! હજી તમારે મારફેતેસ પાસે તપાસ કરવાની ખાકી છે.”

“ હા. અને જો તમે યાદી ગયા ન હો તો આજેજ આપણે લંડન પાછા ફરીશું.”

“ હું તક્યાર છું.”

અમે ગામના હોટલમાં ગયા. બચંકર નિરાશાથી અમારી બંનેની જુખ હડી ગઈ હતી. સર રેજીનાલ્ડની મનોદશા વિચિત્ર હતી, તેને મારા પર જરા અવિશ્વાસ ઉપજ્યો હતો. અને તે સાથેજ તેના દીલમાં દ્યુસીના આરિખ વિષે બચંકર શંકા પણ કાયમ હતી.

હોટલમાં બેસીને વીચાર કરતાં મને લાગ્યું કે મી. મીસ્વર્ડને જો કોઇનો વારસો મલ્યો હશે તો તેણે વકીલની સલાહ લીધી હશે. કદાચ વકીલને ત્યાંથી તેનું ઠેકાણું મળે એવી આશાથી હું હોટલમાંથી

નીકળા. સીટીંગમનમાં ફક્ત એકજ વકીલ હતો. તેણે મારી વાત સાંભળી લીધી, અને તેને તરત મીસ્વર્ડની યાદ આવી. તેણે મી. મીસ્વર્ડને પાંચસો પાઉંડનો ચારસો અપાંચો હતો પણ અફસોસ ! એને તેના ઠેકાણાની ખબર નહોતી. મારી દયાબનક દશા જોઈ તેને બાગી આવ્યું. તેણે પોતાના કાગળીઆ ફેંદી નાખ્યા પણ મીસ્વર્ડનું ઠેકાણું મળ્યું નહિ. અંતે તેણે પોતાના કારકુનને પુછીને મીસ્વર્ડ દરખતિનું લાંડનનું ઠેકાણું મને લખી જણાવવાનું વચન આપ્યું. મેં તેને લાંડનના મારા હોટલનું સીરનામું આપ્યું અને અડધા કલાક પછી ગમગીનીમાં ગીરફતાર થઈ હું સર રેન્નનાઈડ સાથે લાંડન જવા છપડી.

પ્રકરણ ૨૩ મું.

લેઠ કુટથો.

રાતે નવ વાગે અમે હોટલમાં પહોંચ્યાં. સર રેજીનાલ્ડ મને સલામ કરી જવા તૈયાર થયો. મારી નિરાશાનો પાર નહોતો છતાં મેં તેને તુટને અવાજે કહ્યું: “તમે કાલે મારશ્યોનેસને મળશો ખરાને ? મેં તેમને જે વાત કરી છે તેનું પરિણામ આવ્યા સુધી હું લાંડનમાં રહીશ.”

“હું મારશ્યોનેસને મળીશ.” કહી તે વિદાય થયો.

બીજે દિને સહવાગની ટપાલમાં મને એક કાગળ મળ્યો. તે પર સીટીંગવર્નની છાપ હતી. તરતજ મેં તે ફાડ્યો અને મારા વદનપર હાસ્ય ફરક્યું. પેલા ભત્તા વકીલે મરા પર મીલવર્ડ દમ્પતિનું ઠેકાણું લખી મોકલ્યું હતું. તરતજ તે પત્રમાં જણાવવા પ્રમાણે હું ગોસવેલ રોડ પર ગઇ અને ત્યાં એક ફળાતી દુકાનપર મેં મીલવર્ડનું નામ વાંચ્યું. દુકાનના દેખાવ પરથીજ હું સમજી ગઇ કે આ ગરીબ દમ્પતિ સુખી થયું છે. પણ એજ દુકાનમાં મેં બન્ટીમને લરાકાને ફળફલાદિ આપતો જોયો ત્યારે મારી અજાયબીનો પાર રહ્યો નહિ. ખુશાલીભર્યા જીગરે હું દુકાનમાં દાખલ થઇ. મી. મીલવર્ડ અને મી. બન્ટીંગે મને તરત જાલખા. મીસીસ મીલવર્ડ પણ મને જોઇ ખુસી થઇ અને તે મને મીસીસ બન્ટીંગને મળવા માટે એક ઓરડામાં લઇ ગઇ. બવા મને જોઇતો ખુદી થયાં. તેઓ મને મીસીસ વીલ્ટનને નામેજ હજુ જાળખતાં હતા.

મીસીસ મીલ્વર્ડને કામ હોવાથી તે બહાર ગયા પછી મીસીસ અન્ડીંગે અને ખજાર આપી કે જેસમીન કોટેજની નોકરી ગયા પછી તે તેના ધણી સાથે એકામ ગઈ હતી અને ત્યાં ત્રણેક મહિના પર તેને મીસીસ મીલ્વર્ડને ત્યાં નોકરી રહ્યાં હતાં. લાગુ જોઈ મેં મીસીસ રીચર્ડની વાત માઠી. વાંચનારને યાદ કરશે કે લેડી લ્યુસીઆ મીસીસ રીચર્ડને નામેજ જેસમીન કોટેજમાં સુવાવડ માટે મારી સાથે રહી હતી.

“આહ મેમ !” મીસીસ અન્ડીંગ બોલી: તે વખતે મેં તમને કહ્યું નહોતું. પણ મને તમારી અહેનપણી ગમી નહોતી. તે અને તેના દાસી બોબન વિષે મને ખાલુ કું તેઓની યુક્તિમતી હોઈતી તેવા કુકમ કરતી હતી. પણ તમે મારા તરફ ધણી ભક્ષમનસાથ આવી હતી તેથી મેં તમારી પાસે ફરિયાદ કરી નહોતી.”

“મને ખજાર છે કે મીસીસ રીચર્ડે તમને ધણું સંતોષ્યા હતાં પણ મને તમારાથી તદ્દન સંતોષ થયો હતો.”

“તમારી માયા હું કદિ ભુલી જઈશ નહિ. મેમ ! તમે મીસીસ રીચર્ડ પર જે ઉપકાર કર્યો હતો તેવો કામકળ કરશે.”

“આહ ! દીલગીરીની વાત છે કે તે અહું ભુલી ગઈ છે.”

“તેને જોઈનેજ મારી ખાતી થઈ ગઈ હતી કે તે સ્વાર્થની પુતળી હતી. આહ ! મેમ ! તેણે પોતાનું મોં સુવાવવા માટે જખરદસ્ત કાશિષ કરી હતી; છતાં એકવાર મેં તેનો મહેરા જોઈ લીધો હતો.” મીસીસ અન્ડીંગ હસી.

“ ખરેખર ?” હું મારી ખુશાલી છુપાવી શકી નહિ.

“ મેમ ! તમારી સખીનું મ્હોં જોવા માટે મને માફ કરજો; પણ તે મને એવી સતાવતી હતી કે કાંઈ કાંઈવારે હું તેને ધિક્કારતી હતી. તમે જાણો છો કે મારો સ્વભાવ ખારીબો નથી—”

“ નહિ. નહિ. તમે તેને એકરો જોયો હતો તેથી હું તમારા પર ઝુસ્સે થઈ નથી પણ ઉલટી આનંદ પામી છું. તમે તેનો એકરો કેવી રીતે જોયો હતો ?”

“ સુવાવડ પછી આઠેક દહાડા બાદ રાતે મીસીસ રીચર્ડને અચાનક જોલી ખાવાનું મન થઈ ગયું. હું જોલી તૈયાર કરતી હતી અને મેરીયા મારી સાથે બેઠી હતી. અચનાક તેને ઉંઘ આવી ગઈ. એ વખતે કાંઈ ચીજ બેવા માટે મારે માળ પર જવું પડ્યું. મીસીસ રીચર્ડના ઓરડાના બારણા આ વખતે ઉઘાડા હતા. મેરીયા હંમેશા બારણાં બંધ કરતો હતો પણ તે દહાડે ને લુપ્તી ગઈ હતી. મારી કુતુહલતા વધી ગઈ કેમકે મીસીસ રીચર્ડ છુપી રીતે સુવાવડ કરવા આવી હતી તેથી દાળમાં કાંઈ કાળું હોવું જોઈએ. એવો મને શક ગયો હતો. હું બારણા પાસે ગઈ અને ત્યાંથી પલંગ પર સુતેલી મીસીસ રીચર્ડનો એકરો મેં આબાદ જોઈ લીધો.”

“ તમે તેને ફરીથી ઝાળખી શકશો ?”

“ એક હજાર સ્ત્રીમાંથી પણ હું તેને ઝાળખી કાઢીશ. મેં તેનો એકરો બરાબર જોયો હતો. તે પછી મને જોઈતી ચીજ લઈ હું

રસોડામાં ગમ ત્યારે પણ મેરીઆ હંધતી હતી. એટલે આ વાતની કાંઈને ખબરજ નથી.”

“મીસીસ બ્લેન્ડિંગ! તમે મને અભારે જે માહિતિ આપી છે તે ધણીજ કિંમતી છે. જે તમે મારી સેવા બજાવશો તો હું તમને પાંચ ગીની આપીશ.”

“હું કાંઈ પણ બદલા વિના તમારી સેવા બજાવવાને તક્યાર છું.” તે જર્મક બાઇએ હસ્તે મ્હેરે જવાબ આપ્યો.

“જુઓ ભારે—” મેં તેને એક કાગળ પર મારા હોટલનું ઠેકાણું લખી આપી કહ્યું: “આજે સાંજે ચાર વાગે આ જગ્યાએ આવી સર રેજનાલ્ડ ફારટેસ્ટમુને મળવાની માંગણી કરજો. તમને નોકર તરત સર રેજનાલ્ડ પાસે લઈ આવશે અને હું પણ તેની સાથેજ હોઈશ.”

મીસીસ બ્લેન્ડિંગે મારા કલા પ્રમાણે કરવાનું વચન આપ્યું અને હું મીસ્ડેડ ઇમ્પતિન સલામ કરી આજ્ઞાભર્યા હૃદયે હોટલમાં પાછી ફરી. મારી સંખણી નિરાશા હવે દૂર થઈ ગઈ હતી અને મારા બહાવા રેજનાલ્ડને હું લ્યુસી જેવી દગાબાજ સ્ત્રીને પરણતો હું બચાવી શકીશ એવા ખ્યાલથી મક્કમતી હું સર રેજનાલ્ડની રાહ જોવા લાગી.

જે કલાક પછી સર રેજનાલ્ડ ગંભીર મ્હેરે મારા રૂમમાં આવ્યા હું હસ્તાથી ખુરસી પર બેઠી હતી, તે વૃદ્ધ બેરોનેટનો મ્હેરો એતાંજ હું સમજી ગઈ કે તે સ્નાનના સમાચાર લાવ્યો હતો.

“હું મારશ્વૈનસ ઓફ સડબરીને મળી આવ્યો—” તેણે ખુરસી

પર એસી થોડીક વાર જાન રહી વાત શરૂ કરી: “ થોડા સમયમાં તે મારી વેવણુ થવાની હોવાથી તેણે મને બહાલથી આવકાર આપ્યો. બળનની વાત કરતાં મેં તેને કહ્યું કે મીસીસ વીલ્ટન નામની સ્ત્રી સાથે મને ઝોળખાણ થઈ છે અને લેડી ફ્યુસીઆ સીટીંગરૂમમાં તેને ત્યાં એકવાર રહેવા ગઈ હતી. આ વાત સંભળ્યા મારશ્યોનેસનું રૂપ પથ્થુ ફરક્યું નહીં. તેના અહેરાપરનો મનોભાવ લેશ માત્ર બદલાયો નહીં. તેણે રપબ્લ છનકાર કર્યો કે મીસીસ વીલ્ટનને તે ઝોળ ખતાજ નથી, મેં તેને ૧૮૪૧ના અકટોબર અને નવેમ્બર મહીનાની યાદ આપી. ત્યારે થોડીક પળ વીચાર કરી તેને જવાબ આપ્યો કે તેની ભત્રીજી એ સમયે સીમ્રિંગ્ગનર્ન ગઈજ નહોતી. પણ તેની સાથે રહેતી હતી. તેણે એમ પણ કહ્યું કે તે ફ્યુસીઆ સાથે એ સમયે આકટનમાં પોતાના મિત્રોને ત્યાં ગઈ હતી. આ વાત તેણે એવી ખત્રીથી કરી કે મારે ચુપ રહેવું પડ્યું. મીસ બામ્પટ! મારશ્યોનેસ સાથની બધી વાતચીત મેં તમને વિગતવાર કહી સંભળાવી છે—”

“ અને સર રેજીનાલ્ડ !” મેં અભિમાનથી કહ્યું: જો વાત એટલેથીજ પતાવવાની હોત તો તમે એમજ ધારત કે મેં તમને હડહડતી જુઠી વાત કરી હતી. એક ઉમરાવજાહીના આરિચ સામે ભયંકર આરોપ મુકનારી સ્ત્રી માટે તમે ખરાબ મત બાંધત તેમાં તમારો દોષ નહોતો. મારશ્યોનેસે તમારી સમક્ષ જે છનકાર કર્યો છે તેથી હું અજબ થતી નથી. મને લાગે છે કે હુચ્ચી ફ્યુસીએ પોતાની ફાઇને સધળો બેદ કહી દીધો. હશે અથવા કેમ બળતી વાત

કરીને તેણે સીડીંગબર્નની મુલાકાતનું નામ નહીં દેવાની સુચના કરી હતી.”

“મીસ બ્રાન્ચર્ટ !-” “સર રેજીનાલ્ડે ગંભીર થઈ કહ્યું: “તમે પોતેજ મને આ કેશમાં ન્યાયાધીસ નીમ્મો છે. તમે ફરિયાદી થઈ બેઠી હ્યુસીઆ પર ગંભીર આરોપ મેલ્યો છે અને હજી સુધી તમે કંઈજ પુરવાર કરી શક્યાં નથી.”

“ધીરજ ધરો થોડીવારમાં તમને એક બાઈ મળવા આવશે. કૃપા કરી તેની હાજરીમાં મને મીસીસ વીલ્ટનને નામેજ બોલાવજો.”

“બસ.”

“આ સમયે નોકરે આવીને ખબર આપી કે મીસીસ બ્રાન્ચર્ટ નામની બાઈ સર રેજીનાલ્ડને મળવા માંગે છે.”

“તેને ઉપર આવવા દો.” એરનેસ્ટે નોકરને કહ્યું અને નોકરના ગયા પછી તેણે મને પુછ્યું: “તમે અને શી રીતે શોધી કાઢી ?”

મેં સીડીંગબર્નના વકીલની મારી મુલાકાતની વાત કરી સર રેજીનાલ્ડને વકીલનો પત્ર બતાવ્યો અને તેજ પછે મીસીસ બ્રાન્ચર્ટ આરડામાં દાખલ થઈ.

“હવે આ બાઈને તમારે જે જોઈએ તે પુછી જુઓ.”

મીસીસ બ્રાન્ચર્ટને સર રેજીનાલ્ડે પુછેલા સવાલો અત્રે આપવાની જરૂર નથી. મીસીસ બ્રાન્ચર્ટે મારી સાથે મીસીસ રીચર્ડ નામની

અમી જેસમીન કોટેજમાં આવી હતી. અને તેણે ત્યાં એક પુત્રીને જન્મ આપ્યો હતો એ ખીના વીગતવાર કહી સંભળાવી અને હજારો અમીઓમાંથી તે મીસીસ રીચડને ઓળખી કાઢશે એવી ખાતરી આપી.

સર રેજીનાલ્ડની વૃત્તિ હવે બદલાઈ. તેણે મારા તરફ બાંધે મારી માથી માંગતો હોય એવી નજર ફેંકી અને થોડીવાર પછી વિચાર કરી કહ્યું.

“ હવે એકજ કસોટીની જરૂર છે. સારે નસીમે કેનસીંગટનમાં પોતાના મહેલમાં માર્શ્યેનેસ ઓફ સડબરી આજે રાતે ડીનર પાટી નો મેળાવડો કરનાર છે તેમાં મને આમંત્રણ થયું છે. મેં માર્શ્યેનેસને યોજાસ જવાબ આપ્યો નથી. મીસીસ બન્ટીંગ! જે તમે મહેરબાની કરી મારી સાથે જો કલાક ગાળશો તો હું તમારો આભારી થઈશ અને તમારા વખતની બરબાદી માટે તમને બદલો આપીશ.”

મીસીસ બન્ટીંગે તરત હા પાડી. અત્યારે સાડા છ વાગ્યા હતા અને હવે વખત ગુમાવી શકાય તેમ નહોતું. તેથી સર રેજીનાલ્ડ મીસીસ બન્ટીંગને લઈ બહાર આવ્યો ગયો. હું હોટલમાંજ રહી. હવે મારા દીલમાં જરા પથ્થુ વસવસો રહ્યો નહોતો કેમકે મીસીસ બન્ટીંગ લ્યુસીઆને જરૂર ઓળખી કાઢશે એવી મારી ખાતરી હતી.

સાત વાગે હું જમી અને વખત પાછળ ગાળવા માટે જાણી વાંચતી બેઠી. આઠ વાગ્યા. આ સમયે સર રેજીનાલ્ડ પાછો ખોલી મીસીસ બન્ટીંગ સાથે મારા ઓરડામાં દોડી આવ્યો અને બહાલથી મને શોક દેડ કરી બોલ્યો:

“ઝોહ ! મીસ લાખ્યટ ! તમારો આભાર હું શી રીતે વાળીશ ? તમે મારા ઝોકના ઝોક દીકરાની જીંદગી ખુંજમાં મળતી બચાવી—”

મને વિચ્ય મળ્યો. મારી મહેનત ફળી અને મારો રેજનાર્ડ બદમાસ લ્યુસીના પંઝામાંથી બચ્યો તે માટે મને અનહદ આનંદ થયો. સર રેજનાર્ડે મારો ખુબ આભાર માન્યો અને તેનો આવેશ નરમ પડ્યા પછી પુછ્યું : “તમે ક્યારે ગામ બવા માંગો છો ?”

“ઝોક કલાકમાં.”

“પ્રજ્ઞ તમારું રક્ષણ કરો. હું આજેજ મારા દીકરાની સમાધિ તોડી નાખીશ.” આટલું કહી તે મને પિનાની પેઠે બહાલથી કપાળ પર ચુમી લઈ વિદાય થયો. તે પછી મિસીસ બન્ટીંગની વાત પરથી મને ખબર મળી કે સર રેજનાર્ડ તેને મારશ્યોનેસને ત્યાં લઈ ગયો હતો અને બંને ઝોક બચ્યાએ છુપાઈ રહ્યાં હતાં. ત્યાં છુપાઈને ઝોક પછી ઝોક ગાડીમાંથી ઉતરતી સ્ત્રીઓ પર મીસીસ બન્ટીંગે નજર રાખી હતી અને લ્યુસી આવી પહોંચી ત્યારે તેણે તેને મીસીસ રીચડ તરીકે ઓળખાવી હતી. તે પછી સર રેજનાર્ડ તેને લઈ તરત મારા હોટલમાં આવ્યો હતો અને તેણે મીસીસ બન્ટીંગને પાંચ મીની ક્ષનામમાં આપી હતી. મેં એ બધી બાબતે બીજી પાંચ મીની આપી વિદાય કરી તે પછીજ ઝોક પાકીટ પર મારી નજર પડી. તે પર મારું નામ હતું અને સર રેજનાર્ડે તેમાં પાંચસો પાઉંડની નોટ સાથે ઝોક પત્ર લખી મારો આભાર માન્યો હતો. પ્રથમ આ પૈસા તેના પર પાછા મોકલવાનો મને વિચાર આવ્યો પણ તેમ કરવાથી

કહાવ્ય તેને માહું લાગશે એમ ધારી મેં એ રકમ મારી પાસે રાખી લીધી. તે પછી ગાડી કરી હું મારે મામ જવા ઉપડી. રસ્તામાં રીવરડેલની બેંકમાં મારા ખાતામાં મેં પાંચસો પાઉંડ જમા કરાવી દીધા અને ત્યાંથી હોયોર્ન વ્રણું નજીક હોવાથી હું પણે ચાલીને ઘેર જવા નીકળી.

પ્રકરણ ૨૪ મું.

કગો.

હું હોથોનાંના પાથર પર આવી ત્યારે એક બે ગામડીઆઓ મારા તરફ જોઈ મ્હોં મરડી ગયા. મને લાગ્યું કે મારે ધર કંઈ પણ બનાવ બનેલો હોવો જોઈએ. હું ઉતાવળી ઉતાવળી ધીર ગઈ. ઘસીએ બારણાં ઉઘાડતાંની સાથેજ મેં પુછ્યું; “મારા પિતા ક્યાં છે?”

“મી. લામ્બર્ટ ? મીસ !” ઘસી દુઃખી અવાજે બોલી.

“કેમ ? મારા પિતાને શું થયું છે ? ને બીમાર છે ?”

“નહિ. મી. લામ્બર્ટ બીમાર નથી; પણ—”

“પણ શું ? જલદી બોલ—”

મી. લામ્બર્ટ ધરમાં નથી.”

“ત્યારે ક્યાં છે ?”

“જેલમાં—”

મારું માથું ફરવા લાગ્યું, ધરમાં જઈ શાંત થયા પછી ઘસી પાસેથી જે મને ખબર મળ્યું કે મારા પિતાને ગઈ કાલે પકડીને રીવરડેલની સાફુકારી જેલમાં બંધ જવામાં આવ્યા હતા. ઘસીને મારા પિતાના માગનારના નામની પણ ખબર નહોતી. હું સુસાદરીથી ચાકી ગઈ હતી. સાંજના પાંચ વાગ્યા હતા છતાં હું રીવરડેલ જવા

નીકળી પડી, ત્યાં જઈ કું સીધી કેદખાનામાં ગઈ પણ પહેરગીરે મને તે વખતે હાથલ થવા દેવાની ના પાડી. મેં પાંચ શાલાંગ તેના હાથમાં મુકી કે તરત મારે માટે જોલનો કાયદો ફરી ગયો અને તે મને મારા પિતાની કોટડી પાસે લઈ ગયો.

કું બારણા ખોલી અંદર ગઈ અને ત્યાંનો દેખાવ જોઈ આભીજી બની ગઈ, મારા પિતા ત્રણ જોડીદાર સાથે શરાબમાં ચકચુર બની બેઠા હતા, તેના હાથમાં હારનું ગ્લાસ હતું અને તે કોઈ બીજાને ગીત ગાતા હતા.

“ક કા—કાણુ રોઝ ? ...આવ હીકરી ! મ-મ-ને જરા ચઢી ગયો છે હું !” મારા પિતા મને જોઈ જેમ તેમ બબડ્યા.

“ભલે પધારો સુંદરી !” તેના એક સાથીએ મારા તરફ વિકારી નજર ફેંકી કહ્યું.

તમને કંઈ શરમ છે ? આવી કંઠાળ દશામાં પણ તમે શરાબ ઢિડાવો છો ?” કું ગુસ્સે યઈ.

“રોઝ ! હીકરી ! મને કપકો ના દે—”

“બાપજો ! કું મી. ભાગ્યદંતીની પુત્રી છું. મહેરબાની કરી તમે અહિંથી વિદાય થાઓ.” મેં સતાદર્શક સ્વરે મારા પિતાના હાડીઆ સાથીઓને કહ્યું અને તેઓ ભથ્થે કમલે બાંધી કાઢી કરી ગયા. મારા પિતા નિશામાં ચકચુર હતા છતાં તેની સાથે કલાકેક

માથાકુટ કર્યા પછી અને ખબર પડી કે હજેક મહિના પહેલાં સીરીને ચેસ્ટરમાં હતો ત્યારે તેણે મારા પિતાને ત્યાં બોલાવ્યા હતા અને બંનેએ મી. વીન્ટર નામના શાકુકારને એક ચીઠી લખી આપી પાંચસો પાઉંડ લીધા હતા. તેમાંથી ચારસો સીરીલ ઉપાડી ગયો હતો અને મારા પિતાને ફક્ત સો પાઉંડજ મળ્યા હતા. આટલી માહિતિ મેળવી મેં મી. વીન્ટરને મળવાનો નિશ્ચય કર્યો. મારા પિતાની રજા લઈ હું બહાર નીકળી અને બીજા દીને સ્થવારે ગાડી બાંડે કરી ચેસ્ટર ગયો. ત્યાં પરપૂછ કરતાં અને મી. વીન્ટરનું ઘર તરતજ મળી ગયું. મેં કોઈ માફુદીનું ઘર જોવાની આશા રાખી હતી પણ મી. વીન્ટરનું ઘર તેવું નહોતું. તે પૂર ઠંઠથી રહેતો હતો. તેને ઘેર જઈ મેં તેને મળવાની માગણી કરી અને નોકર અને એક સુદર દિવાનખાનામાં લઈ ગયો. મી. વીન્ટર ત્યાં એક સોફા પર બેઠો હતો. અને એક ખુરશી પર બેસવાની ઇસારત કરી તેણે વાત શરૂ કરી; “તમે હોથાજવાળા મી. લામ્બર્ટના કંઈ સગાં આવો છો ?”

“હું તેમની પુત્રી છું અને તે પરથી તમે સમજી શકશો મી. વીન્ટર ! કે હું શા માટે તમને મળવા આવી છું.”

“આહ ! અને લાગે છે કે મેં મી. લામ્બર્ટને થોડાક પૈસા ધીરેલા છે.”

“સાહેબ ! તમે જાણતાજ હશે કે તમારા દાવાને લીધે મારા પિતા હાલમાં જેલમાં છે.”

“જેલમાં! મી. લામ્પર્ટ જેલમાં છે, મીસ લામ્પર્ટ!” ભારી અજાયબીથી એકદમ ઉભો થઈને તે બાલી ઉઠ્યો; “શું તમે ખરું કહો છો?” ઠીકે તે મારા તરફ આતુર નજરે જોઈ રહ્યો.

“મી. વીન્ટર! હું ખરી વાત કહું છું.” મેં મુંઝાઈને જવાબ આપ્યો; “તમે એ વાત ન જાણતા હો તે બનવાનું છે? મી. વીન્ટર! તમારા ભાઈ અથવા પિતાએ મારા હતભાગી પિતા સામે પગલાં ભર્યા હશે.”

“નહિ, મારો ભાઈ પણ નથી ને મારા પિતા પણ હયાત નથી મને યાદ છે કે મેં તમારા ભાઈ પિતાને પાંચસો પાઉંડ ધીર્યાં દત્તા—”

“હા.”

ખરી વાત એમ છે મીસ લામ્પર્ટ! કે હું મારા બધા કાગળીઆ મારા વકાલ પામે રાખું છું અને કોઈવાર મારો વકીલ મને પુછ્યા વિનાજ સખત પગલાં લઈ બેસે છે.”

“ત્યારે તમે મારા પિતાને જેલમાં મોકલ્યા નથી?”

“નહિ. પ્રભુ મારી પાસે એવું કામ ન કરાવે, મીસ લામ્પર્ટ! હું ન છુટકોજ સખત ચાકું છું, જે મારા કરજદારો થોડા થોડા કરીને પણ મારું દોહણું ભરવાઈ કરવાની દયાનજ બતાવે તો હું કોઈને સતાવતો નથી.” તેણે આ વાત એવા લાગણીભર્યા સ્વરે કરી કે મને તેને માટે માન હપજ્યું.

“હું હમણાંજ મી. હીલને મળીને ઘટનો બંદોબસ્ત કરી આવું છું.”

“તમારો મોટો આભાર મી. વીન્ટર! તમે જાણીને દુઃખી થશો કે આ કરજ દરવા માટે મારા ભાઈએ મારા પિતાને લલચાવ્યા હતા—”

“આહ! તમારા ભાઈને તો હું મોટો ગૃહસ્થ માનતો હતો કેમકે તે ખૂબ ઠાઠાથી રહેતો હતો. તે ગાર્ડન ઓફ ઓનરનો કેપ્ટન છે ખરું?”

“અફસોસ! મી. વીન્ટર! એ વાત પણ ખોટી છે.”

“હશે તમારે દુઃખી થવાની જરૂર નથી. હું મારા વકીલને મળી પાછો આવું તે દરમિયાન તમે મારા મહેમાન બનો. મારી મા તમારું સ્વાગત કરશે, હું મારી માને હમણાંજ તમારી પાસે મોકલું છું.” આટલું કહીને તે દિવાનખાનામાંથી ચાલ્યો ગયો અને આવા ઉદાર ગૃહસ્થ સાથે પાતું પડવા માટે હું પ્રભુનો આભાર માનવા લાગી.

થોડીવારમાં એક વૃદ્ધ સ્ત્રી મારી પાસે આવી. તેણે સાદા વસ્ત્રો પહેર્યા હતા અને તેનો અહેસાસ માયાજી હતો. તેણે મારા પિતા તરફ દિલસોજી બતાવી પણ તેનો એન્ડર વકીલને મળીને મારા પિતાને છોડાવી દેશે એવી ખાતરી આપી. વાતમાં ને વાતમાં તે તેના દીકરાની ઉદારતાની પ્રસંસા કરવા લાગી. થોડીવારમાં એ વાગ્યા. એ મી. વીન્ટરની માએ લાંબા મગાવ્યું અને અમે બન્ને સાથે

બોબન લેવા બેઠાં, જમતી વખતે પણ તેણે તેના પુત્રની પ્રશંસા આણુ રાખી. અમે જમી રહ્યાં પછી બે પાંચ મીનીટમાં જ બી. વીન્ટર પાછો ફર્યો.

“કેમ દીકરા ! શું કરી આવ્યો ?”

“હું હીલને મળ્યો અને મીસ લામ્પર્ટ તરફ આવી કુરતા બતાવવા માટે મેં તેને સખત ઝાટકી નાખ્યો પણ વકીલાતી હુમ્મ્યાઈને કાણુ પહોંચે ? તેણે હેડકલાર્કને દોષ દીધો અને હેડ કલાર્ક બીજા કારકુન પર ટોપલો ઢોળી નાખ્યો—” મી. વીન્ટરે જવાબ આપ્યો : “મીસ લામ્પર્ટ ! તમે ચિંતા ન કરો. મેં તમારા પિતાને છોડી દેવાનો કુકમ કર્યો છે પણ કાયદા પ્રમણે છુટકારાનો કુકમ મેળવતાં ચોવીસ કલાક વહી જશે. તે દરમિયાન તમે મારા ઘરને તમારું જ ઘર માની રહો. મા ! મીસ લામ્પર્ટની મહેમાનખીરી કરવાની ફરજ તમારી છે.” કહી તેને જાણે એક પળની પણ નવરાસ ન દોષ તેમ મી. વીન્ટર અમને છોડી ગયો.

મી. વીન્ટરની મા સાથે મધ્યાં મારતાં મારો વખત ઝડપથી વહી ગયો. સાંજે છ વાગે મી. વીન્ટર પાછો આવ્યો અને અમે ત્રણ જણે એક ટેબલ પર ડીનર લીધું. ડીનર લીધા પછી વીન્ટરની મા આલી ગઈ અને તે પછી વીન્ટરે મને કહ્યું : “બુઝો મીસ લામ્પર્ટ ! કાલે સ્કવારે નવ વાગે તમારા પિતાના છુટકારાનો કુકમ હું તમારા હાથમાં મુકીશ અને મારી માડી તમને રીવરડેલ લઈ જશે. તમારા

ખિતાના કરજમાંથી તમે મને અરધી રકમ આપજો અને અરધી હું રાજ ખુશીથી છોડી દઉં છું.”

“ઓહ મી. વીન્ટર તમ અમારા પર જેવી દયા બતાવી છે તે જોયા પછી તમને ખોટ જાય--”

“નહિ. નહિ. એવી વાતજ ન કરશો. હું અઢીસો પાઉંડથી એક પાઇ પચ્ચ વધુ બેવાનો નથી.”

“હું તમારો આભાર જીવનભર સુલ્લીશ નહિ મી. વીન્ટર કાબે રીવરડેસ જતાં વાર હું તમારા પર અઢીસો પાઉંડ મેકલી આપીશ.”

“તો હવે એ અણુગમતી વાત જલનનમમાં નાખો--” આટલી વાત થયા પછી તેની મા પાછી આવી. વાતમાં ને વાતમાં અગીઆર વાગ્યા આ સમયે નોકર જરામ, સેંડવીચ, કેક વિગેરેની રકમી લઈ આવ્યો. વીન્ટરે પ્રાંડી અને મોડાથી પોતાનો ગ્લાસ ભર્યો અને તેની માએ મારે માટે અીઓને ગમતા સ્વાદિષ્ટ “લીકર” ની પ્યાલી ભરી- હું તે પ્યાલી પી ગઈ. પણ મેં ગ્લાસ ટેમ્પ પર મુક્યો કે તરતજ હું બેભાન થઈ જતી હોઉં એવો મને ભાસ થયો હતો. મીસીસ રોર-વુડે આપેલી કુશી ચીજથી બેભાન થઈને હું આશ્વનલીની જાસમાં ફસી પડી હતી તેવીજ જાતનો મારી સાથે ફરીથી દગો ચલાવેલો બાં-કર પ્યાલ અને આવ્યો. પણ તે પછી મારી આંખે અંધારાં આવ્યાં અને હું બેભાન થઈ ગઈ.

રહવાર થયું હું જાગૃત થઈ. બદમાસ વીન્ટરે મને બેભાન અવસ્થામાં જાગ કરી હતી. હજી મારે મગજ ભમતું હતું. મારે

જીગર બળી જતું હતું. છતાં મારી આંખમાં આંસુ નહોતા. મારા પલંગથી થોડે દુર બદમાસ વીન્ટર કપડા પહેરતો હતો.

“બહાલી ! તું જન્મત થઈ છે એટલે હવે મારી વાત સ્પષ્ટ રીતે સમજી શકશે.” તે દમાખાજ કામી બોલ્યો.

“બદમાસ ! જો ઇંગ્લંડમાં ન્યાય જેવી કંઈ ચીજ હશે તો આ વિશ્વાસઘાત માટે તને સજા થશે.”

“નહિ. નહિ. બહાલી રોઝ ! એવું કંઈ થવતું નથી.”

“કર્મચંડાળ ! આ પાપી મકાનમાંથી બહાર નીકળી હું સીધી માજીસ્ટ્રેટ પાસે જઈશ અને તારી તથા તારી બદમાસ માની સામે ફરીઆદ નોંધાવીશ.” હું કાળા નાગણુ જેવી ઝેરીલી ચાંચ બોલી.

“મારી મા ? મારી મા તો ક્યારની સ્વર્ગે ચાલી ગઈ છે. કાલે જે ડોસી મારી મા થઈ હતી તે તો મારી નોકરડી છે. રોઝ ! નકામી ધમકી ના આપ. જો તું માજીસ્ટ્રેટ પાસે જવાની હોય તો આવ, હું તારી સાથે આશું. તું મારી સામે ફરિયાદ નોંધાવજે અને હું તારા આપ અને ભાઈ માટે વોરંટ માગીશ.” તેણે બપોંઠર બેઠ બોલવા માંડ્યો.

“શા માટે ?”

“શા માટે ? ફોરજર્ની માટે ! રોઝ ! હવે તો તું સમજીને ? તું શા માટે દુઃખી થાય છે ? તારા જેવી ખુશસુરતી મેં જોઈ નથી. હું તારા પર પામલ થયો છું. બહાલી !—”

“ચુપ રહો ! મને મરેલીને ના મારો.”

“રોઝ ! આવા ઠોંગ જવા દેને ! તારા છતિહાસથી હું તદ્દન અભણો છું એમ ધારે છે ? નહિ. નહિ. તું હોયોર્નમાંથી નાસી ગઈ હતી અને લંડનમાં શ્રામંત લહેરીઓની રખાત તરીકે રહી હતી તે હું સારી પેઠે જાણું છું.”

વીન્ટરના આ શબ્દો સાંભળી શરમથી તેં નીચે જોયું.

“બહાલી રોઝ ! હું શ્રીમંત છું. જો તું મારી ધાય-જો તું હવે પછી મારી સાથેજ રહે તો હું તને રાજવંશી વૈભવમાં રાખીશ.”

“નહિ. કદિ પણ નહિ. મારું યવાનું હશે તે યશે. પણ તમારો આશ્રય તો હું કદિ સ્વીકારીશ નહિ. બોસો, તમે મારા પિતાનું શું કરવા માગો છો ?”

“રોઝ ! મારી વાત સાંભળ વરસ સવા વરસની વાત છે તારો ભાઈ સીરીલ અત્રે આવ્યો હતો. તેની આંખે મને પીછાન ચતાં તેણે મને લશ્કરી કેપટન તરીકે પોતાની પીછાન આપી હતી અને થોડા દિવસ પછી એક બનાવટી કુંડી પર મારી પાસેથી નાણાં માગ્યા હતા. તારો બાપ હોયોર્નનો વીકાર છે એટલે તે માનવંત ગૃહસ્થ હશે એમ ધારીને બન્નેની બેગી જમીનગીરી પર મેં નાણાં ધીર્યા અને કુંડીની સુદત પાકી ત્યારેજ મને ખબર પડી કે જેનાં નામની કુંડી હતી તે નામનો કોઈ વેપારી લંડનમાં હતોજ નહિ. બોસ, હવે તું મારી રખાત તરીકે રહેશે ?”

“નહિ.” મેં મક્કમતાથી ના પાડી.

“જો, આ તારા બાપના છુટકારાનો કુકમ છે અને જો તું મારી મવાની હા પાડે—”

“પણ હું ના પાડું તો ?”

“તો તારે પુરી રકમ ભરવી પડશે.”

“બસ કરો સાહેબ ! હવે મને જવા દો.” કહી હું ઝોરડામાંથી બહાર નીકળી.

“હજુ પણ તારા પિતાને હું ફારજરી માટે પકડાવી શકીશ.”

“નહિ-નહિ બદમાશ ! એવી સુઝમાં રાખના ખોતો ! જો તું મારા પિતા પર આરોપ મેલશે તો તું પણ તેની સાથેજ બસાતકારના શૂંદા માટે દેશ પાર મશે.”

વીન્ટરે ગુસ્સાથી ઝોંક કરડ્યો. અને હું તેના તરફ ચિકકાર ભરી નજર ફેંકી ચાલી ગય.

ચાવી આપેલી પુતળા પેટે હું રીવરડેલ ગય. ત્યાંની બેંકમાંથી બદમાશ વીન્ટરના લ્હેણા જોટલી રકમ ઉપાડી મેં મારા પિતાને કેદખાનામાંથી છોડાવ્યા. મારા પિતાએ મેં તેને કેવી રીતે છોડાવ્યા તે વિષે બે ચાર વાર સવાલ પુછ્યો પણ મેં તેને કંઈ જવાબ આપ્યો નહિ.

અંતે અમે ઘેર આવ્યા.

પ્રકરણ ૨૩ મું.

હું વીફરી.

મારા બાઈના પાપે હું ફરી બળે થઈ અને પિતાનું ઘર તજી હું બોડ કાર્ટમાં જઈ રહી. આ ગામડામાં એકાદ માસ એકાંતમાં ગાળ્યા પછી મને અબર પડી કે બદમાસ વીન્ટરની ફગાયાછને લીધે હું મર્મવંતી થઈ હતી. આહ ! હું મારા વાલા રેશનાઈઝ પાસે હતી ભારે જો મારી આવી હાલત થઈ હોત તો હું ગાંડી પેલી થઈ જાત. પણ અત્યારે આ દશાથી હું હતાશ થઈ ગઈ. મારા હૃદય પર સખત ધા થયો. જો બદમાસને હું અત્યંત પિક્કારતી હતી તેનું બાળક મારે પોષણ પડશે એ ખ્યાલજ અને પાગલ બનાવવાને પુરતો હતો. હું ગાંડી જેવી ઘરમાંથી બહાર નીકળી. થોડીજ વારમાં હું દરિયા કીનારે જઈ પહોંચી અને પાગલની પેઠે મેં ફરીયામાં અંધારાવી ઢીલું. ભરતીનો સમય હોવાથી તરતજ ફરીઆદેવે અને ગળી જવાનો વિચાર કર્યો. જો આર પળમાં હું બેભાન થઈ ગઈ.

ભારે હું શુભિમાં આવી ત્યારે એક મકાનના ઓરડામાં હું પલંગ પર પડી હતી અને બાળુની ખુરસી પર એક દેખાવડો જવાન બેઠો હતો. મને જીવતી હાલતમાં જોઈનેજ મારી ખાત્રી થઈ ગઈ કે આ યુવાનેજ મને બચાવી ને મારી સારવાર કરી હતી.

“જો હરે તમારામાં શકિત હોય તો હું તમને તમારે ઘેર મુકી આપું.” તે યુવાને માયાળુ અવાજે કહ્યું: “સાઈં થયું કે હું વખતસર આવી પુગ્યો; નહિ તો ભરતીનો સમય હોવાથી તમે બચી શકત નહિ.”

“તમારો ધણેજ આભાર મી. યોમોંટ !—” મેં તેનો આભાર માની તેને મારું નામ કહ્યું.

તે મને માન સાથે મારે ઘેર મુકી ગયો. હું આપઘાત કરવા ગયો. પણ મોત પણ મને સંભરવાને તૈયાર નહોતું. બીજો દિને લેફ્ટનન્ટ યોમોંટ મને મળવા આવ્યો. તે ફાંકડો યુવાન હતો અને તેનામાં ખાનદાનીના મધુળા ગુણ હતા. તેની વાત પરથી મને જણાયું કે તે કોર્ટ ગાર્ડમાં લેફ્ટનન્ટ હતો. તે કુંવારો હતો. તેનો પિતા કાફલામાં એડમીરલ હતો અને તેની મા લાંબા સમયથી મરણ પામી હતી. મેં તેને કહ્યું કે મારી મા મરી ગઈ છે. મારો પિતા દૂર દેશમાં પાઠરીનો ધંધો કરે છે અને હું ડોક્ટરની સલાહથી હવા ફેર કરવા આવી છું. તેણે આ વાત સાચી માની. આ મામમાં મારે કોઈ સાથે પીછાન નહિ હોવાથી યોમોંટ મને મળવા આવતો ત્યારે મને આનંદ થતો. આમ ત્રણ મહિના વહી ગયા. અમારો સંબંધ પવિત્રજ હતો અને યોમોંટ હંમેશાં ગૃહસ્થાપથીજ વર્તતો એક દિવસ સાંજે હું ફરિયા કિનારે ફરતી હતી એવામાં તે મને મળ્યો અને તંબુ ખાનદાની રીતે નારા હાથની માગણી કરી.

“મીસ લામ્બર્ટ ! તમારે ને મારે લાંબી પીછાન ન હોવા છતાં મેં તમારા હાથની માગણી કરી છે તેથી મને ઉદ્ધત અને નિર્લજ્જ ન સમજતા. હું પવિત્ર જીવનથી તમને આહું છું. પંદરેક દિવસમાં હું કેપ્ટન કમાન્ડર થઈશ. મારા પગાર શિવાય મારા પિતા મને વરસે બસો પાઉંડ આપે છે અને હું એકનો એક હીકરી હોવાથી

તેમનો વારસો મનેજ મળવાનો છે. જો તમે મારો હાથ સ્વીકારશો તો હું મારું જીવન સફળ માનીશ.”

હું પ્રથમ અજબ થઇ તેના તરફ ટીકી રહી. પણ તેની શુધ્ધ નિષ્ઠા જોતાંજ શરમથી મારી આંખો નીચી નમી ગઇ અને મારા મગજમાં અનેક દુઃખદાયક વિચારો આવવા લાગ્યા. હું તદ્દન બ્રષ્ટ્ર બની હતી. મને પતિત્ર માનીને મને પોતાની પતિનિ જનાવવા માગતો હતો એ ખ્યાલથી મને પારાવાર શરમ ઉપજી અને હું ગુપચુપ ઉભી રહી.

“આહ ! તમારા મૌનને હું હકાર મમજી લઉં છું.” તે આનંદથી ઉભરાતા જીગરે બોલ્યો અને મારો હાથ વ્હાલ્યો દાખી ફરી બોલ્યો : “મીસ લામ્બર્ટ ! ખાત્રો રાખજો કે હું વફાદાર પતિ તરિકે તમને સુખી કરવાની દરેક કેષેસ કરીશ ”

મારી મનોવેદના વધી ગઇ અને મારી આંખમાંથી દહ દહ આંસુ નીકળી પડ્યા :

“શું મેં તમને મારી વાત સાંભળી દુઃખ થાય છે ?”

“નહિ મી. બોમોંટ ! મને દુઃખ થતું નથી. મને દુઃખ તમારે માટે થાય છે કારણ કે તમે મારી મીત્રાચારીનો બળતોજ અર્થ કર્યો.”

“ઓહ મીસ લામ્બર્ટ !—” તે હતાશ થઇ ગયો : “શું તમે મને આહતા નથી ?”

“મી. બોમોંટ ! હું તમને છેતરવા મામતી નથી. આપણે બન્ને પરણીને સુખી થઇ શકીએ તેમ નથી.”

“મીસ લામ્પટ” તમારા ઠરાવને હું માન આપુ છું. તમારા ઇનકાર માટે કોઈ ખુલાસો માગવાનો મને હક્ક નથી. હું એટલું જ કહીશ કે તમારા પ્રેમનો જે પાત્ર થશે તે ભાગ્યશાળી ગણાશે.” આટલું કહી તે માનથી શેકહેંડ કરી ચાલ્યો ગયો અને હું અમામથી અનેક હૃદયબોદક તર્ક કરતી ઘેર આવી.

એક બે મહિનામાં જ મારી દશા જાહેર થવાનો ભય હતો તેથી બ્રોડ કાર્ટ છોડી હું હેસ્ટીંગ્સમાં રહેવા ગઈ. ત્યાં મેં મીસીસ લામ્પટનું નામ ધારણ કરી મારો પતિ પરદેશ હોવાની વાત કરી. આ વાતથી એ ગામડામાં અને એક નાનું ઘર બાંહે મળી ગયું અને હું એકાંતમાં દિવસ ગાળવા લાગી.

મને આઠમો મહિનો જતો હતો. એક દિવસ હું ફરવા મધ્ય ત્યારે મારાથી થોડેક દુર એક ગૃહસ્થ માંદાની ગાડી ખેંચી જતો જણાયો. હું તેની નજીક જઈ પુછી. એજ વખતે પેલા ગૃહસ્થે પાછું જોયું. ઓ પ્રભુ ! તે મારો રેજીનાલ્ડ હતો અને માંદાની ગાડીમાં તેને પિતા હતો. મને રેજીનાલ્ડ તરત ઓળખી, તે મારી પાસે દોડી આવ્યો. મારી હાલત તે તરત પારખી ગયો. અને મને શેકહેંડ કરી બોલ્યો. “ઓહ ! તું પરણી ? મારા અભિનંદન ! નહિ. નહિ. તું નથી પરણી...” મારો ભયભીત અહેસાસ જોઈ તે સ્વલ્પ હકીકત કહી ગયો અને હું પામલની પેઠે તેને છોડી નાસી ગઈ. રસ્તામાં મેં પાછું ફરીને જોયું શુધ્ધાં નહિ. ઘેર આવી હું જોરડામાં બરાબ મધ ને પલંગ પર પડી છુટે મ્હોટે રોવા લાગી. રેજીનાલ્ડ આવવાથી મારા હૃદય પર સખત આઘાત થયો હતો. તેજ રાતે મને ચુંક આવવા

લાગી. મને અપાર વેદના થઇ. અને બીજા દિને રહવારે મેં એક પુત્રને જન્મ આપ્યો, હું માતા થઇ તેથી મને આનંદ થયો. પણ એ સુખ પણ મારા નસિબમાં નહોતું. મારો દીકરો બાર કલાકમાં મરી ગયો. મારા દુઃખમાં વધારો થયો અને હું દોઢ મહિના પછી હરતી હરતી થઇ. હવે આ ગામ પર મને અભાવ આવ્યો. સર રેજીનાલ્ડ અથવા તેનો પુત્ર મને ફરી મળી જાય તો હું શું મહોલું બતાવીશ એ ખ્યાલથી હું હુલ રહી હતી. મેં હેસ્ટીંગ્સ છોડવાનો વિચાર કર્યો. પણ તેજ દહાડે રસ્તામાં મને રેજીનાલ્ડ મળી ગયો.

“રોઝ !”-તે મને ઉભી રાખી બોલ્યો : “તારી દશા જોઇ મને કેટલું દુઃખ થયું હતું તેનો તને ખ્યાલ પણ નહિ હોય.”

“સાંભળો કેપ્ટન ફોર્સ્ટરકયુ !--” હું હીમ્મત રાખી વચ્ચે બોલી; “જો હું મારી કરમકથા કહીશ તો તમે માનશો નહિ. મારી સાથે બચકર દગાબાજી થઇ હતી. પણ તે તમે માનવાના નથી કેમકે એકવાર સ્ત્રી પતીત થયા પછી તેની જીંદગીજ બરબાદ થઇ જાય છે. એકવાર ભ્રષ્ટ થયેલી સ્ત્રી તરફ બધાજ પુરૂષો કામી નજરે જુએ છે અને તે પવિત્ર રહેવા માટે મને તેટલા વલખાં મારે પણ પુરૂષો તેને જાંપવા દેતા નથી.”

“આ વખતે તું મરીબીને લીધી તો ફસી પડી નહી હોય રોઝ ! તું જાણે છે કે હું અને મારા પિતા તને સારે રસ્તે ચઢેલી જોવાને આવુર હતા.”

“હા. હા. એ વાતજ ન કરો. હું પાગલ થઈ જઈશ. કેપ્ટન ફારટેસ્કયુ ! તમે મરદો તમારે માટે એટલો બધો હંચો ખાઈ રાખો છો કે કોઈ દમાખાજ એક લાભાર સ્ત્રીને દમાથી બચાવ કરે એ વાત તમે માનશોજ નહિ--”

આ વખતે વૃદ્ધ બેરોનેટે આશ્ચર્યક રીતે રેજીનાલ્ડને ખુબ મારી. મેં જોયું કે થોડે દુર બીમારોની આડીમાં વૃદ્ધ બેરોનેટ હતો.

“સર રેજીનાલ્ડ પણ મને તદ્દન જાહેલ અને બચા માને છે. જાઓ કેપ્ટન ! જાઓ. મારો બચાવ કરવાની મારી કોષેષ નકામી છે. “આટલું કહી હું તેને છોડી મઠ અને ત્વરીત વેગે ચેર આવી.

“સદગુણ ?” હું બબડી. “હવે મારે પવિત્રતા અને સદગુણનું કામજ શું છે ? પવિત્ર રહેવાથી મને શું લાભ થયો ?...” હું છેલ્લે પાટલે ખેડી અને નોકરને ગાડી લાવવાનો હુકમ કર્યો.

“મારે હવે સદગુણની જરૂર નથી...મારે કરકસરની જરૂર નથી. હું મને તેમ પૈસા ઉઘાવીશ-મનમાની મોજ કરીશ અને મારા પૈસા ખતમ થઈ જશે તો આ રૂપ અને જોખન જોષએ તેટલા પૈસા લાવી આપશે. હું મુરખી બનીને આવું ગામડામાં કંજુસાઈથી રહેવા આવી ! હું શહેરમાં રહીશ-ગાડી થોડે ફરીશ-દાસ દાસીપર કમ બજાવીશ અને બલબલા શ્રીમંતોને મારી આંગળીના ધસારા પર નચાવીશ. હવે એકવાર પતીત થઈશું તો એ પતીત દશાનો પુરો દહાવો આખી લેવામાંજ સાર છે...” આવા વિચાર કરતી હું આવના સામે

જમ હળી, મારા ભુરા ચેરટનટ જેવા વાળ મારા ખભાપર નાચતા હતા. આંખો મારકણી હતી. ચહેરા પર હળુ રાતી સુરખી હતી અને મારું વૃક્ષસ્થલ ભલભલા સંયમીતે ચળાવે એવું વિકસીત થયું હતું. આયનામાંના મારા પ્રતિબિંબે મને ખાત્રી આપી કે હું મારી ખુબસુરતી મજબનાક હતી.

“શું આ સૌન્દર્ય-આ જોબન દુનિયાદારીઓના પિત્તારથી કરમાઇ જશે ? નહિ. નહિ. દુનિયા મને વેશ્યા કહે છે. તો ભત્રે. હવે હું વેશ્યાજી મુદ્રણ અને વેશ્યાની પેઠે નિર્દયતાથી હું પુરુષોને પાયમાલ કરીશ. ગરીબીમાં પવિત્ર રહ્યાથી મને દુનિયા માન આપતી નથી તો હવે હું વઢેલી વનિતા થઇને એજ દુનિયાને પાંદડે પાંદડે પાણી પાઇશ.”

આવો નિશ્ચય કરી મારો સરસામાન ગાડીમાં નાખી હું બ્રાઇટન જવા નીકળી અને બે કલાકમાં બ્રાઇટનના એક હોટલમાં જમ ઉતરી.

પ્રકરણ ૨૪ મું.

નવો આશક.

આછટનની આ સીઝન ચાલતી હતી અને તેથી લાં મને કોઈપણ શ્રીમંત ઉભુ મળી જશે એવી ખાત્રી હતી. ત્યાં ગયા પછી ખીજે દિને એક ફાંકડી ગાડી ભાડે કરી હું ફોર્મસ રોડ પર ફરવા નીકળી. અચાનક એક જણે મને હેટ ઉતારી નમન કર્યું અને મેં જ્યોર્જ જોમોટને જાણપ્રથે. મેં ગાડી ઉભી રખાવી. તે મારી પાસે આવ્યો અને મને વ્હાલથી શેકહેંડ કરી. તેના ચહેરા જોતાંજ હું સમજી ગયું કે મારી મુતિ તેના જીમરમાંથી છુસાઈ મઠ નહોતી. તે પોતે પણ ધણો ખુબસુરત લાગતો હતો. તેણે મને ખબર આપી કે તે કેપ્ટન કમાન્ડર થયો હતો અને અરધા પગારે રજા ચુલ્લરવા આછટન આવ્યો હતો.

“તમે એકલાં છો કે તમારા પિતા સાથે છો ?, તેણે પુછ્યું.

“હું એકલીજ છું.”

“તમારી તબીયત તદન સુધરી ગઈ છે.”

“હા. હવે મારી તબીયત તદન સુધરી ગઈ છે.”

“તમે ક્યાં ઉતર્યા છો ? તમે મને મળવા આવવાની રજા આપશો ?”

મેં તેને મારા હોટલનું નામ આપી કહ્યું. “જો સાંજે તમે નવરા હો તો ખુશીથી મને મળવા આવજો.”

તેના ચહેરાપર આનંદ છવાયો અને નમન કરી તે વિદાય થયો.

સાંજે સાડા સાત વાગે તે હોટલમાં મારા રૂમમાં આવ્યો. હું તેના સત્કાર માટે બની ઠનીને બેઠી હતી. તે આવતાની સાથે મારી ખુબસુરતી જોઈ ઇશ્વર થઈ ગયો.

“તમે આજે અન્ય ખુબસુરત દેખાવ છો. તે બોલ્યો પણ તેનું વર્તન તદ્દન માનબધું હતું. હજી તે મને પવિત્ર કુમારીકાળ સમજતો હતો.

“તમે બ્રોડકાસ્ટ અચાનક છોડી ગયા તેથી મને દુઃખ થયું હતું.”

“ફેપટન બોમ્બોટ! હું તમને મળ્યા વિના બ્રોડકાસ્ટ છોડી ગઈ હતી તેમાં તમારોજ ભાગ હતો.”

“તમારા પર મને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે. મીસ લામ્પટ! તમારા વિચારો બદલાયા છે કે નહિ તે હું જાણુનો નથી પણ મારું હૃદય હજી તેવુંજ છે. એ વાત ફરીથી ઉપાડવાથી તમે ગુસ્સે તો ન આવોને?”

“નહિ. તે વખતે હું વિવાહીત છું એમ મેં તમને માનવા દીધું હતું.--”

“ત્યારે શું તમે વિવાહીત નથી? તમે કોઈ બીજાને આહતાં નથી?” તેનો ચહેરો હર્ષથી ખીલી ઉઠ્યો.

“નહિ.”

“તો મીસ લામ્પટ” ! હું ફરીથી તમારા પ્રેમની માન્યતા કરું છું. ઓડકારટમાં તમને મળ્યા પછી મારા પિતા એક કેશ છૂંચા છે અને તેથી અમે અરધા લાખના માલીક થયા છીએ. બોલો મીસ લામ્પટ ! તમે મારા જાલમાગ્યના બાગીદાર થશો ?

“જ્યોર્જ !—” મેં કહ્યું. તમે મને તમારી પત્ની બનાવવા માગો છો અને હું ના પાડું છું.”

ફરીથી તે નિરાશ થયો.

“મારી વાત સાંભળી લો—” મેં આગળ ચલાવ્યું. “તમે ઉદાર મનના અહરથ છો અને અને તમારી પત્ની તેવીજ ઉમદા અને મિત્ર હોવી જોઈએ.

“મિસ લામ્પટ” ! તમે બધા સદગુણ ધરાવો છો. હું તમને મારી પત્ની બનાવીને ખરેખર મગરૂર જાવશ.”

નહિ. નહિ. કેપટન બોમોટ” ! હું પવિત્રતાની પૂતળી નથી. પણ નીતિને માગેથી ગળડી પહેલી કમનસીબ સ્ત્રી છું.

તે વિચારમાં પડ્યો. બધાં દાખીને તે મૌન રહ્યો અને પછી અચાનક ઉભો થઈ બોલ્યો: “નહિ બહાલી ! એ વાત સાચી નથી. તું મારી કસોટી કરે છે. તું અષ્ટ હોય ? બનેજ નહિ.”

“જ્યોર્જ ! એ વાત તદ્દન ખરી છે અને તેટલા માટે બધાં વાર મેં તમારો હાથ સ્વીકારવાની ના પાડી હતી.”

“તું કોઈના દગાનો ભોગ થઈ હશે. જાણી જોઈને તું જાણી જાય એ સંભવિત નથી.”

“તમારી કલ્પના સાચી છે. હું બચકર દગાનો ભોગ થઈ હતી. તે પછી પવિત્રતાને પંથે જીવના મેં કસમ લીધા હતા અને શ્રોડ કાર્ટમાં તમારા શિવાય કોઈ પણ પુરૂષ સાથે મેં વાત શુદ્ધાં કરી નહોતી.”

“બસ કર ! રોજ ! હું તને ચાહું છું. તારા શિવાય મારાથી જીવી શકાશે નહિ. તેં મારી પત્ની થવાની ના પાડી તેથી મારે પ્રેમ ઉલટો વધી ગયો છે. હું શું કરું ? તારાથી જીવો પડું ? નહિ. નહિ. રોજ ! હું તને મારી...નહિ. મારે જીવું જ જોઈએ. કહી તે મારા હાથ પર ચુમી લઈ બારણા તરફ વળ્યો. અચાનક કંઈ યાદ આવવાથી તે ઉભો રહી બોલ્યો : “રોજ ! હું તારો મિત્ર તો છું ને ?”

“હા.”

“તો મિત્ર તરિકે હું તારી કંઈ સેવા કરી શકું ? તને જો પૈસા...”

“નહિ કેપટન ! હમણાં મને પૈસાની જરૂર નથી.”

“આહ ! તારી ખુશસુરતી મજાનાક છે.” પોતાના આવેશ પર અંકુશ રેળવવામાં નિષ્ફળ થઈ તે બોલ્યો : હું તને આમ છોડી શકતો નથી. રોજ બહાલી, રોજ !...” તે મારી પાસે ઘુંટણીએ પડ્યો : “મને દુનિયાની નિંદાની પરવા નથી. હું ફરીથી પુર ગંભીરાઈથી તને પુછું છું. તું મારી પત્ની થશે ?”

“નહિ જ્યોન્ ! હું તમારી પત્ની તો નહિ ચાહું પણ જો આપણે છુટા પડીએ તો તેમાં તમારોજ વાંક ગણાશે.”

ખીજી પથે તેણે મારા મળામાં હાથ નાખી મને છાતી સરસી ચાંપી લીધી અને અમે એક બીજાને યુગ્મન ભેવા લાગ્યાં.

ખીજેજ દિને અમે આઈટન છોડી લંડનના એક પરામાં રહેવા મયાં. બોમ્બોટ એક સુંદર બંગલો બાકે રાખ્યો. બંગલા પાસે એક તળેલો હતો તેમાં ઘોડા ગાડી હતા. નોકર ચાકરોમાં એક સહસ, એક દરવાન અને બે દાસીઓ હતાં. આ બે દાસીમાંની એક ફ્રાન્સીસ હતી કે જે અગાઉ આલ્બનસી અને રેજીનાહડને ત્યાં મારી નોકરીમાં હતી. ફ્રાન્સીસ મારી નોકરી છોડી પોતાની મા પાસે રહેવા ગઇ હતી પણ તે પછી તેની મા મરી જવાથી તેને ફરીથી નોકરીએ રહેવાની ફરજ પડી હતી. તે મને પાછી મળી આરે તેના દેખાવ પરથીજ હું સમજી ગઇ કે તેણે આખરેદાર જીંદગી ગાળી હતી. તે નોકરી વમરની હોવાથી મેં તરતજ તેને મારે ત્યાં રાખી લીધી હતી.

બોમ્બોટ મને ખરેખર આહતો હતો. તે ઉદાર અને માયાળુ હતો. કોઇ કોઇ વાર આર્થર ખીજીસનું સ્મરણ થતાં મારાથી નિસાસા નખાઇ જતાં પણ એકદરે હું બોમ્બોટના રહેવાસમાં સુખી હતી. હું મીસીસ બોમ્બોટને નામે ઝાળખાતી હતી પણ અમારે ત્યાં તેના મરદ મિત્રો શિવાય ખીજી કોઇ આવતું નહિ.

મહિનાઓ વહી ગયા. આ દરમિયાન ફ્રાન્સીસના વર્તનમાં મને કંઇક વિચિત્રતા જણાઇ. મારા પર તેની નજર ન હોય ત્યારે તે કંઇક ગણુગણુતી હતી. પણ હું તેની નજરે પડતાં તે તરતજ સાવધ થઇ જતી. વળી તે લંડનમાં કોઇ જાગને મળવા માટે વારંવાર રજા

માગતી હતી પણ તે મારાથી કંઈ છુપાવતી હશે એવો મને ખ્યાલ આવ્યો નહોતો.

એક દિવસ રાતે આઠેક વાગે હું બગીચામાં એક કુંજની નીચે બેઠી હતી. બોમોંટ બહાર ગયો હતો એવામાં મારે કાને ફ્રાન્સીસનો અવાજ આવ્યો. હું ચોંકી ને સાંભળવા લાગી.

“તમે અહિં શા માટે આવ્યા?” ફ્રાન્સીસે ગભરાઈને પૂછ્યું.

“તું કાલે તારા વચન પ્રમાણે મારે ત્યાં ન આવી તેથી.” બીજી કોઈ બાંધબંધ જવાબ આપ્યો.

“હું વારંવાર રજા માગી શકતી નથી. તમે મારા પર જીલ્લમ મુકરો છો. જો તમે મને આમ સતાવશો તો મારી નોકરી જશે.”

તારી નોકરી આવી ગઈ હતી છે તો તારે મને વધુ પૈસા આપવા જોઈએ.”

“વધુ પૈસા ?—” ફ્રાન્સીસ હતાશ થઈ બોલી: “તમે મને તદ્દન નીચેવી નાખી છે અને મારી બધી શેઠાણીએ મને કપડાં આપ્યાં ન હોત તો વસ્ત્રો ખરીદવા જોડલા પણ મારી પાસે પૈસા નથી. માફ રાખો, તમારે લીધે મારી બે નોકરી મઠ છે.”

“હું તારી નોકરી ગુમાવા માગતી નથી પણ મને પૈસા તો જોઈશોજ. તું મારા શકંજમાં છે. હું તારો ભેદ જાણું છું.” પેલી સ્ત્રી નિર્દયતાથી બોલી.

“આહ ! જો ખરી વાત જાહેર થઈ જાય તો કેવું સારું—”

“ખરી વાત જ્ઞાનમમાં મધ. તું મને તે કહે પણ હું તારા જેવી જીવાન છોકરીઓને સારી રીતે ઓળખું છું. મને જમાવવાની કોશિષ ના કર ફ્રાન્સીસ !”

“એટલે મોટેથી ના બોલો. મારા શઠ કે શેઠાણી સાંભળી જશે.”

“એ બધા બદના છે. મને થોડા પૈસા આપ.”

“મારી પાસે હમણું કંઈ નથી. કાલે મારો પમાર થસે તેમાંથી થોડાક આપીશ.”

“તારો પમાર નહોતો થયો તો પછી તેં મધ કાલનો વાવડો શા માટે કર્યો હતો?”

“તમે મને બહુ સતાવતા હતા તેથી. આહ ! મેં કંઈકો ભોગ આપ્યો છે...”

“વાર, વાર, જો કાલે પૈસા ન લાવી તો તારી વાત તું જાણે.”
કહી પેલી ઓ ચાલી મધ અને ફ્રાન્સીસ મને બગીચામાં ન જીવે તે માટે હું જલદી જલદી મારા રૂમમાં ચાલી મધ.

થોડીજ વારમાં જ્યોર્જ આગ્યો તેને મે ફ્રાન્સીસની બધી વાત કહી અને તેણે મને આજ્ઞાપી ફ્રાન્સીસને જ્ઞાનો ડર છે તે જાણી બેવાની સલાહ આપી. ફ્રાન્સીસ મારા શયનગૃહમાં આવી ત્યારે મેં તેની પાસે વાત છેડી. પણ તેણે વાત હમણી દીધી. તે પછી જ્યોર્જ શયનગૃહમાં આવી બોલ્યો:

“જ્ઞાતી ! મારે તારી છત્રી પડાવવી છે.”

“જેવી તમારી મરજી ! પણ જ્યેજ્ ! મને છત્રી પડાવવાનો મેહ નથી.”

“ઠાલી ! હું સાચુ કહું છું કે તું ધણીજ ખુબસુરત છે. તારા જેવી મોઢક સ્ત્રી મેં જોઈજ નથી.”

“જયોજી ! તમારા મારા પરના પ્રેમને લીધેજ તમને પ્રેમ લાગે છે.”

“નહિ. નહિ ઠાલી ! જો—આવનામાં હુંજ તારું વહન જો...”
કહી તે મને આવના પામે જેવો ગયો. આવનામાં નજર પડતાંજ મારાથી ચીસ પડાઇ ગઇ.

“શું છે ?”

“જુઓ, જુઓ, રસ્તા પરથી કોઇ બદમાસ જુએ છે. મેં આવનામાં તેનો ચહેરો જોયો—”

“નહિ. નહિ. તારો જમ હશે.” બારીમાંથી રસ્તા પર નજર ફેંકી તેણે કહ્યું.

“નહિ જ્યોજી ! મારો જમ નહોતો.”

“તો જ હશે તેને હુ પુરો કરી નાખીશ.” કહી જ્યોજી બહાર નિકળ્યો. થોડી વાર પછી તે પાછો ફર્યો. તેણે મને કહ્યું કે મારી વાત સાચી હતી કેમકે બગીચામાં કોઇના પગલા પડેલાં હતા.

“આપણે ચેતી ગયા. તેથી બદમાસ નાસી ગયેલો હોવો જોઇએ.”

“પણ ફ્રાન્સીસ બેઠી રીતે વતી તેજ દિને આ બનાવ બન્યો...”

“ફ્રાન્સીસને તે આ બનાવને શો સંબંધ ? એ બિમારી કોઇની જાનમાં ફસી પડી હશે.”

આખરે અમે એકા ઠરાવ પર આવ્યા કે ફ્રાન્સીસ બીજે દિને પગાર લઇને બહાર જાય ત્યારે જ્યોજી છુપી રીતે તેની પાછળ પડવું. અને તે ક્યાં જાય છે તે જાણી લેવું.

પ્રકરણ ૨૫ મું.

ચિત્રકારને ત્યાં.

બીજા દિને સહવારે હું ફરવા ગયું. અમારો બંગલો હાઇબરીથી થોડે દુર હતો અને તેની પાસે ખેતરો આવેલાં હતાં. પ્રભાતના ફરવા બવાનો મને શોખ હતો. શિતળ હવાથી-સુર્ય કિરણોના પ્રભાવે મારો ઉત્સાહ વધ્યો. હું ખેતરોમાંથી પસાર થતી એક નાની-એકાંત ગલીમાં ઝડપ પહોંચી. અચાનક મારી પાછળ ઘોડાના પગલાંને અવાજ સંભળાયો. ગલી તરફ નાની હતી અને ઘોડો એવા જોસથી આવતો હતો કે હું ભયથી ગલીને નાકે ઊભી રહી. અચાનક તેજ બગાએ ઘોડેસ્વારે પોતાનો ઘોડો ઉભો રાખ્યો. મેં ભયથી ચીસ પાડી હું બીજા પગે ઘોડેસ્વારે અને ઉંચકી લીધી. અને મારા બારી મજરાટ વચ્ચે મેં બદમાશ ટાપ્પી ઝેસનને ઓળખી લીધો મારાથી બીજા ચીસ પડાઇ ગઇ.

“ચુપ રહે નહિ તો તારું માથું કાઢી નાખીશ.” તેણે મને ધમકી આપી. તેણે એક હાથ મારી કમર પર રાખ્યો હતો અને બીજા હાથમાં તેણે મને પીરતોબ બતાવી. હું ભયથી ચમરી ગઇ-મારે શરીરે પસીનો છુટ્યો અને મૃત્યુના ભયથી હું બેભાન થઇ ગઇ.

હું શુદ્ધિમાં આવી ત્યારે હું એક ઝાડની નીચે પડી હતી. ટાપ્પીનો ઘોડો પાસેના ખેતરમાં ચરતો હતો અને તે બદમાશ મારી પાસે બેઠો હતો. તે મને કામી આંખે જોઇ રહ્યો હતો. શુદ્ધિમાં આવતાંજ હું ઊભી થઇ. આસપાસ નજર દરતાં કોઇ ન જણાયું.

અરથો માઈલ દુર એક ઘર હતું. મહા મળબાની આશા નહોતી હતી. આકાશ ફાટી જાય એવી મેં ચીસ પાડી. બીજા પક્ષે ઝેસે પોતાના લોખંડી હાથે પકડી મારા કપાળ સામે પિસ્તોલ તાકી અને અને નીચે બેસવાની ફરજ પાડી,

“તારે જોઈએ તે લઈ લે. પણ અને જવાદે.” મેં તે બકાસને અરજ કરી.

“હા. હા. હું તારા પૈસા ને લાગી-મ ગાંધું એનાં નાનું છું. પણ તે પહેલાં અને તારા અમીબર્યા ઓઠ પરનો ગ્રેમ રસ પીવાદે- આહ! હું દિન પર દિન વધુ ને વધુ ખુશ્મરત થતી જાય છે.”

“ખુદાને ખાતર અને જવા દે.” કહી હું બીજી ચીસ પાડવાની અણી પર હતી પણ પીસ્તોલની અણી મારા કપાળ પર લાગવાથી હું અટકી. આહ! અને જવાદે-મને જવાદે-જો મારા લાગીનાથી તને તને સતોષ ન થતો હોય તો હું કહે જાં હું તને બીજા પૈસા મોકલી આપીશ-”

“એમ! ને સાથે થોડા કોન્સ્ટેબલ પણ મોકલશે--ખરેને?” તે કંઈ હારથ કરી બોલ્યો. “નહિ, મીસ રોઝ! હું એવી સુખાંધ કરતો નથી. હું મારા હાથમાં આવેલા પંખેરાને છોડતો નથી.”

“જો પ્રજા! મારું શું થશે?”

“તારું શું થશે? હું તારા જેવી ખુશ્મરત રમણીને મારી નાખું એવો દુષ્ટ નથી. હું તારા જોખનનો દહાવો લેવા માગું છું.” તેનો મહેરો વાસનાના પ્રાચલ્લરી બચાવક ચંપ ગયો. મેં ફરી આશ્વાસ નબર કરી પણ કોઈ દેખાયું નહિ.

“રેઝા! મેં તને છેલ્લી જોધ તે પછી ફૂંજરા જાડી થઇ છે. પણ તેથી તારી મોહકતા ઔર વધી છે. કાલે રાતે મેં તારા સમન-મહના આપનામાં તારું પ્રતિબિંબ જોયું ત્યારે તારા બરાડ પીન પયોધર જોધને ફૂં પામલ થઇ ગયો હતો...”

“આહ!—” ફૂં બબડી. મઇ રાતે મારા ઘરમાં ફૂં ગભરાઇ મઇ હતી તેનો ભેદ હવે ખુલ્લો થયો. આ બદમાશે મને અધાં નગ્ના-વસ્થામાં જોધ હતી એ ખ્યાલથી મારી શરમનો પાર રહ્યો નહિ.

“હા—તેં આપનામાં મારેજ ચહેરો જોયો હતો.” તે ફરીથી હસીને બોલ્યો. “ફૂં બીખારીના વેશમાં તારો બંમલો જોધ ગયો હતો. કેપટન બોમોંટ તારો આશક છે તેની મને ખબર હતી. પણ મઇ રાતે તે ભાં હશે એવા મેં આજી રાખી નહોતી. બલે, મને ચોરી કરવાની તક ન મળી તો કંઈ નહિ—તારું સૌન્દર્ય જોવાની તક મળી તેટલુંજ બસ છે.”

“બદમાસ!—” ફૂં ચીસ પાડી ઉભી થઇ.

“હવે નાનરાં બનાવે.” તેણે મારો હાથ પકડ્યો ફૂં તેની સામે થઇ પણ તેણે મારી ખુબસુરતી બમાડી ન બવાની ધમકા આપી. ફૂં બીકની મારી નીચે બેઠી.

“મેં તને મારી ગળાવજાનો નિશ્ચય કર્યો છે.”

“બસ કર—” આ સમયે તે બરા બેઢરકારીયા બેઠો હતો એટલે વીજળાક વેગે મેં તેની પીસ્તોલ ઝડપી લીધી અને તેના માથા

સામે પીસ્તોલ તાકી ફું બરાડી." જો જરા પણ અગળ આવ્યો તે ફું ગોળી છોડીશ."

તે મુંઝાયો. મેં છેલ્લે પાટલે બેઠી હતી. આજ વખતે 'બે થોડેરવાર આવતા જણાયા.

"જો સામેથી બે સવાર આવે છે. તારા ઘોડા પર બેસી પલાયન થઈ જા ; નહિ તો તારા બાર વાગી જશે."

ટોળી લાત્તાર થયો. તે હાંત કચકચાવતો ઘોડાપર સવાર થયા અને જતાં જતાં બોલ્યો. રોઝ મેં તને જોઈ લઈશ."

ટોળી સાથની ઝપાઝપીમાં મારા વાળ વીખરાઈ ગયા હતા. ઝંડ નીચે ઉભા રહીને મેં મારા વાળ સમાર્યા અને મેં ઘેર જવા નીકળી, જોવામાં એક ભાડાની ગાડી ત્યાં આવી પહોંચી અને મેં સલામત ઘેર જઈ પુગી.

બ્યોર્જને મેં મારા પરાક્રમની વાત કરી ત્યારે તે ટોળી પર ઝુસ્કે થઈ ગયો અને મારી બહાદુરીની તારીફ કરવા લાગ્યો. ફ્રાન્સીસ વિશે તેણે મને ખબર આપી કે તે ફ્રાન્સીસની પાછળ સોનરસ ટાઉનમાં ગયો હતો પણ રસ્તામાં લોકોના ટોળાં હોવાથી તે ફ્રાન્સીસને ચુકી ગયો હતો. આથી સંજોગોપર આધાર રાખી અમે મૌન રહ્યા.

જે ત્રણ દિવસ પછી બ્યોર્જ મારી છળી પડાવવા માટે ચિત્રકારને ત્યાં જવા વ્યવસ્થા કરી મેં બધું વસ્ત્રો પહેર્યા—મારા હાથ પુલ્કા હતા અને તે સુંદર કોસલેટથી શોભતા હતા. મારા વાળના મોઢક

ખુશ પાડ્યા હતા. બોમોંટ મારી ખુબસુરતો જોઈ ખુબ ખુશ થઈ ગયો.

અમે ચિત્રકાર મોં. ડેલનસીને લાં ગાડીમાં ગયા. તેના સ્ટુડીઓમાં જાત જાતના ચિત્રો હતા. ડેલનસી મને જોઈને ખુશ થયો. તેણે મને બે કલાક બેસવાની વિનંતી કરી અને બોમોંટને કાઢીને મળવા જવાનું હોવાથી તે બહાર ગયો.

ડેલનસી મારી છબી ચીતરતો હતો એવામાં નોકરે મારફ્યોનેસ ઓફ સડબરી અને લેડી યુસીઆ કાલથોપના આમમનની ખબર આપી. બારણા પાછળ મારી પીઠ હતી. ચિત્રકાર તે ઉમરાવજીઓને આવકાર આપવા દોડી ગયો અને હું શાંત થઈ બેસી રહી.

“અમે ધાયુ” હવું કે તમે એકલાજ હશે મોં. ડેલનસી!” મારફ્યોનેસ અંદર આવતાં બોલી. મારી બગીચા પોતાની છબી ચીતરાવવા માગે છે.”

“હું બોમોંટ દિલગીર છું.” મારફ્યોનેસ। પણ આજે હું કામમાં રોકાયેલો છું.”

“હમણાં તમે આ બાનુની સખી ચીતરો છો ?”

“મેં એક કલાકથીજ કામ શરૂ કર્યું છે.”

મારફ્યોનેસ મારા પાસેથી પસાર થઈ ગઈ. તે મને ઓળખતી નહોતી પણ લેડી યુસી મને જોતાં ચિત્કારથી લાલ લાલ થઈ ગઈ.

“મોં, ડેલનસી ! તમે હંમેશા સુંદર મોડલ પસંદ કરો છો. કહી

મારશ્યોનેસ મારો ચહેરો જોઈ રહી. તે મારી સાથે વાતે વળમવાને આતુર બન્યાં. પણ દ્યુસીને તે ગમ્યું નહિ.

“ચાલો, ફાઇ ! આપણે મોં. ડેલનસીને ખોટી કરીએ છીએ.”

“તને એટલી બધી શી ઉતાવળ ને ?”

“મારે હજુ ધણી ખરીદી કરવી છે. મારી છબી મોં. ડેલનસી તદ્દન નવરા થશે પછી પકાવીશું.”

“એમ તો કદિ બનશે નહિ.” ચિત્રકાર બોલ્યો. “તમારા જવાની કૃપાથી હું હંમેશા રોકાયેલો રહું છું. મીસીસ બોમોંટની છબી બે ત્રણ દિવસમાં પુરી થશે.”

“તો આ બાબતની છબી ચીતરાયા પછી તમે દ્યુસીને “સીટીંગ આપજો.” મારશ્યોનેસ બોલી. “મોં. ડેલનસી ! હવે મારે હેનીબલ આલ્પસ પર્વત પર ચઢે છે તે ચિત્ર જોવું છે.”

“મહે-મારી સાથે ચાલો.” ચિત્રકાર ખારણું ઉઘાડી બોલ્યો.

“મેં તેટલીવાર અહિં થોભીશ.” દ્યુસીએ કહ્યું. ચિત્રકાર મારશ્યોનેસ સાથે બીજા રૂમમાં ગયો અને દ્યુસી મારી સામે આવી ચિત્રકારમરી નજરે મને જોઈ રહી.

“હં ! મારે એકવારના મીસીસ વીલ્ટન હવે મીસીસ બોમોંટ થવા છે-ખરું !” તે બયંકર વ્યંગથી બોલી.

“તમે મને અહિં ખુલ્લી પાડવાની હિમ્મત કરશો તો હું તમારા પર બખુન વેર લઉંશ.”

“હું જાણું છું કે તું મારી કઠી દુશ્મન છે.”

“જો તમે રીવરડેલમાં મારી સાથે અપમાનભર્યું વર્તન ચલાવ્યું ન હોત તો કદાચ કેપ્ટન ફોર્ટેસક્યુ સાથના તમારા લગ્નમાં હું વિધિ નાખત નહિ.”

હું તેટલાજ ચિકારથી બોલી: “પણ નહિ. મને તેમ યાતો પણ મેં કેપ્ટન સાથના તમારા લગ્ન તોડાવી નાખ્યાજ હોત”

“હવે તારું વેર વળા રહ્યું ને? હવે તો તું મને ધન્ય નહિ કરે ને?”

“તમને જાણી જોઈને નુકસાન કરવાની મારી ઇચ્છા નથી. આપણે તદ્દન અજાણ્યા પેઠે વર્તીશું. મને તમારી દોસ્તીની પરવા નથી. તમારા ચિકારથી હું ડરતી નથી. પણ જો તમે જાહેરમાં મારું અપમાન કરશો...”

આ વખતે મારશ્ચેનેસ ચિત્રકાર સાથે પાછી આવી અને લ્યુસીને મારી સાથે વાત કરતી જોશ હસીને બોલી: “ઓહ! તું મીઝીસ બોમોંટ સાથે વાત કરવાને અહિં રહી હતી કે? આવી ખુશ્નુરત પત્નીના પતિ થવા માટે કેપ્ટન બોમોંટ ખરેજ મગરૂરી લાઇ શકશે.”

“હવે ફાઇડ! આપણે વિદાય થઇએ તો સારું.” લ્યુસી મક્કમતાથી બોલી, પણ તેજ પછે દાર ખુલી ગયા અને ફોર્ટેસ રોકોંગદામ અંદર આવી ઉભો.

કાળો નાગ ડંખ્યો હોય તેમ જો બદમાશને જોશ હું ચમકી. લેડી લ્યુસી દુઃખભર્યા આવેશથી હાંફવા લાગી મારશ્ચેનેસ પણ મુઠાઇ કારણ કે ફોર્ટેસ એક વાર તેનો ભત્રીજા જમાઇ થવાનો હતો.

“આહ ! કેવો સુંદર મેળાવડો !” તે આસપાસ પોતાની દુબ નજર ફેંકી બોલ્યો “માઘ બેડી !” ધીમેથી તેણે મારશ્યોનેસને ઉદ્દેશીઃ “હું તમારો જમાઘ ન થયો તે માટે તમે ખુશખુશ થઇ મવા છો તે હું જાણું છું. બેડી લ્યુસીઆ ! તમે તમારા મેવડને તો ઝોળખતાં જ હશો...” હવે તે મારા તરફ ફર્યો અને નમન કરી બોલ્યોઃ “આહ ! રોઝા લામ્પટ !” અનેક આશકોની માથુક-છાપી પડાવવા માટે આવા સુંદર વસ્ત્રોમાં.....”

“રોઝા લામ્પટ ?” મારશ્યોનેસે ચીસ પાડીઃ “શું ? મીસીસ બોમોંટ ?—”

આહ ! હવે તું મીસીસ બોમોંટ થઇ મઇ છે કે ?” હોરેસ કંઈ સ્વરે બોલ્યોઃ “શાબાશ ! એણે લગ્નની વીંટી પણ પહેરી છે. પણ મારી ખાત્રી છે કે એ કોઇની રખાત છે...”

આજ પગે તેના પર બોમોંટનો ઝોખંડી મુકકો પડ્યો અને તે બદમાસ ગાલીઆ પર તુટી પડ્યો. આ ધમાલ એક મારશ્યોનેસ ઝડપથી લ્યુસી સાથે બહાર નીકળી ગઇ.

“આનો અર્થ શો ?” ચિત્રકાર જે અત્યાર સુધી સ્તબ્ધ ઉભો રહ્યો હતો.

“એક અબળાનું અપમાન કરનાર આ બદમાસ દુકતો કોણ છે ?” બ્યોબો બોમોંટ ગુસ્સાથી લાલ પીળો થઇ હોરેસ તરફ હાથ લંબાવી બોલ્યો. હોરેસ ગલીઆ પરથી માથુ પંપારતો ઉભો થતો હતો.

“એ મારી પીછાનના છે પણ મારે કહેવું જોઇએ કે આ પ્રસંગે તે ગૃહસ્થ પેટે વર્સા નથી.”

“હું તમારી સામે કામદાસર પગલાં લઇશ.” હોરસે બોમોટને કહ્યું.
 “કાણું કર અને તારાથી ચાપ તે કરી લેજો.” બોમોટ ચિત્કારથી
 બોલ્યો.

“આલ, રોકીંગહામ ? બસ કર-” કહી ચિત્કાર હોરસને રમતી
 બહાર ધસડી ગયો.

“બહાલી રોજ ! આ શી ધમાલ છે ?” બ્યાન્ને મારી પાસે આવી
 વહાલથી પુછ્યું.

“બોર્ન ! આ બદમાશ હોરસજ મારી પાયમાલીનું મુળ છે.
 મારું કૌમાર જાણે કયા પછી એ મારો કટો ફુસ્મન થઇ બેઠો છે.”

“શાંત થા-મેં તેને પુરતી સજા કરી છે.”

“હા. બહાલા ! પણ આ અપમાન ? તમે હવે મારાથી શરમાશો
 નહિ ?”

“નહિ. કારણ કે તેં મને જરા પણ છેતર્યો નથી.”

આ વખતે ચિત્કાર પાછો ફર્યો. હોરસ રોકીંગહામે થોડી
 મીનીટમાં તેના કાનમાં પુરતું ઝેર રેડ્યું હતું.

“કેપ્ટન બોમોટ ! તમે આ બાનુને મારે ત્યાં બાબા તે માટે હું
 દિલગીર છું. તમે એમની તમારાં પત્ની તરીકે ઓળખાણ કરાવી
 હતી અને મેં તમારો બોલ સાંભળ્યો માન્યો હતો. તમે જાણતાજ હશો
 કે મારે ત્યાં ખાનદાનમાં ખાનદાન સ્ત્રી પુરુષો આવે છે-” ચિત્કાર
 બોલ્યો.

“મોં. ડેલનસી ! તમારે ત્યાં આવતા ખાનદાનમાં ખાનદાન આ ઘુરૂષો પાસેથી જો તમે તેમની પવિત્રતા વિષેના પ્રતિજ્ઞા પત્રક માગશો તો તમે બહુ થોડી જામી ચીતરી શકશો.” બોમોંટે ગુસ્સાથી જવાબ વાળ્યો.

“તે જોવાનું મારું કામ છે. પણ આ ખાનુની જામી ચીતરવાની હું ના પાડું છું.”

હવે ત્યાં થોભવાની જરૂર નહોતી એટલે જ્યોર્જ મને લામ ઘેર આવ્યો.

ફ્રેંક જાતનું છાપવાનું ઇંગ્રેજી, ગુજરાતી, મરાઠી અપ-ટુ-ડે

હીઝાર્ધનથી અમેરીકન ટાઇપામાં

શ્રી હરિહર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

માં છાપવામાં આવે છે.

એક વખત ઓરડર આપી ખાત્રી કરો.

૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૨૬ મું.

કોનું બાળક ?

પંદર દિવસ વહી ગયા. મેં ગહિનો પુરો થવા આંચો હતો એક દિવસ રાતે નવેક વાગે હું અને જ્યોર્જ બહારથી ફરીને ઘેર આવતાં હતાં એવામાં અચાનક બગીચાના દરવાજા પાસેથી અમારે કાને અવાજ સંભળાયો.

“સાંભળજે; નહિ તો તારી વાત તું જાણે.”

“પેલી બાપ ?” મેં જ્યોર્જના કાનમાં કહ્યું અને મેં કંઈ બાપ વિષે ઇસ રો કર્યો હતો તે તે સમજી ગયો.

“મારા શેઠ શેઠાણી આંબા દરાન્સીસનો બચાવેલ અવાજ આંચો, પેલી બાપ દરવાજા છોડી રસ્તે નીકળી અને દરાન્સીસ ઝડપથી બંગાલામાં ચાલી ગઈ.

“હબા રહો !” જ્યોર્જ પેલી બાપને રસ્તામાં ઉભી રાખી સખતાઈથી બોલ્યો. “તમે મારી દાસી સાથે વાત કરતાં હતાં ?”

“હું ? નહિ-નહિ સાહેબ !” તે બાપ જરા ગભરાઈ.

“હું એનો અવાજ અવાજુ ઝોળખું છું. એ તેજ સ્ત્રી છે. હમણાં એ જુદું બોલે છે.” મેં જ્યોર્જને કહ્યું.

“હું મેમ ! નહિ-નહિ. તમારી જુલ થાય છે.” તે બાપ પાછો બોલી. તે ગમે તેમ કરીને હટકી જવાને આગ્રહ હતો.

“અમે તેમ હોય પણ જો વિષે તપાસ કરવી પડશે.” કેપટને અશ્વતાધૃતી બોલ્યો. મારી સાથે બંગલામાં ચલો.”

“હું નથી આવવાની.” પેલી બાઈ ઉદ્ધત થઈ. “મને પકડવાનું ચોરંટ નથી.”

“તેં મારી દાસીને ધમકી આપી છે.” કેપટને સત્તાદર્શક અવાજે કહ્યું. “જો મારી દાસી ચોક્કસ કામ નહિ કરે તો તેને પાયમાલ કરવાની તેં ધમકી આપી છે તે માટે તેની હાજરીમાં તારે ખુલાસો કરવો પડશે. જો તું મારી સાથે આવવાની ના પાડશે તો હું તને પોલીસને સ્વાધીન કરીશ કેમકે તું મારી દાસી પાસે બળબળારીથી પૈસા પડાવે છે એવી મારી ખાત્રી થઈ છે.”

તે બાઈ હવે મહારાષ્ટ્ર અને તે તેને જવા દેવાની અરજ કરવા લાગી. પણ બોમ્બેટ મક્કમ હતો. તેણે તેને બંગલામાં આવવાની ફરજ પાડી. દિવાનખાનામાં અમાઉચી જઈ મેં ફરાન્સીસને બોલાવી ધીમેથી કહ્યું. “પેલી બાઈને તને ધમકી આપતી અમે સાંભળી છે માટે જો હોય તે સાચું કહી દેજો.”

“ઝોહ બેમ ! વાત આટલે સુધી આવી છે તો હું સાચે સાચું કહીશ; પણ તમે મને માનજો નહિ.”

“તારી વાત સાચી હોય તો હું જામાટે ન માનું?”

“કેમકે મારી વાત સાચી બામે એવી નથી. પ્રભુ જાણે છે કે હું સાચું જ કહીશ પણ મારો એકરાર એવો વિચિત્ર અને અસાધારણ છે કે તમે મારી વાત બુઝી અને બનાવટી માનશો.”

“નકામી ના ગભરા. જો તું કોઈ હતભાગ્યનો ભોગ પડી હશે તો અમે તારી દયા આપશું.”

આ વખતે જ્યોર્જ પેલી આપ સાથે દિવાનખાનામાં આવ્યો.

“તમે જે વાત કરો તે સંભાળીને કરજો; નહિ તો તમારે માટે મામલો ગંભીર થશે. ફ્રાન્સીસે રુબણી વાત કહી દેવાનું કબજું કયું છે.” મેં પેલી આપ તરફ જોઈ કહ્યું.

“અને તમે એની વાત માનશો તો મુરખ બનશો—” તે આપ ઉધ્ધતાપથી બોલી.

“રોઝ !” જ્યોર્જે મને સંબોધીને કહ્યું. “આ આપ ફ્રાન્સીસને ડરાવવાની કોશિષ કરશે માટે તું ફ્રાન્સીસને આજીવન રમમાં લઈ જઈ એની વાત સાંભળી શે. એટલી વાર આ આપને અહિં યોગ્ય પડશે.” એમ કહી તેણે પેલી આપને એક પુરથીપર બેસવાનો હુકમ કર્યો અને હું ફ્રાન્સીસને લઈ બીજા ઝોરડામાં ગયો.

પેલી આપની નજરથી દુર થવાથી ફ્રાન્સીસના હોલને ટાલક વળી તેને હિંમત પશુ આવી અને તેણે પોતાની કરમ કથા અને કહેવા માંડી.

“મેડમ ! તમને ખબર છે કે આજથી અઢી વર્ષ પહેલાં તમારી નોકરી છોડી હું મારી મા સાથે રહેવા ગયો હતો. મારી મા વિધવા હતી અને ધોળાશુનો ધંધો કરી ગુજરાન કરતી. હું માશ પગારમાંથી હંમેશા તેને પૈસા મોકલતો હતો. હું મારી માની એકનીએક દીકરી હતો. મને જોઈ તે રાજી રાજી થઈ ગઈ. મેં ગામના ભોકાના કપડાં

શીવવા માંડ્યા. થોડા મહિના ઠીકઠીક આત્મા પછી મારી મા માંદી પડી. તે સાજી થઇ ત્યારે તદન નબળી પડી ગઇ હતી. ડોક્ટરે તેને કામ કરવાની મના કરી. જોવામાં એક શ્રીમંત જી અમારે ત્યાં આવી. તેણે અમારી વાત કર્યા પછી તેણે અમારી સંભાળમાં એક બાળક મુકવાની મરજી બતાવી...”

“છોકરો કે છોકરી?” મેં તરત પુછ્યું.

“છોકરી મેમ ! તે બાપજી કહ્યું કે એક નાની છોકરીને હંમેશને માટે રાખી લેવા માટે તે અમને દર વરસે ૪૦ પાઉંડ આપશે. દર ત્રણ મહિને દશ દશ પાઉંડ આપવાની તેણે સરત કરી અને છોકરીની ઉંમર વધતાં તેને માટેનો ખર્ચ પણ વધારી આપવા કહ્યું. અમે આ વાત માન્ય રાખી અને થોડા દહાડા પછી તે બાપ આઠ દશ મહિનાની છોકરી લઇ આવી—”

“તેનું નામ?”

“જેમીમા માલર !” ફ્રાન્સીસે કહ્યું. “તેના કપડાંપર જેજ નામની સહી હતી.

“એ છોકરી આપી બનાર બાપ કેવી હતી?”

“તે કોઇ અમીરજાદીની દાસી જેવી લાગતી હતી. તે ૨૬-૩૦ વર્ષની હતી—તેના મહેરો ખુબસુરત ન્હોતે! પણ ગંભીર અને શોકમસ્ત હતો. તેનાં વસ્ત્રો સ્વચ્છ હતાં.”

“તેના કાબા માલપર કાનની પાસે કાળો તલ હતો?”

“હા. હા. મેડમ !” ફ્રાન્સીસ અજમ થઇ. “આહા ! હવે તમે મારી વાત માનશો.”

“હું તારી વાત માનું છું ફ્રાન્સીસ !”

“તે બાઈ પહેલા ત્રણ મહિનાના દશ પાઉંડ આપી ચાકી ગઇ. તે પછી બે મહિના પડી ગયા. એટલામાં અમે જેમીને ચાહતાં થઇ ગયાં હતા. એ છોકરી ઘણી રમતીઆળ હતી અને તેના માઆ પે તેને તજી દીધેલી હોવાથી અમને તેની ક્યા આવી હતી બે મહિના પછી મારી મા ન્યુમેનીઆથી પટકાઇ અને દશ દિવસમાં સ્વર્ગે સીધાવી—” ફ્રાન્સીસ માતાનું મરણ માઠ કરી રડવા લાગી.

“મારી સ્થિતિ હવે કફેડી થઇ રહ્યું.” થોડીવાર પછી તેણે પોતાની વાત આગળ ચલાવી. “જેમી હમણું હમણાંજ ઉમી થતાં શીખી હતી. પણ તેને એકલી ડોડી મારાથી બહાર જવાય તેમ નહોતું. મારી માની માંદગી અને મરણક્રિયાપાછળ મારા બધા પૈસા ખરચાઇ ગયા હતા પણ જેમીના માતાપિતા તરફથી બીજો હકતો મળવાનો સમય આવી લાગ્યો હતો. અફસોસ ! આફત એકલી આવતી નથી. મારી મા મરી ગયા પછી મામના નિંદાખોરોએ એવી વાત ઉડાડી કે જેમી ખરેખર મારોજ દીકરી છે. લંડનમાં હું છુપી રીતે પ્રેમમાં પડવાથી અભવતો થઇ હતી અને જેમી અમને સોંપવામાં આવી હતી તે વાત તદ્દન ખોટી છે એવી વતો થવા લાગી. આ વાત ફેલાતાં જે આખરફર કુટુંબોમાંથી મને સીવવાનું કામ મળતું હતું તે અંધ થયું. હું રડી-મારાખર ખોટા અરોપ મુકવા સામે બે

વાંધે હોઠાબો. પણ લોકનિંદાએ અને કચડી નાખી અને રોજ સાથે મારી આખર પણ મઠ. આવી લાચાર હાલતમાં પણ હું હિમ્મત હારી નહિ. લોકો થોડા દહાડા પછી ચુપ થઈ જશે અને તે દરનવાન જેમીના માખાપ તરફના હફતાથી અમારું પોષણ થશે. પણ ખીજે હફતો આવ્યોજ નહિ. દિવસો અને મહિનાઓ વહી ગયા ત્યારેજ મારી ખાત્રી થઈ કે પેટી ખાઈ અમને છેતરી મઠ હતી. મારે માથે કરજ ચઢી ગયું હતું. માગનારાના તમારા વધી પડ્યા. અંતે મારાપર ડીકી થઈ અને ફરનીચર વિગેરે વેચી નાખી માગનારાનું કરજ ચુકવતાં મારી પાસે પંદર શીલીંગ રહી...”

“અરે રામ રામ!” હું બબડી.

“મારા ગામમાં મીસીસ સ્ટરલીંગ નામે એક મરોમ વિધવા રહેતી હતી. હું એને આખરફાર માનતી હતી. મેં તેને જેમીની સંભાળ હકીકત કહી એ છોકરી તેને ઘેર રાખવાની અને મને નોકરી જવા દેવાની સુચના કરી. જે મારે નામે જેમીને માટે કંઈ પૈસા આવે તો તે લેવાની મેં મીસીસ સ્ટરલીંગને સતા આપી; પણ જે કંઈ પૈસા ન આવે તો મારા પગારમાંથી જેમીના ખર્ચ જેટલા પૈસા આપવાનું મેં વચન આપ્યું.

મીસીસ સ્ટરલીંગે જેમીને રાખવાની લા પાડી. મારો પંદર શીલીંગ-અમાંથી મેં તેને દશ શીલીંગ આપી અને ગામમાં મારી આખર ગયલી હોવાથી નોકરી મળવાનો સંભવ નહોતો માટે હું લંડન આવી. મારી પાસે એકજ શીલીંગ હતો. પણ કુશ્વર અને જુદી ગયો નહિ. મારી

આમથી શેઠાણીએ મને તરત નોકરી રાખી લીધી. આ વાતની મેં
 ખીસીસ સ્ટરલીંગને ખબર આપી અને મારો પમાર થતાં મેં તેને
 થોડાક પૈસા મોકલ્યા. પણ હવેજ અને તેની ખરી જાત જણાઈ.
 તેણે વારંવાર પત્ર લખી પૈસા માગવા માંડ્યા અને દોઢેક મહિના
 પછી તે પોતેજ લંડન આવી પુગી. તે સ્વાથી અને લાકુતી હતી
 તેની હવે અને ખાત્રી થઈ ગઈ. તેણે મને ધમકા આપી કે જેમ
 મારી જ દીકરી છે, મારી માએ તેને એ વાત ખાનગીમાં કરી હતી,
 હું પારકાની દીકરીની રાંભાળ રાખું એટલી પરમાણું નથી વિગેરે
 વાતો કરી તે મને ડરાવવા લાગી. સંજોગો મારી વિરૂધ્ધ હતા. તેની
 ધમકાથી મારી નોકરી જવાનો બચ હતો તેથી હું તેને ઘરણે થઈ.
 તે લંડનમાં સોમર્સ ટાઉનમાં ખોલી ભાડે લઈ રહી. ત્યાર પછી તેણે
 પૈસા મેળવવા માટે અને નિર્દય રીતે સતાવી છે. તે મારી શેઠાણીને
 ત્યાં વારંવાર આવવા લાગી અને અંતે મેં તે નોકરી ગુમાવી. મારા
 પમારનો ત્રીજો ભાગ આપી દેવા છતાં એ મને સતાવતીજ રહી.
 જેમ તેમ મેં બીજી નોકરી મેળવી અને તે પણ એને પાપેજ ગઈ.
 આખરે હું આપઘાત કરવાના વિચાર પર આવી એવામાં તમે અને
 મળી મયા...”

“આટલા વખતમાં જેમીની માએ તને કંઈજ મોકલ્યું નથી ?”

“નહિ મેડમ ! હું કસમથી કહું છું કે તેણે એક પાઇ પણ
 મોકલી નથી. આવી નિર્દય માતા પણ હસ્તી ધરાવતી હશે તે મને
 અનુભવથીજ જણાયું.”

“ફ્રાન્સીસ ! તારી વાત હું માનું છું. મને તારી હયા આવે છે. આજ પછી તને જેમી માટે કાંઈ સતાવી શકાય નહિ. સારે નસિબે હું જેમીની માને પણ ઓળખું છું.” હું તેને દિલાસો દીધો.

“શું યોગો છો ? ખરેખર, તમે જેમીની માને ઓળખો છો ?”

“હા. તે એક શ્રીમંત હમશવળદી છે. એ અભિ પ્રાની અમીર-જીને તેની હરામની દીકરીનું પોષણ કરવાની આપણે ફરજ પાડીશું તે પહેલાં મીસીસ સ્ટરલીંગને દુર કરવાની જરૂર છે.”

હવે અમે દિવાનખાનામાં ગયાં. હું જ્યોર્જને બધી વાત કહી સંબળાવી અને તે પછી મીસીસ સ્ટરલીંગને મેં કહ્યું. “મીસીસ સ્ટરલીંગ ! તમે પૈસા પડાવવા માટે ફ્રાન્સીસને સતાવણી કરી છે તે કાયદા મુજબ સજાને પાત્ર છે. વિચિત્ર સંજોગોથી મને ખબર મળી છે કે જેમીમાની મા ફ્રાન્સીસ નથી પણ મોટે ખાંચરે ફરતી એક હમરાવળદી છે...”

“ઓહ મેમ ! મને માફ કરો. હું ફ્રાન્સીસની માફી માગું છું.”

“જો તું સીધી ચાલસે તો તને હેરાન કરવાનો મારો વિચાર નથી. તને ભખતા આવડે છે ?”

“હા.”

“તો એક કાગળ પર એકરાર લખી આપ કે જેમીમા ફ્રાન્સીસની દીકરી હોવાની વાત સહતર જીતી છે.”

મીસીસ સ્ટરલીંગે તરત એક કાગળ પર હપલી મતલબનો એકરાર કરી તે પર સહી કરી.

“ફ્રાન્સીસ! આ પત્ર તારા ગામમાં તારા કોઈ વિશ્વાસુ માણસ પર મોકલી આપજો એટલે તારી આખરને લાગેલું કંઈક દુર થઈ જશે.”

ફ્રાન્સીસ આ વાત સાંભળી રાજી થઈ.

“અમે જોમામાનો કપ્પળો થોડાજ દિવસમાં લઈ લઈશું.” કહી જયોર્જે મીસીસ સ્ટરલીંગને થોડા પૈસા આપી વિદાય કરી.

અમે એકલાં પડ્યાં ત્યારે મેં લેડી યુસીઆની છુપી સુવાવડની જયોજને વાત કરી. યુસીની દીકરીનું નામ પ્રથમ જોનેટ મીસ્વર્ડ હતું અને પછીનાં યુસીએ મીસ્વર્ડ દંપતી પાસેથી ખાળકનો કપ્પળો લઈ તે ફ્રાન્સીસને સોંપી તેની સાથે દમાખાજી પ્રવા માટે તેનું નામ જોમીમા મીલર રાખ્યું હતું. જયોર્જને આ વાત સાંભળી આનંદ સાથે અમનથી હપજી અને તેણે ફ્રાન્સીસની નીઃસ્વાર્થતાની પ્રશંસા કરી.

બીજે દિને ફ્રાન્સીસે મને પોતાના દીકાનો બીજ કહ્યો. તે પોતાના ગામમાં મી. ઇવાન્સ નામના એક દુકાનદાર સાથે પ્રેમમાં પડી હતી પણ તેના આરિત્ય વિષે ખોટી અફવા ફેલાવાથી બંનેના લગ્ન અટકા ગયા હતા. હવે તેનું આરિત્ય શુદ્ધ છે એમ પુરવાર થતાં મી. ઇવાન્સ જરૂર તેનો સ્વીકાર કરશે એવી આશાથી ફ્રાન્સીસન આનંદનો પાર રહેશે નહિ.

મકરણ ૨૭ મું.

આપઘાત.

ટાળી એસનની બ્લીકથી હું હવે એકલી ફરવા જતી નહોતી. એક દિવસ ફ્રેન્ટમાં બેસી હું જંગલમાં ફરવા ગય. ફ્રેન્ટમાં રરતા પર ઉભી હતી અને મને મારી સલામતીનો ડર નહોતો. ફરતાં ફરતાં એક જગ્યાએ એક પથ્થર પર એક કંગાળ માણસ બેઠેલો જણાયો. તેનાં વસ્ત્રો ફાટી ગયા હતા. આંખો પામલ જેવી હતી. શરીરના સઘળા હાડકાં નીકળી આવ્યાં હતાં અને તે લુપ્તે મરતો હોય એવો લાગતો હતો. મને તેની દયા આવી અને હું થોડાક પૈસા હાથમાં લઈ તેની પાસે જઈ માથાનું સ્વરે બોલી: “ભાઈ! હું ધણો દુઃખી લાગે છે. લે...”

તેણે પોતાનું માથું હિંચકધું અને તેનો ચહેરો જોતાં હું અમકી કેમકે તે હોરસનો વ્યાપ મી. રોકીંગહામ હતો.

“આહ મીસ લામ્પટ!” તે કહ્યો અને સાંધી નાસી જવા લાગ્યો પણ મેં તેનો હાથ પકડી તેને ઉભો રાખ્યો.

“મી. રોકીંગહામ? મારી મદદ સ્વીકારવાની તમે ના પાડશો?” તેના આખા શરીર પર કંગાળીયનની ખુરી છાપ જણાતી હતી અને તેથી તેને ચહેરો બેડોળ થઈ ગયો હતો.

“શું? તમારી મદદ લઉં? જેણે મારી પાશમાંથી ફરી નાખી તેની મદદ લઉં?” ને મારા તરફ તીક્ષ્ણ નજરે જોઈ બોલ્યો.

“મી. રોકીંગહામ! મારી વાત સાંભળો. મને તમારી હાલની સ્થાની દયા આવે છે પણ મી. સીમુર સાથેનો તમારો કબાલો તોડી

નાખવા માટે મને હાથ ધરતો નથી કેમકે તમે તેને ઠગવા માગતા હતા.

“હા. હા. તું મારી ગરીબીની બધે મશ્કરી કરે. નહિ, રાજા લામ્પર્ટ ! તારી મહદ બેવા કરતાં ભુખમરો બહેતર છે—હું આવ્યાર આમમજનો ભુખે મરું છું.”

“મી. રાકીંગહામ ! જો તમે મને તાણો માર્યો ન હોત તો હું ભુતકાળ યાદ કરત નહિ. મારે ને તમારે કંઈ દુશ્મની નથી ; પણ તમારા દીકરા—”

“તેનું નામ ના દો !” તે આવેશથી પોકારી ઉઠ્યો ;” એ કરમચંડાળ ક્ષયતાનનો અવતાર છે—હા—એના દીકરામાં દયા—નથી—મનુષ્યત્વ નથી—ગમે તે રીતે તે પૈસા મેળવે છે. તે તેના નોકરને ને કુતરાને ખવાડે છે પણ તેના બાપને આપવા માટે તેની પાસે એક પૈસો પણ નથી. રાજા લામ્પર્ટ ! એ કરમચંડાળ મને પરમદહાડે આ હાલતમાં જોઈ મર્યો પણ દયા ન આવી—” તે દુઃખથી ત્રાસી પાછો પથ્થર પર બેસી મર્યો.

“મી. રાકીંગહામ ! તમે મારા દુશ્મન નથી. માટે ચાલો, મારું ચર નજીકજ છે.”

તે મારી સાથે આવ્યો અને એં તેને ખુશી પર બેસાડી નોકરને બોબન બાવવાનો કુકમ કર્યો. જોરકામાંનું ફરનીચર જોઈ તે બળડ્યો. “એકવાર હું પણ આવીજ બાદશાહી બોગવતો હતો.”

“મધ ઝુલરી પાદ ના કરો” મેં કહ્યું આ સમયે નોકર બોબન બધા આવ્યો. મી. રોકીંગહામ ખાઈ શકે એવા હેતુથી હું પણ તેની સાથે ખાવા બેઠી. તે બેચાર દિવસનો લુપ્તો હતો. તેથી પ્રથમ તો તે ફુલાણીઆની પેટે ખાવા મંડ્યો પણ થોડીવારમાં તેનો ચહેરો બગડી ગયો. તેણે હાથ મ્હો લુછી નાખ્યા અને પાગલ જેવી ફાટી આંખે મને જોઈને બોલ્યો. “હું તમારો આભાર માનું છું પણ હવે મારા પર ચતી મહેરબાની કામની નથી...”

માથા પર હેટ મુકી તે બારણા તરફ ગયો. મેં તેને અટકાવી કહ્યું. “મી. રોકીંગહામ ! આમ આલ્યા ના જાઓ ભો મારી પાસેથી આ પાંચ પાઉન્ડ ઉધાર લેખ જાવ ?”

“ઉધાર ? અરે ! હું કદિ તમને પૈસા પાછા આપી શકીશ નહિ.”

“કંઈ શીકર નહિ. લો” કહી મેં તેના હાથમાં પાંચ સોવરન મુક્યા.

“સોનું ?” તે સોનાના સીકા જોઈ અભયભીથી બોલ્યો. “આ હાથમાં સોનું ? આહ ! હું માની શકતો નથી. એક કલાક પહેલાં જો કોઈએ મને કહ્યું હોત કે મારી પાસે સોનાના સીકા આવશે તો હું તેને કુર મરકરી સમજત ! પણ રોકા ! તું કે જેને મારા હીકરાએ પાપમાલ કરી હતો—તેના તરફથી આ સોનું મને મળે એ હું માની શકતો નથી.”

“મી. રોકીંગહામ ! ફરીથી અહિં આવજો અને તમને વધુ મદદ કરનાર ગૃહસ્થ મળશે-” મેં જયોજન' પોર્મોટ વિષે ખસારો કર્યો.

“નહિ. નહિ. મીસ લામ્બર્ટ ! હું ફરીથી અહિં ઠહિ આવીશ નહિ. આહ ! આ બલાષ્ટ માટે પ્રભુ તમારું ભણું કરશે.”

તે ત્યાંથી રવાના થઈ ગયો. પણ તેની ફાટી આંખ, વિકાળ અહેરો અને વિચિત્ર વર્તણૂક જોઈને તેનું મગજ ઠેકાણે નથી એવો મને શક ઉપજ્યો હતો. આ અભિમાની જાગીરદાર એકવાર પૈસાની રેલછેબમાં મહાલતો હતો તેની કંઠાળ દક્ષા જોઈ કુદરત કોઈને છોડતી નથી એવી મારી ખાત્રી થઈ. છતાં તેને માટેની મારી દયા એાછી થઈ નહિ.

રોકીંગહામના અહેરાપરથી તે બચકર નિરાશાને લીધે કંઈ ઉંધું પગલું ભરશે એવો મને અચ્છ લાગ્યો હતો. પણ તે આટલીવારમાં ક્યાંય નીકળી ગયો હશે એમ ધારી હું બેસી રહી. અંતે માફ મન ન માન્યું અને હું બંગલામાંથી બહાર નીકળી પાછી જંગલ તરફ ગઈ. જંગલમાં દાખલ થવાના રસ્તાપર પહોંચતાં મને એક ઘોડેસ્વાર મળી ગયો અમારી બન્નેની આંખ મળનાંજ બન્નેનાં મોઢામાંથી એક સાથે નાચેના ઉદગારો નીકળી પડ્યાં.

“આહ ! રોઝા ?” હોરસે કહ્યું.

“આહ ! બદમાસ !” હું બોલી.

“મને તું ગમે તે નામે બોલાવ ; પણ તું કબુલ કરશે કે ચિત્કારને ત્યાં મેં તને ખુબ આનંદ આપ્યો હતો.”

“મી. રોકીંગહામ ! તું મલકાઈ મલકાઈને મારા અપમાનની વાત કરે છે પણ તારો આપ થોડીજ વાર પહેલાં તારે વિષે છું કહેતો હતો તે જો તે સાંભળ્યું હોત તો તારું અભિમાન હવામાં ઉડી જત.” મેં ગુસ્સે લઈ કહ્યું.

“મારો આપ ? એ ખુદો અહિં આવ્યો હતો ?”

“બહાસ ! તારા જેવા કપુત પામેથી તે કંઈ આશા રાખતો નથી.”

“તને ગમે તેટલી માળ દહદે કેમકે થોડા વખતમાં હું તારા પર ફરીથી વેર લઈશ. પણ મારા આપની વાત કર...”

“તે તદ્દન કંગાલ હાલતમાં છે.”

“તે બધો તેનોજ વાંદ છે.”

“પણ તેથી તે તારો આપ મરી જતો નથી. તેને ખાવાના સાંસાં હતા. પણ તારા જેવા શયતાનને તેની દયા આવવાની નથી.”

“તેણે માર વિષે તને કંઈ કંઈ ખરાબ વાત કરી હશે.”

“હા. અને હજુ પણ તે આટલામાંજ છે.”

“શું ? મારો આપ અહિંઆ ? હું એ વાત માનતો નથી.”

“તારે જોઈએ તેમ જ. જો તું તારા કમનમિય આપને દિલાસો નહિ દેશે તો એ ફરજ હું બજાવીશ.”

“બસે-બસે-એવા પરમાર્થ કડી મઠા મેળવ.” કહીને થોડા દોડાવી ગયો.

હું તેની નીચ સ્વાસ્થી વૃત્તિને ચિહ્નરતી જન્મલભાં દાખલ થઈ પશુ
 ઝા. ખુદા! થોડે દુર જતાં મેં શું જોયું? એક ઝાડની ડાળી પર
 મી. રોકીંમહામનું જળ લટકતું હતું. તે કમનસિખ માણસે આપણા
 કર્ષો હતો. હું બચથી ચરચરી ગઈ અને મારાથી ચીસ પડાઈ ગઈ.
 મારી ચીસ સાંભળી ખેતરોમાંથી એ ત્રણ મજૂરો દોડી આવ્યા.
 તેઓને જળની સંભાળ લેવાનું કહી હું પામલ જેવી ધેર દોડી ગઈ.
 મી. રોકીંમહામનો કશ્લાનનક જ્યંત જોઈ મારા જીમર પર જળરો
 પ્રહાર થયો હતો તેથી મને ધેર જતાં તાવ આવ્યો અને હું
 બીજાને પટકાઈ છતાં એ હતભાગીની આંતિમ કિવાની વ્યવસ્થા
 કરવાનું હું લુલી નહિ. મેં નોકરને પૈસા આપી મી. રોકીંમહામનો
 દફનક્રિયા કરાવી.

બીજે દિને જ્યોર્જ જોર્જોટ બહારગામથી ઘેર આવ્યો. તે છુપી
 રીતે ફ્રાન્સીસના ગામમાં ગયો હતો અને ત્યાંથી ફ્રાન્સીસ
 માટે ખુશ વધાઈ લાવ્યો હતો. ફ્રાન્સીસના પ્રેમી મી.
 ઇવાન્સને સમજી હકીકત કહી જ્યોર્જે તેની નિર્દોષતા સાબીત કરી
 હતી અને તે જાણી મી. ઇવાન્સ ફ્રાન્સીસને પરણવા તૈયાર થયો
 હતો.

ફ્રાન્સીસ આ વાત સાંભળી હર્ષધેલી થઈ અમારો આભાર
 માનવા બાગી તે કહેવાની જરૂર નથી. મી. ઇવાન્સ સાથે જ્યોર્જે
 એવી મોઢવણુ કરી હતી કે ફ્રાન્સીસ સાથે પરણાવ્યા પછી એ
 દમ્પતિએ લુસીઆની દોકરીને પોતાની દોકરી તરીકે પાળવી. હવે એ
 અભિમાની ઉમરાવજીદને પોતાનો પુત્રીનું પોષણ કરવાની
 ફરજ પાડવા અમે તૈયાર થયાં અને જ્યોર્જે મારશ્યોનેસ ઝાહ
 સહયોગીને મળવા રવાના થયો.

પ્રકરણ ૨૮ મું.

દુસ્તીઆનું અપમાન.

હું જ્યોજી સાથે મારશ્યોનેસને ત્યાં ગઇ નહોતી એટલે ત્યાં થું થયું તેનું વિગતવાર જ્ઞાન આપી શકતી નથી પણ જ્યોજી મને કહેલી વાત પરથી હું એ બનાવ અત્રે વર્ણવીશ.

મારશ્યોનેસને ત્યાં જઇ જ્યોજી પોતાનું નામ જણાવ્યું નહિ પણ ખાસ અગત્યના કામ સર એક ગૃહસ્થ તેણીને મળવા માંગે છે એવી ખબર કહેવડાવી. નોકરે તેને દિવાનખાનામાં બેસાડ્યો અને થોડીવારમાં મારશ્યોનેસ ત્યાં આવી. ચિત્રકારને ત્યાં થયેલા ફારસ વખતે તેણે બોમોંટને જોયો હતો એટલે તેને પોતાને ત્યાં જોઈને તે અજાબ થઈ સાથે સાથે તે ગુસ્સે પણ થઈ.

“તમે મને જોઈને અજાબ થયાં છો.” જ્યોજી કંઈ કહેજે કહ્યું; પણ હું તમને ખાત્રી આપું છું કે મો. ડેલનસીના રુદ્રીઓમાં થોડા દિવસ પર જ કમનસિબ બનાવ બન્યો હતો તે સાથે મારી હમણાંની મુલાકાતને કંઈજ સંબંધ નથી.

“ત્યારે તમે શા માટે આવ્યા છો, કેપટન બોમોંટ ?” બોમોંટને બેસવા માટે એક ખુરશી તરફ ઇસારો કરી અભિમાનથી સંજ્ઞા પર બેસી મારશ્યોનેસે પુછ્યું.

“હું એક બહુજ દુઃખદાયક બાબત સંબંધી વાત કરવા આવ્યો છું...”

“મને લાગે છે કે ચોક્કસ સ્ત્રીએ તમને અનેક જાતની બુદ્ધિ નિંદાખોર વાત કરી હશે. તેણી એવા કામમાં ઉસ્તાદ છે.”

“તમે જે સ્ત્રી વિષે ધસારો કરો છો તેને વિષે તમે ગમે તે ધારતા હો પણ મારો તેના પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે.”

“આ દુનિયામાં કેટલીક સ્ત્રીઓ એવી ખંધી અને લુચ્ચી હોય છે,” મારશ્યોનેસે કટાક્ષથી મારી નિંદા કરી.

“હા. એવી સ્ત્રીઓ દુનિયામાં હોય છે મેડમ ! અને તમારી ભત્રીજી લેડી લ્યુસીઆ તેમાંની એક છે,” બોમોંટે તાણા માર્યો.

“સાહેબ, તમે મારી ભત્રીજીનું અપમાન કરીને મારું અપમાન કરો છો.” મારશ્યોનેસ ગુસ્સાથી બરાડી; “મહેરબાની કરી જે કહેવું હોય તે જલદી કહી નાખો.”

“હું બીનજરૂરી વાતમાં વખત ગાળવા માગતોજ નથી. સાંભળો, તમારી ભત્રીજીએ પોતાની દીકરીને શરમજારી રીતે તજ દીધી છે અને હું મનુષ્યત્વને નામે તેના ભરણ પોપણની વ્યવસ્થા કરવાની માગણી કરું છું.”

મારશ્યોનેસ એક સડબરીએ ગાલ પર રંગ લગાવ્યો હતો છતાં તેનો ચહેરો આ વાત સાંભળી શીકકા પડી ગયો. તે પમથી માથા શુધી ધુજી રહી. તેણે ગુસ્સે થવાનો પ્રયત્ન કર્યો પણ વ્યર્થ ! તેની જીભ સીવાઈ ગઈ.

“તમે એ વાતની સાફ ના પાડશો તે હું જાણતો હતો.”
 બોમોટ કહ્યું: “પણ તમારી ભત્રીજીની નાદાન અને નિર્દોષ બાળાના
 સારા નસિબે આ બાબતના મારી પાસે શંકા પુરાવા છે.”

“કેપટન બોમોટ ! તમે મારી ભત્રીજીને પાવમાલ કરવા માંગો
 છો ?” માર્શ્યોનેસ પરિસ્થિતિ સમજી વિનંતી કરવા લાગી.

“નહિ મેડમ ! હું એક અબળા પર દુષ્ટ વેર લેવા માગતો
 નથી. છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે લેડી ડ્યુસીઆએ પોતાની નિર્દોષ
 પુત્રી તરફ જે વર્તન ચલાવ્યું છે તે તદ્દન દયાહીન અને રાક્ષસીને
 પણ શરમાવનાર છે. તેણે પોતાની નાદાન બાળાના પોપણ માટે
 એક પાઈ પણ આપી નથી.”

“તમે શું બોલો છો ? મેં મારી જાતે મારી ભત્રીજીને તેના
 બાળકના પોપણ માટે પછસા આપ્યા હતા.”

“તો મેડમ ! લેડી ડ્યુસીઆ હું ધારતો હતો તેથી પણ વધારે
 કડર હોવી જોઈએ. તેણે પોતાનાં બાળકના પોપણ માટે તમારી
 પાસે પછસા લીધા હશે તેની હું ના પાડતો નથી પણ એ પછસા
 તેણે પોતાની મોજમજાદ અને અયશ આરામ પાછળજ વાપરી
 નાખ્યા છે. જે ગરીબ સ્ત્રીને બાળક સેવવામાં આવ્યું હતું તેને
 એક પાઈ પણ મળી નથી.”

“કેપટન ! જો એમજ હોય તો ડ્યુસીતું વર્તન ઘણું જ ખરાબ
 ગણાય.” માર્શ્યોનેસ બોલી.

એજ વખતે ત્યાં લેડી લ્યુસીઆ આવી પહોંચી. કેપ્ટન બોમોંટને અભિમાન અને ધિક્કારથી જોતી ઉભી રહી.

“લ્યુસીઆ ! તું બીજા રૂમમાં જા.” મારશ્યોનેસે ગુસ્સાથી કહ્યું.

“નહિ.” બોમોંટ બોલ્યો : “લેડી લ્યુસીઆની હાજરીમાંજ સઘળી વાત થાય તે બહેતર છે.”

લ્યુસીઆની હાજરીમાં તેનું કલંક જાહેર થવાથી એ અભિમાની સ્ત્રીને ઘટતી સજા થશે એવા હેતુથી બોમોંટે લ્યુસીઆને હાજર રાખવાનો આગ્રહ કર્યો.

“ત્યારે અહિં એસ લ્યુસી ?” મારશ્યોનેસે ગુસ્સાભર્યા અવાજે ગંભીર અદ્વાધી બોલી. “તું ઘણી ખરાબ રીતે વર્તિ છે. હું તને બચાવવા માટે બનતું કરી રહી હતી ત્યારે તું બદનામ થવાના પગલાં ભરતી જાય છે.”

“મારી આખર કેપ્ટન બોમોંટના હાથમાં છે !” જરા ધુજીને પણ પોતાના સ્વાધીન સ્વભાવ પ્રમાણે જાણે દરકાર ન હોય એવી રીતે લ્યુસીએ ખુજ્યું, તે પોતાનું પાપ જાહેર થવાની અણીપર છે તે તરત સમજી ગઈ હતી.

“હા. પણ કેપ્ટન ઉદાર ગૃહસ્થ છે અને તને બદનામ કરવા માગતા નથી. મેં તને વારંવાર પૈસા આપ્યા હતા તે તેં ક્યાં વાપર્યા હતા ?”

“ઓ ફોઈ! મને માફ કરો-મને માફ કરો હું ઘણીજ દુઃખી છું...” લ્યુસી પોતાની ફોઈને પગે પડી બોલી.

“લેડી લ્યુસીઆ!-જ્યોન્” લ્યુસીને કહ્યું.” તમારી પોતાની દીકરીની તમને દયા ન આવી? તે લુખે મરી જય તેની તમે પરવા ન કરી? તમે ગાડી ઘોડે ફરો છો. વિલાસી આમોદ પ્રમોદનો લ્હાવો લો છો. પણ તમારા પેટની તમારી દીકરીને વરસે ફક્ત ત્રીસ આળીસ પાઉંડ આપતાં તમને દુઃખ લાગ્યું? મેં અનેક જાતની કરરતા જોઈ છે-પણ પોતાના લોહીના આળક તરફ આવી રાક્ષસી કરરતાનો મને ખ્યાલ પણ નહોતો.” જ્યોન્ ઘિઝારથી આ શબ્દો બોલ્યો ત્યારે લ્યુસી માથું નમાવી પોતાની ફોઈના બોળા પર પડી પડી રડતી હતી. તે શરમ અને અપમાનથી પુરેપુરી ડબાઈ ગઈ હતી.

“કેપટન! એને માફ કરો.” આખરે મારસ્થોનેસ બોલી. ઉભી થા. લ્યુસી! અને તારા રમમાં જવ હું કેપટન સાથે આ વિષે ઘટતી ગોઠવણ કરી લઉંશ.”

લ્યુસી ત્યાંથી ચાલી ગઈ અને જ્યોન્ તે પછી લ્યુસીનું પાપ કેવી રીતે કુટ્યું તેની હકીકત મારસ્થોનેસને કહી સંભળાવી. મારસ્થોનેસ બોમોંટની સઘળી શરત કબુલ કરવા તૈયાર થઈ. તેણે લ્યુસીને જાહેર રીતે કલંકીત થતી આવાવવાની વિનંતિ કરી અને જ્યોન્નો વેર લેવાનો હેતુ નહોતો એટલે એ વિષે તેણે મારસ્થોનેસને

શાંતિ આપી. અતે બોમોંટે એવી ગોઠવણ કરી કે ક્રાન્સીસ મી. ઈવાન્સને પરણી જાય તે પછી એ દંપતિ લ્યુસીની પુત્રીને પાળશે અને મારક્વેનેસે એ છોકરીના પોપણ માટે દર વરસે સાઠ પાઉંડ વ્યાજ આપે તેટલી રકમ બેંકમાં મુકવી પડશે. આ ગોઠવણ કાયદાસર રીતે બોમોંટના સોલીસીટરો મારફતે કરવામાં આવી.

થોડા દિવસ પછી ક્રાન્સીસે જ્હાલથી મારી વિદાય માગી અને મેં તેને આશિષ આપી રજા આપી. મી. ઈવાન્સ સાથે તેના લગ્ન થયા ત્યારે હું અને જ્યોર્જ બન્ને દાજર રહ્યા અને અમે નવદંપતિને મનગમતી બેટ પણ આપી. મીસીસ સ્ટરલીંગ પાસેથી લ્યુસીની દીકરીનો ઈવાન્સ દંપતિએ કબજો લીધો અને આ રીતે એ સ્વાર્થી ઉમરાવગદીની પુત્રી ડેકાણે પડી.

બાવલા મુમતાઝના કીસ્સાને પણ ભુલાવે તેવી

રા. મધુકરની અપ—ટુ—ડેટ સચ્ચીત્ર નોંધેલ.

બેગમ કે બલા ? અથવા રંગીલી રાધા !

રાજા મહારાજનાં બોપાળાં બોલતી આ મહાન નવલકથા વાંચવા લાયક છે.

કી. કે. રા. પોસ્ટેજ આના છ.

વીલાસ ઓશીસ,

૧૮૧, બજારગેટ સીટ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૨૯ મું.

વિભાગ.

પંદર વીસ દિવસ વહી ગયા. હું જ્યોર્જ બોમોંટ સાથે સુખી હતી, તેણે મને કદિ કડવો શબ્દ કહ્યો નહોતો અને હું તેને ધીમે ધીમે ચાહતાં શીખતી હતી એટલામાં એક અલ્પધાર્યો બનાવ બન્યો એક દિવસ ટપાલમાં બોમોંટના નામનો સરકારી કાગલ આવ્યો અને તે વાંચતાં તેનો ચહેરો જરા ઊતરી ગયો. હું ચિંતાતુર નજરે તેને જોઈ રહી હતી.

“શું છે જ્યોર્જ ?” મેં આતુરતાથી પુછ્યું.

“મને “જુને.” કમાન્ડરશીપ મળી છે અને એ જહાજને પેસીફિક મહાસાગરમાં જવાનું છે.”

“હું તમારી સાથે નહિ આવી શકું ?”

“નહિ વહાલી ! નહિ.” તે દિલગીર થઈ બોલ્યો: “તું મને ચાહે છે તેની આવી સાબીતી જોઈ હું ખુશ થાઉં છું પણ હું તને સાથે લઈ જઈ શકતો નથી. આવી લાંબી મુસાફરીની હાડમારી તારાથી વેકાશે વહિ અને હું તને કોઈ રીતે ચીન લઈ જઈશ નહિ.”

“મને હાડમારીની પરવા નથી,” આંખમાંથી આંસ પાડતાં મેં જવાબ આપ્યો: “તમે મારા પ્રત્યે એટલો બધો પ્રેમ બતાવ્યો છે કે હું તમારાથી છુટી પડી શકતી નથી.”

“મને પણ તને છોડતાં દુઃખ થાય છે, પણ હું લાચાર છું. બહાલી ! આપણે વધુ વાર વિખુટા પડવાના નથી. વધુમાં વધુ ચીનમાં મારે ચાર વરસ ગાળવા પડશે. તું મને ચાહે છે તે હું બાળું છું. તું સદગુણી છે તે વિષે પણ મારી ખાત્રી છે. બહાલી ! ચાર વર્ષ પછી હું પાછો આવું ત્યાં સુધી તું મારું જ સ્મરણ કર્યા કરશે તે વિષે મને જરા પણ શક નથી. રોજ ! હું પાછો ફરીશ ત્યારે તને મારી પત્ની બનાવીશ.”

મને બહુજ લાગી આવ્યું. હું ન્યોજાને આથર ઝીંજસ નેટલો ચાલતી નહોતી; પણ થોડા સહવાસમાં તે મને ગમી ગયો હતો.

“બહાલી ! આપણે બન્નેએ મન મક્કમ રાખવાની જરૂર છે. મારા પિતાએ છુપી રીતે લાગવગ વાપરીને મને આ ઓર્ધ્વા અપાવ્યો છે અને એક નેવલ ઓફીસર તરીકે મારી ફરજ સરકારના હુકમને તાબે થવાની છે.” તે બહાલથી મને ગોઠમાં દાખી સમજાવવા લાગ્યા.

“તમારે ક્યારે જવું પડશે ?”

“ત્રણ દિવસમાં મારે પોર્ટસ્મથ જવું પડશે અને ત્યાં મારા જહાજને દરિયામાં સફર માટે તૈયાર કરતાં લગભગ એક મહિનો થશે.”

“ત્યારે તો હજી એક મહિનો છે. બહાલી ! તમે મને તમારી સાથે પોર્ટસ્મથ લઈ જશોને ?”

“બહુજીન ખુશીથી.”

ત્રીજે દિવસે અમે પોટરમથ ગયાં અને એક હોટલમાં રહ્યાં. “બુનો” નામના જહાજને ચીનની મુસાફરી માટે તૈયાર કરવાની તૈયારી ચાલી. મેં જાતે હાજર રહીને બોમોટની કેબીન તૈયાર કરાવી અને તેની દરેક સગવડ જળવાય તેની કાળજી રાખી. અંતે વિદાયની ઘડી આવી પહોંચી. અમે બન્નેએ અમારા મન પર કાબુ મેળવી ધિરજ ધારણ કરી હતી. જ્યોર્જે મને વહાલથી ખબર આપી કે તેણે તેના નેવલ એજન્ટ સાથે મારા ખર્ચ માટે એક હજાર પાઉંડની વ્યવસ્થા કરી છે. તેણે તે પાછો આવે ત્યાં સુધી હાલનાજ ખર્ચલામાં રહેવાની તથા નોકર ચાકરોને ચાલુ રાખવાની મને તાકીદ કરી અને જો મને ગમે તો હવા ફેર કરવા માટે ટ્રાઇ દરિઆઇ સ્થલે જવાની મને સલાહ આપી. મેં તેની સલાહી ઇચ્છા પાર પાડવાનું વચન આપ્યું અને જહાજ ઉપડતાં હું જ્યોર્જથી છુટી પડી. *

બીજો ભાગ સંપૂર્ણ.

---

* આ રસીલી વારતા ત્રીજા ભાગમાં સંપૂર્ણ થશે.

તમે જાણો છો કે અંધારામાંજ છો !

મહાન અંગ્રેજ ડોક્ટરો, પ્રોફેસરો તથા દેશી વડદો
અને હકીમોના ગ્રંથો પરથી રચાયેલું

વિલાયતી ડોકશાસ્ત્ર

ભાગ-૧-૨ સચીત્ર.

દરેક ભાગનો રૂ. ૧૫, ખંનેના રૂ. ૩.

વી. પી. પોસ્ટેજ ચાર આના વધુ.

વર્ણીકરણ વિદ્યા-વાંઝીયામેણું ટાળવાના ઉપાય, સ્ત્રીને રાજ
રાખવાની ખુબી, મનપસંદ બાળક પેદા કરવાની વિદ્યા;
વિગેરે અનેક વિષયોથી ભરપૂર આ પુસ્તક દરેક
ગૃહસ્થને વાંચવા લલામણુ છે.

વીલાસ ઓશીસ,

૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

